

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSAKULTET

«Thi at prædike evangeliet er intet andet, end at Kristus kommer til os.»

Prekenen som verktøy i den strategiske ledelsen av menigheten.

Student

Torstein Eidem Nordal

Hovedveileder

Professor Leif Gunnar Engedal

Biveileder

Professor Harald Askeland

*Masteroppgaven er gjennomført som ledd i utdanningen ved
Det teologiske Menighetsfakultet og er godkjent som del av denne utdanningen*

Det teologiske Menighetsfakultet, 2013, høst

Emnekode, emnenavn og vekting: AVH504: Spesialavhandling (30 ECTS)

Studieprogram: Profesjonsstudiet i teologi

Til mor og far
som gav meg retning i livet

*«Dette skrift er blitt til ut av sinne og skuffelse som tilhører,
og ut fra nød og forlegenhet som predikant!»*

Manfred Josuttis, tysk praktisk teolog

Innholdsfortegnelse

DEL I

1. Introduksjon.....	5
1.1 Bakgrunn og motivasjon.....	5
1.2 Problemstilling.....	7
1.3 Materiale, metode og disposisjon	8
1.3.1 Materiale	9
1.3.2 Metode	11
1.3.3 Metodisk analyse.....	12
1.3.4 Disposisjon og avgrensning.....	14

DEL II

2. Strategisk ledelse i allmenn organisasjonsteori.....	16
2.1 Formelle kommunikasjonstrekk.....	16
2.2 Målkonflikter og målforskyvning.....	17
2.3 Ressurser og effektmåling	17
2.4 Oppsummering	19
3. Prekenens rolle i strategisk ledelse	19
3.1 Hensikt – Hvorfor er vi her?	21
3.2 Kontekst – Hva gjør vi nå?.....	22
3.3 Visjon – Hvor skal vi?	24
3.4 Oppdrag – Hvordan kommer vi oss dit? Hvem vil bli med?	27
3.5 Oppsummering	29
4. Bidrag fra den norske folkekirkevirkeligheten.....	30
4.1 Kirke og menighet.....	30
4.2 Preken og predikant	35
4.3 Oppsummering	39
Tilbakeblikk DEL II.....	40

DEL III

5. Tekstanalyse av fem strategiske prekener	42
5.1 Innledning	42
5.2 Prekenpresentasjoner.....	43
5.2.1 Led for Guds skyld.....	43
5.2.2 Fordømmelsesfri sone	43
5.2.3 Å komme til Gud er som å komme hjem	43
5.2.4 Skapt til fellesskap	43
5.2.5 Draumen	44
5.3 Analyse	44
5.3.1 Hensikt	44
5.3.2 Kontekst	46
5.3.3 Mål og visjon	51
5.3.4 Oppdrag	56
5.3.5 Oppsummering	61

DEL IV

6. Drøfting	63
6.1 Strategisk preken – momenter fra analysen.....	63
6.2 Strategisk preken – savn fra analysen.....	67
6.3 Strategisk preken – en trussel mot folkekirken?.....	72
6.4 Strategisk preken – mulighet for menighet.....	75
7. Konklusjoner og utblikk	76
7.1 Fellesskap.....	77
7.2 Bevegelse.....	78
7.3 Evangeliet.....	78
7.4 Utblikk.....	79

DEL V

8. Litteraturliste	80
8.1 Titler.....	81
Vedlegg 1 Utsendt epost til kildematerialet	82
Vedlegg 2: Prekener for analyse	83
Preken 1: Led for Guds skyld.....	83
Preken 2: Fordømmelsesfri sone.....	90
Preken 3: Å komme til Gud er som å komme hjem.....	94
Preken 4: Skapt til fellesskap.....	97
Preken 5: Den draumen.....	102

Tabeller:

Figur 3.1	Hulls formelle kommunikasjonstrekk	s. 21
Figur 3.5	Formelle kommunikasjonstrekk for kirken/menigheten og prekenen	s. 29
Figur 4.3	De norske bidragsyterne fordelt over Hulls formelle kommunikasjonstrekk	s. 40
Figur I.II	De viktigste momentene fra Hull og de norske bidragsyterne	s. 41
Figur 5.1	Analytisk metode for å finne spor av hensikt i prekenen	s. 45
Figur 5.2	Analytisk metode for å finne spor av kontekst i prekenen	s. 47
Figur 5.3	Analytisk metode for å finne spor av visjon og mål i prekenen	s. 52
Figur 5.4	Analytisk metode for å finne spor av oppdrag i prekenen	s. 57
Figur 5.5	Skjematisk oppsummering av prekenanalysen	s. 61
Figur 6.1	De viktigste momentene fra Hull og de norske bidragsyterne	s. 63
Figur 6.2	Prekenenes hovedbudskap i et strategisk ledelsesperspektiv	s. 64

DEL I

1. Introduksjon

1.1 Bakgrunn og motivasjon

Denne avhandlingen er skrevet innenfor konteksten av den praktiske teologiske disiplin og har sitt utgangspunkt i prestens rolle som leder og forkynner. Begge disse rollene blir omtalt i ordinasjonsløftet for prester i Den norske kirke (Dnk) der kandidaten svarer ja på at han vil "forkynne Ordet klart og rent, som det er gitt oss i Den hellige Skrift" og "veilede og formane til sann omvendelse".¹ Å veilede mennesker kan gjøres på mange vis, men denne oppgaven legger til grunn at det lederskap presten utfører, uløselig er knyttet til forkynnelsen.

Prekenen har siden urkirkens spede begynnelse vært en helt sentral del av menighetens gudstjeneste. Den sporadiske forkynnelsen vi kan lese om i evangeliene og Apostlenes gjerninger, av Peter, Paulus og Jesus selv, får i den organiserte kirken en offentlig plass i *liturgien*. Dette er hva man kan kalle en fortsettelse av det Markus forteller, at Jesus "forkynte Guds evangelium og sa: "Tiden er inne, Guds rike er kommet nær. Vend om og tro på evangeliet!""²

Slik får forkynnelsen et *kerygmatiske* preg, et proklamerende tilsnitt, noe som skilte kirkens monolog fra synagogens dialog. Samtidig som den tidligste kirken videreførte begreper som lære (*didache*) og formaning (*paraklesis*) i forkynnelsen, var ikke kirkens nye budskap noe man samtalte seg fram til: at Kristus var kommet, skulle proklameres. Nordhaug nevner at en samtalepreget forkynnelse har vært til stede i den tidligste kirken som samlet seg i hjemmene, men at enetalen ble helt dominerende utover på 300-tallet da katedralene som ble bygget, ikke la forholdene til rette for en fleksibel og samtalepreget prekenform.³

Under reformasjonen gjorde Martin Luther prekenen til et hovedkriterium for gudstjenestefeiringen. Han skrev i 1523: "Hvor Guds Ord ikke bliver prædikedt, er det bedre, at man hverken synger eller læser eller kommer sammen".⁴ Selve oppbruddet fra pavekirken lå blant annet i at prekenen erstattet nattverden som selve høydepunktet i

---

¹ Gudstjenesteboken; vigsling til preste-tjenesten, s. 169

² Mark 1,14b, og videre i Acta 2,38; jfr. 3,19

³ Nordhaug, s. 235ff

⁴ Nørager Pedersen, s. 122

gudstjenesten, fordi utleggelsen av Ordet stadfestet "Kristi egen personlige nærværelse som den oppstandne hos menneskene".⁵ Med andre ord skulle prekenen være gudstjenestens klimaks fordi "at prædike evangeliet er intet andet, end at Kristus kommer til os"⁶.

Klassisk luthersk homiletikk har senere vektlagt tro og gode gjerninger som prekenens todelte intensjon, senere også kunnskapsformidling.⁷ Men å stadfeste Kristi tilstedeværelse var prekenens viktigste funksjon, mente Luther, for det var gjennom forkynnelsen av Ordet at Gud tilgav mennesket deres synder.⁸

Og slik har den lutherske kirke holdt fast ved at prekenen er og blir utleggelse av bibelsk materiale til oppbyggelse for menneskers tro. Hougsnæs bekrefter dette:

Luthersk prekenradisjon har i stor grad vært mer individ- enn kollektivorientert i sin adressat og mer tekst- enn kontekstorientert i sitt innhold. Forholdet mellom homiletikk, ekklesiologi, kirkeordning og organisasjonsteori har heller ikke vært noe sentralt faglig fokus i norsk eller nordisk teologi.⁹

Prekenen stadfester prestens rolle som forkynner, formaner og lærer. Det er den *åndelige* lederen som trer fram med sine bibelske tolkninger.

Denne oppgaven spør derimot etter den *strategiske* lederen med de visjonære formuleringene som presenterer bibelsk materiale i den hensikt å bygge menighet.

I kirkelig kontekst er presten som strategisk leder nevnt i sammenheng med åndelig ledelse. Dette er begreper som er adskilt i tjenesteordning for menighetsprester: "I forvaltning av Ord og sakrament utøver alle menighetsprester et pastoralt lederansvar og bidrar til strategisk og åndelig ledelse i og av menigheten".¹⁰ Nordhaug slår fast at hvis presten mot formodning ikke vil være leder, motsier denne seg noe helt grunnleggende ved sin ordinasjon.¹¹ Spørsmålet er altså ikke om presten har et lederansvar, men hvordan dette kommer til uttrykk. Oppgaven etterlyser prekenens strategiske funksjon. Det gjør også Hull:

In light of the growing attention being devoted to pastoral leadership in theological education, how are we to explain this strange silence on the leadership aspect of preaching?¹²

---

⁵ Nørager Pedersen, s. 123

⁶ *ibid*

⁷ Hougsnæs, s. 53; jfr. de såkalte "potetprestene" som over hele landet på 1700tallet oppfordret til dyrking av poteter.

⁸ Nørager Pedersen, s. 124

⁹ Hougsnæs, s. 52

¹⁰ Kirkerådet, s.130; §10 2.ledd

¹¹ Norhaug, s. 61

¹² Hull, s. 4

Hull mener for det første at homiletikken har mistet sin fremtredende plass i teologisk utdanning; for det andre er det få studenter som ser på seg selv som ansvarlige ledere som kan samle menigheten rundt en felles oppfatning av kirkens oppdrag; og for det tredje kan ikke forelesere i homiletikk fokusere på strategisk tenkning de gangene de utøver sitt fagfelt i en menighet som gjestepredikanter, og derfor lærer de det heller ikke bort.

Jeg mener Hull er inne på viktige momenter. I tillegg mener jeg at Luthers definisjon, eller lutherske homiletiske tolkninger av prekenens funksjon, har bundet luthersk forkynnelse til kun å fokusere på den personlige oppbyggelsen snarere enn menighetens utvikling. For hvorfor skal man forkynne menighetens retning, verdier, mål og mening når prekenen først og fremst skal tilsi syndenes forlatelse? Eller som Hull spør: "After all, why bother with the past or with the future, since we live only in the present?"¹³

Jeg mener at det manglende fokuset på strategisk ledelse i prekenen skjer fordi menighetens mål har blitt en motsetning til prekenens mål, definert som "å forkynne evangeliet til de tilstedeværende".¹⁴ Slik har evangelisk forkynnelse blitt en motsetning til den strategiske forkynnelsen. Min tese er at dette tvert imot ikke er noen motsetning; en strategisk preken kan forkynne evangeliet uten at predikanten mister sin konfesjonelle samvittighet.

1.2 Problemstilling

Den lutherske konfesjon går langt i å tolke det forkynte ordet som Guds eget Ord, der evangeliet ikke omtales, men tilbys.¹⁵ Med andre ord kommer Guds ord til oss, ikke som en indre opplysning, men som en *konjunktur av en ny virkelighet* som gjør prekenen til en *igangsetter*.¹⁶

Forkynnelsens muntlige karakter innebærer en viss *aggresjon* i det at den har en pågående kraft i selve dens henvendelseskarakter. Dette er en god aggresjon, mener Nordhaug, fordi engasjementet vil noe og ønsker "å gå fram" (lat. *aggredi*).¹⁷ Skjevesland nevner at forkynnelsen har en egen *dynamikk* i det den skal ivareta to bevegelser, dels mellom lov og evangelium, og dels mellom evangelium og formaning.¹⁸

---

¹³ Hull, s. 195

¹⁴ Jakobsen og Øierud, s. 15

¹⁵ Nordhaug, s. 20; 37

¹⁶ McClure, s. 55

¹⁷ Nordhaug, s. 26

¹⁸ Skjevesland, s. 254

Hull benytter også vital språkbruk i forklaringen på hva en *strategisk preken* er:

Strategic preaching is the kind of Christian proclamation that is designed to guide a congregation in the fulfillment of its mission. On this understanding, one primary purpose of a sermon is to lead its hearers from Point A to Point B, that is, from where they are now to where the imperatives of the gospel call them to be. In short, the sermon is to help God's future happen in the lives of its hearers.¹⁹

Jeg er interessert i å finne ut hva som skal til for at prekenen kan være en igangsetter for strategisk arbeid i menigheten. Selv om denne avhandlingen ikke trekker inn tilhørernes erfaringer, mener jeg en preken med tyngdepunktet mot strategisk ledelse kan bidra til større eierskap, flere frivillige medarbeidere til menighetens aktiviteter og en bredere forståelse av innholdet i menighetens oppgaver.

Fordi jeg studerer profesjonsfaget teologi, har jeg på bakgrunn av denne refleksjonen valgt problemstillingen: ***Hvordan kan prekenen benyttes som verktøy i den strategiske ledelsen av menigheten?***

Jeg kan utdype problemstillingen ved å gjøre rede for distinksjonen mellom to aspekter ved strategisk preken. For det første kan en strategisk preken være å gi prekenen en *strategisk oppbygning* der ingenting er overlatt til tilfeldighetene. Det handler om hvordan predikanten kan gå strategisk til verks for å gjøre bibeltekstens innhold relevant i dag.

For det andre kan en strategisk preken være rettet mot *strategisk ledelse* i prekenen. Dette handler om å bruke bibelteksten for å lede menigheten strategisk, og koble vedtatte satsingsområder, verdier eller visjoner inn i prekenen for stadig å minne stab, frivillige og kirkegjengere på hvorfor menigheten er til og hva den er til for.

Jeg fant ut at Hull viser til begge deler, men skulle det fremdeles være noen tvil, er det momentet som omhandler strategisk ledelse i prekenen jeg har forholdt meg til. Det er dette jeg henviser til når jeg bruker ordparet *strategisk preken*.

1.3 Materiale, metode og disposisjon

I dette kapitlet vil jeg gjøre rede for mitt valg av materiale, hvordan jeg har arbeidet og hvordan jeg vil gripe problemstillingen metodisk an. Jeg vil og vise hvordan jeg disponerer besvarelsen. Det vil samtidig være relevant å gjøre rede for avgrensninger.

---

¹⁹ Hull, s. 2

1.3.1 Materiale

Jeg har i all hovedsak lagt William Hull og hans bok *Strategic preaching; the role of the pulpit in pastoral leadership* (2006) til grunnlag for oppgaven. Med bakgrunn i baptistkirken med en helt annen teologisk og ekklesiologisk bakgrunn enn den lutherske kirke, kan man med rette spør hva han kan bidra med inn i norsk kirkevirkelighet. Faktum er at denne boken tydeligere enn andre bøker skisserer mulighetene predikanter har når strategisk ledelse og forkynnelse møtes.

Det er lite hensiktsmessig å arbeide innen *strategi* uten å henvise til generell organisasjonsteori. En bredere forståelse av ledelse og strategisk utvikling i norsk kontekst vil i hovedsak bli dekket av Jacobsen og Thorsvik *Hvordan organisasjoner fungerer* (2013).

Det vil være fruktbart å møte Hull med den norske folkekirkevirkeligheten, og med utgangspunkt i Olav Skjevesland *Morgendagens menighet* (1998), og Harald Hegstad *Den virkelige kirke* (2009) mener jeg dette vil bli godt ivaretatt. Harald Askeland kommer også til orde, blant annet gjennom sine artikler i *Menighetsutvikling i folkekirken* (2012).

Det vil følgelig også være viktig å knytte Hull opp mot norske homiletiske perspektiver, hvilket blir fyldig representert ved Skjevesland *Det skapende ordet* (1995) og Halvor Nordhaug *Så mitt hus kan bli fullt* (2000). Disse er relativt tilårskomne, men fortsatt relevante i norsk kirkeliv – ikke minst fordi ingen større norske homiletiske bøker har blitt utgitt etter dem. Dessuten har bøkene vært toneangivende for flere av landets nåværende prester, og derved for tusenvis av prekener de siste årene.

Prekenene som ligger til grunn for tekstanalysen i kapittel 5, har vært en vesentlig del av oppgavens materiale.²⁰ I avhandlingen forblir alle predikantene anonyme, ettersom jeg kommer til å ha kritiske bemerkninger til prekenene underveis. Begge kjønn er representert. Prekenene er:

- 1.3.1.1 "Led for Guds skyld" – 01.09.2013, by på Sør-Vestlandet
- 1.3.1.2 "Fordømmelsesfri sone" – 22.02.2012, by på Sør-Østlandet
- 1.3.1.3 "Å komme til Gud er som å komme hjem" – 24.01.2010, bygd på Østlandet
- 1.3.1.4 "Skapt til fellesskap" – 03.09.2012, bygd på Nord-Vestlandet
- 1.3.1.5 "Draumen" – 31.03.2013, by på Østlandet

I arbeidet med tekstanalysen av de fem prekenene har jeg hentet retoriske bidrag fra Laurie Cohen *Understanding organizations through language* (2003). Jeg henter også

---

²⁰ Se vedlegg 2

momenter fra Rolf Jacobsen og Gunnfrid Øierud *Prekenbeskrivelse* (2009), samt Skjevesland (1995).

Ved gjennomgangen og lesningen av den nevnte litteraturen har jeg hatt stor nytte av den digitale søkemotoren, med påfølgende forhåndsvisning, til Nasjonalbiblioteket. Raskt og enkelt har jeg ved konkrete ordsøk fått bevege meg målrettet til sider jeg vet omhandlet mitt arbeidsfelt.

I utgangspunktet gikk jeg til verket for å belyse min problemstilling mot Hull alene. Jeg fikk derimot to viktige påminnelser: For det første at henvisingen til prekeneksempler ville gi oppgaven holdepunkter i virkeligheten, og dermed forhindre at besvarelsen ville bli uoverskuelige antagelser uten kontakt med *prekenpraksis*. For det andre ville kun å hen vise til Hull gi meg et *ekkesiologisk kontekstuel problem* fordi menighetene "over dammen" er mer selvstendige enheter juridisk, økonomisk og sosialt. Slik er det ikke i Norge, og spesielt ikke i Dnk. Derfor ble jeg rådet til å forankre oppgaven med en fot i den norske folkekirkevirkeligheten.

Et sentralt aspekt jeg har konstatert, er at Skjevesland (1995 og 1998) og Nordhaug (2000), som kan regnes som to av de mest sentrale homiletikerne her til lands, ikke kobler prekenlæren med ledelsesfaget i sine bøker. På den andre siden nevner heller ikke Hegstad (2009) og Askeland (2012), to viktige stemmer innen norsk ekklesiologi og menighetsutvikling, prekenen som et sentralt element i menighetsledelsen.

Skjevesland beskriver *menighetsbyggende forkynnelse* i ordelag som muligens kan sammenlignes med Hulls bruk av *strategic preaching*. Det strategiske arbeidet knytter Skjevesland derimot til menighetsrådets arbeid og ikke til prestens forkynnelse. Samtidig vedgår han at "som predikant opptrer presten i en helt sentral lederfunksjon (selv om dette perspektivet på forkynnelsen merkelig nok sjelden anlegges!)".²¹

Direktør i Kirkens arbeidsgiverorganisasjon, Marit H. Hougsnæs, innrømmer at fraværet av retning til kirkens oppdrag i homiletiken er tankevekkende:

At prekenen skulle ha som en av sine oppgaver å bevege en menighet i retning av å utføre kirkens oppdrag, er et forbausende lite tematisert fokus for den homiletiske teori. Det utelukker ikke at prekenpraksis kan vise noe annet. Men det teoretiske fundamentet for en slik praksis er svakt utviklet.²²

---

²¹ Skjevesland (1998), s. 99

²² Hougsnæs, s. 53

1.3.2 Metode

Som nevnt ovenfor ble jeg anbefalt å henvise til prekeneksempler. Oppgaven inneholder derfor en empirisk tekstanalyse med utgangspunkt i fem prekenmanus.

Generelt om *tekstanalyse* handler dette dels om å forutsette og dels om å gjenskape. Jeg forutsetter tekstskaperens evne til mellommenneskelig kommunikasjon gjennom en meningsbærende tekst, og jeg gjensker mening og forståelse som teksttolker, noe som gjør meg til en selvstendig tekstskaper. Denne dobbeltrollen må jeg være oppmerksom på. I tillegg vil tekstens sammenheng og kontekst være avgjørende for hvilken mening som legges i den, og jeg må være bevisst min egen tilbøyelighet for å legge egne opplevelser og verdier inn i tolkningen av det som bidragsyterne har kommet med.²³

Dette betyr at framstilling og gjennomlesning av prekenene kan komme fram til resultater som ikke nødvendigvis kunne ha kommet til overflaten uten en krevende gjennomgang av prekenens manuskripter. Det er noe helt annet å arbeide med teksten i etterkant, gjennom flere runder, og se avsnitt i forhold til hverandre, enn å lytte til prekenen en eneste gang fra kirkebenken. Jeg er forberedt på å komme til konklusjoner som kan ha vært forskjellige fra det tilhørerne oppfattet og det presten selv mente.

Dette kan skje fordi det er forskjell på å tolke en preken utfra et prekenmanus og å tolke en avholdt preken. En analyse på bakgrunn av et prekenmanus gjør det selvsagt umulig å kommentere alt som kjennetegner en avholdt preken som muntlig kommunikasjon.²⁴ Prekenframføring har mye å si for hvordan prekenes budskap blir tolket og oppfattet, og analysen som her skal presenteres er i prinsippet ikke en *prekenanalyse* men bygd på den skriftlige struktur som kommer fram av manus.

Likheten mellom et prekenmanus og en avholdt preken er deres utgangspunkt i tolkningen av en bibeltekst. Dette er en *autoritativ tekst*, altså en tekst med påvirkningskraft og status, og med makt til å forme liv.²⁵ Tolkningen av Bibelen som en autoritativ tekst gir både presteskap og lekfolk en *tolkningsmakt* som anerkjenner og forvalter den kunnskapen som springer ut av kirkens teologiske *symbolunivers*. Tolkning er nødvendig for å legitimere handling.²⁶

---

²³ Brekke, s. 20f

²⁴ Jakobsen og Øierud, s. 40f

²⁵ Brekke, s. 107

²⁶ Brekke, s. 110f

I mai og juni 2013 forsøkte jeg å opparbeide meg kontakt med prester som var villige til å stille sine prekener til disposisjon. Jeg så for meg god demografisk og geografisk spredning, og ønsket å få tilsendt prekener fra en bestemt, utadrettet tekst i kirkeåret; vingårdssøndagen, apostelsøndagen eller såmannssøndagen.

Jeg henvendte meg til prestene via felles e-post²⁷, der jeg blant annet spurte prestene om de hadde løftet fram strategiske momenter i prekenen:

Har du stilt menigheten spørsmål eller stilt dem til ansvar (...) Har du etterlyst frivillige, eierskap, givertjeneste i prekenen, eller bare bygget prekenen rundt menighetens visjon? Da er jeg interessert i å lese denne prekenen, analysere den og bruke den som kilde i min avhandling. Ønsket er at de innsamlede prekenene kan gi noen pekepinner på *hvordan* prekenen kan være verktøy for strategisk ledelse av menigheten.

Som tiden gikk inn mot prestenes ferieavvikling ble det klart for meg at jeg måtte redusere kravene tilknyttet geografisk spredning og mulighetene for å få prekener fra de overnevnte søndagstekstene, men i slutten av august hadde jeg endelig fått samlet inn fem prekener. Noen prester ble spurt fordi jeg hadde hørt om dem, andre ble jeg tipset til å kontakte.

Prekene presenteres i kapittel 5 i den rekkefølgen jeg fikk dem tilsendt, og jeg vil for enkelhets skyld henviser til preken 1 – 5 når momenter fra disse kommenteres. Manus fra preken 1 og 2 er for øvrig transkribert fra Mp3, men det faller utenfor denne oppgavens hensikt å kommentere dette ytterligere. De resterende prekenene ble tilsendt pr. e-post.

Prekenene jeg har analysert, er på ingen måte representative for den store majoriteten av prekener som holdes i Dnk på søndagene. Det er likevel ønskelig at disse skal kunne gi eksempler på "hvordan prekenen kan være et verktøy for strategisk ledelse av menigheten". Hvorvidt de inneholder spor av strategisk ledelse slik teoridelen definerer dette, vil analysedelen kunne gi svar på.

1.3.3 Metodisk analyse

Det har vært mitt ønske å kunne benytte meg av en tekstanalytisk metode som har tatt utgangspunkt i prekenen som en ledelseshandling, men dette har vært umulig å oppdrive. Jeg har vært i kontakt med teologene Tore Skjæveland og Marit H. Hougsnæs

---

²⁷ Se vedlegg 1

som begge fikk Olavstipend for sin forskning om prekenen. Begge kunne fortelle at de hadde hatt vanskeligheter med å finne en etablert metode for analysearbeidet under sin forskning. Skjæveland fikk stipend i 2000 for å gjøre en empirisk undersøkelse under problemstillingen *Kven preikar presten egentleg til?*²⁸ Metodene brukt i denne undersøkelsen har kun vært av teoretisk interesse for meg. Hougsnæs fikk stipend i 2001 med arbeidet til en doktoravhandling under tittelen *Prekestolen – arena for pastoralt lederskap*.²⁹ Denne er ennå ikke ferdigstilt, og eventuelle resultater har derfor vært utilgjengelige for meg.

Jeg har derfor valgt selv å etablere et metodeapparat med spørsmål som kan lete fram strategiske elementer i prekenene. Jeg benyttet spørsmål fra Hull (s.13):

1.3.3.1 Strategi

- 1.3.3.1.1 Hvorfor er vi (menigheten) her?
- 1.3.3.1.2 Hva gjør vi nå?
- 1.3.3.1.3 Hvor skal vi?
- 1.3.3.1.4 Hvordan kommer vi oss dit?
- 1.3.3.1.5 Hvem vil bli med på dette?

Det er ikke slik at prestene jeg har som kilder, nødvendigvis har stilt seg disse spørsmålene i møte med teksten, eller at prekenen svarer på dem punkt for punkt. Det er heller ikke mulig å finne svarene på disse spørsmålene bare ved å *lese* prekenteeksten. Jeg tenkte derfor at jeg kunne finne et mønster som bekrefter spørsmålene og slik understreker dets relevans i teksten. For å finne dette mønsteret valgte jeg å se prekenen gjennom tre ulike perspektiv:

1.3.3.2 Det retoriske perspektiv (Cohen 136f):

- 1.3.3.2.1 Titler
- 1.3.3.2.2 Kontekst
- 1.3.3.2.3 Metaforer A
- 1.3.3.2.4 Metaforer B
- 1.3.3.2.5 Pronomen

1.3.3.3 Det homiletiske perspektiv (Jacobsen/Øierud, s. 117f):

- 1.3.3.3.1 Hva er prekenens subjekt?
- 1.3.3.3.2 Hva er prekenens loviske bruk?
- 1.3.3.3.3 Hva er prekenens mål?
- 1.3.3.3.4 Hva er prekenens funksjon?
- 1.3.3.3.5 Hva er prekenens evangeliske fokus?

---

²⁸ Skjæveland, s. 46; "Eg har funne det fruktbart å låne analysereiskapar frå retorikken og tekstlingvistikken."

²⁹ Hougsnæs, s. 55; "Under arbeidet med prosjektet har det vært vanskelig å oppdrive tverrfaglig orientert faglitteratur på dette feltet."

1.3.3.4 Det hermeneutiske perspektiv³⁰ (Skjevesland (1995), s. 74f):

- 1.3.3.4.1 Det menighetsformende motiv
- 1.3.3.4.2 Det advarende motivet
- 1.3.3.4.3 Fornyelsesperspektivet
- 1.3.3.4.4 Kampmotiv
- 1.3.3.4.5 Helhetsperspektivet

Underpunktene til hvert av disse perspektivene forstår jeg som svar på de strategiske spørsmålene hentet Hull. Disse kan ikke nødvendigvis sammenlignes med hverandre. Det er heller ikke sikkert at hver av de fem prekenene jeg analyserer gir et godt svar på hvert underpunkt; kanskje en preken ikke inneholder noen metaforer, en annen ikke noe lovisk bruk, og en tredje ikke har noen formaning som passer inn hos Skjevesland. Mer utførlig presentasjon av den metodiske framstillingen presenteres i begynnelsen av kapittel 5.

1.3.4 Disposisjon og avgrensning

Jeg har valgt å dele denne besvarelsen i DEL I – V, hvorav DEL I er innledningskapitlet og DEL V er litteraturliste og vedlegg. De resterende tre delene er henholdsvis én deskriptiv teoridel (kapittel 2 – 4), én empirisk analysedel (kapittel 5) og én drøftingsdel inkludert konklusjon (kapittel 6 – 7). Her følger en kortfattig presentasjon av kapitlenes innhold.

I kapittel 2 gjør jeg rede for strategisk ledelse innen allmenn organisasjonsteori. Fagteorien omkring ledelse og lederskap er under stadig utvikling, og det vil være umulig for meg å komme inn på samtlige relevante moment. Mitt utgangspunkt er at jeg vil vise hvordan strategisk ledelse forstås i allmenn organisasjonsteori, hvordan man som kirke kan forholde seg til dette, og hva man kan ta med videre med relevant utbytte til en kirkelig kontekst.

I kapittel 3 presenterer jeg utfyllende Hulls viktigste tanker omkring strategisk ledelse og prekenen som verktøy i den strategiske ledelsen av menighetene. Her vil jeg vise hvordan Hull argumenterer for viktigheten av strategiske prekener og hva disse kan inneholde. Jeg vil ikke komme med noen av hans konkrete eksempler på hvordan en predikant kan gå fram, fordi jeg ikke ser hvordan dette kan gjøres på en god nok måte i relasjon til den norske kirkevirkelighet. Dette kapitlet deles opp i *hensikt, kontekst, visjon og oppdrag*.

---

³⁰ Av Skjevesland kalt "Prekenes fem formaninger"

I kapittel 4 gjør jeg rede for ulike funn i norsk folkekirkevirkelighet, med vekt på menighetsutvikling, menighetsledelse og prekenarbeid. Hegstad, Askeland, Skjevesland og Nordhaug er her sentrale bidragsyttere. Jeg vil nevne temaer som endringsledelse og konflikthåndtering, men går ikke dyptgående inn i denne tematikken. Jeg vil heller ikke problematisere tematikken omkring presten som leder. Jeg er klar over at dette forstås forskjellig og at prestens lederrolle i seg selv er materiale til videre drøfting. Mitt fokus ligger ikke i denne debatten. Kapitlet deles opp i to undertitler: *Kirken og menigheten*, og *Presten og prekenen*.

Kapittel 2 – 4 oppsummeres i en sammenfatning av DEL II.

I kapittel 5 vil jeg presentere analysen jeg har gjort på bakgrunn av de mottatte prekenene. For å hente ut de strategiske momentene i prekenen, benytter jeg en egenkomponert tekstanalytisk metode som presentert ovenfor. Jeg presiserer her at jeg ikke ønsker å lese prekenen som oppbyggelig tekst, men som en ledeshandling og en framført tekst alene. Jeg har ikke overvært noen av gudstjenestene, og ikke foretatt noen spørreundersøkelse blant tilhørerne om hvordan de oppfattet prekenen eller lignende. Det betyr at følgende momenter ikke vil bli drøftet: de aktuelle menigheters oppfatning av presten som leder; hvordan menigheten fokuserer på strategisk arbeid i ukedagene; om tematikken i prekenen er drøftet i menighetsrådet; hvorvidt menigheten oppfattet det som ble sagt som strategisk ledelse; og om prekenen resulterte i holdningsendringer m.m. Analysedelen i kapittel 5 vil inndeles i samsvar med inndelingen av kapittel 3.

Kapittel 6 tar for seg drøfting av de funn jeg gjorde i den deskriptive og den empiriske delen. Her lar jeg faglitteraturen være i dialog med prekenene og den analysen jeg har utført. Oppgavens omfang gjør at det kun fokuseres på de viktigste momentene, selv om flere perspektiver kunne blitt løftet frem og drøftet. Drøftingen er fordelt mellom de fire underkapitlene *Momenter fra analysen*, *Savn fra analysen*, *Trussel mot folkekirken?* og *Mulighet for menighet*.

Kapittel 7 vil inneholde de konklusjoner som jeg mener besvarelsen har vist. Jeg vil kommentere hva jeg mener disse funnene betyr og kan bidra til. Konklusjonen deles opp i *Bevegelse*, *Fellesskapet*, og *Evangeliet*. Jeg avslutter konklusjonen med *Utblikk*.

DEL II

2. Strategisk ledelse i allmenn organisasjonsteori

I dette kapitlet ønsker jeg å vise hvordan strategisk ledelse forstås i allmenn organisasjonsteori. Før jeg gjør rede for strategisk ledelse, ønsker jeg først å referere til hva *ledelse* innebærer, dernest hva strategisk ledelse betyr, hva det inneholder, og hvilke kjennetegn som er knyttet til strategiske utforminger og ledelse. Ønsket er å gi en pekepinn på en allmenn forståelse av begrepet og slik avgjøre hva som kan være fruktbart å ta med videre inn i kirkelig kontekst.

2.1 Formelle kommunikasjonstrekk

Det er stor enighet om at ledelse handler om påvirkning; å lede er en atferd som utvises i "den hensikt å påvirke andre menneskers tenkning, holdning og adferd".³¹ Ledelse er i så måte ikke bare knyttet til en bestemt *leder*, men i en organisasjon er det lederen som gjerne har et overordnet ansvar for trivsel, motivasjon og måloppnåelse.

Enhver organisasjon ønsker å løse en oppgave eller fylle en funksjon. Beskrivelsen av hva en organisasjon ønsker å oppnå kaller man for et *mål*, og man kan igjen dele dette i hovedmål og delmål. Utformingen av strategier handler om hvordan organisasjonen skal nå disse målene: veien mot målet.³² Man utarbeider deretter gjerne en *visjon*, som kan forklares som et bilde på hva organisasjonen ønsker å bli en gang i framtiden.³³ Strand definerer visjoner som uttrykk for en idealisert tilstand som en organisasjon streber etter å oppnå, men er rask med å poengtere faren for at visjonene kan oppfattes som lite meningsfulle og uttrykke uoppnåelige utopier.³⁴

Jacobsen og Thorsvik legger strategisk ledelse inn under *indirekte ledelse*, adskilt fra direkte ledelse. Sistnevnte handler om den direkte kommunikasjonen mellom leder og underordnede, mens indirekte ledelse innebærer det ønsket lederen har for å påvirke sine ansatte uten å samhandle direkte med dem. Indirekte ledelse deler så Jacobsen og Thorsvik opp i *formelle og uformelle kommunikasjonstrekk*, der sistnevnte handler om utvikling av kultur, normer og verdier, også kalt verdibasert ledelse. Formelle kommunikasjonstrekk handler derimot om å utforme planer, strukturer og mål. Dette

---

³¹ Jacobsen og Thorsvik, s. 416

³² Jacobsen og Thorsvik, s. 36

³³ Jacobsen og Thorsvik, s. 38

³⁴ Strand, s. 171

uttrykker et ønske om å gi organisasjonen en retning, noe som er helt sentralt i strategisk ledelse, der "ledelsens oppgave er å trekke opp mål og visjoner, sette strategier, lage system for rekruttering og utvikling, samt designe strukturen".³⁵ Bryman legger seg på samme linje i det han mener at strategisk ledelse handler om hvordan ledere *iscenesetter* beslutningene som vil påvirke den framtidige organisasjonen.³⁶

2.2 Målkonflikter og målforskyvning

Strategisk ledelse vil på en særlig måte utfordre lederens evne på to områder. For det første hvordan denne kan lede organisasjonen gjennom *endringsprosesser*. Endringer er alltid tilknyttet usikkerhet, og derfor innebærer strategisk ledelse en utvelgelse av hvilke usikkerhetsmomenter man mener kan påvirke organisasjonen.³⁷

For det andre utfordres lederen til å møte og løse de potensielle *konflikter* som kommer i kjølvannet av endringene. Jacobsen og Thorsvik nevner to typer konflikter i så måte: målkonflikter og målforskyvning.

Målkonflikter oppstår ikke fordi man er uenige om hva som er målet, men uenige om hva som er den beste veien til målet; man er med andre ord uenige om strategien. Her presenteres to løsninger: enten kan man inngå kompromiss ved å gi og ta, eller man kan ta *sekvensielle hensyn*, noe som betyr å bytte på hvem som får organisasjonens fokus, for deretter å trekke opp ny strategi etter en bestemt tidsperiode.³⁸

Målforskyvning kan skje på tre arenaer i en organisasjon: For det første kan en ansatt prioritere sine egne mål, eller forståelse av hva som er viktigst, framfor å arbeide for hva som er organisasjonens mål. Dette er *sub-optimalisering*. For det andre kan det bli viktigere å følge reglene enn å bruke dem slik at intensjonene bak følges. Dette kalles *overdreven regelfokusering*. For det tredje kan man gi et inntrykk av at organisasjonen gjør en god jobb ved å måle kvantitative resultatmål (mengde, antall osv.) framfor kvalitative resultatmål (service, framsnakk, effektivitet osv.). Dette er *overmåling*.³⁹

2.3 Ressurser og effektmåling

Ordet *strateg* er hentet fra den greske etymologien; *στρατηγός* var betegnelsen på den militære kommandanten. Det var denne som til enhver tid måtte vite neste trekk i spillet, og slik legge en slagplan – i ordets egentlige forstand – for å kunne utfordre og

---

³⁵ Jacobsen og Thorsvik, s. 417f

³⁶ Bryman, s.71

³⁷ Arnulf, s. 25

³⁸ Jacobsen og Thorsvik, s. 57f

³⁹ Jacobsen og Thorsvik, s. 59f

overvinne de trusler som kunne hindre okkupasjon av et nytt territorium.⁴⁰

Den britiske feltmarskalk Lord Montgomery, øverstkommanderende offiser ved D-dagen, invasjonen av Normandie 6. juni 1944, har uttalt følgende:

Hva er den første regel i strategi? Du vil ikke finne den i noen lærebok. Jeg har lært den gjennom lang og krevende erfaring: Lederen må være sikker på at det som er strategisk ønskelig, er teknisk mulig med de ressurser han har til disposisjon.⁴¹

Dette er i tråd med det Arnulf bemerker, at strategisk ledelse er å foreta en samlet vurdering av hvilke *ressurser* organisasjonen har til rådighet. Spørsmålet er hvordan ressursene kan brukes mest effektivt for at organisasjonen når sine mål.⁴² Når det kommer til *effekt*, må enhver organisasjon avgjøre hvordan man skal måle denne. Skal effektivitet være resultatorientert eller prosessorientert; skal effektiviteten måles i tid eller penger; skal effektiviteten si noe om kvaliteten eller kvantiteten; om det man representerer eller produserer?⁴³

Om det derimot finnes en sammenheng mellom organisasjonens effektivitet og utviklingen av strategier, er den empiriske forskningen sprikende i sine resultater og usikre i sine konklusjoner. Det samme kan man si om hvorvidt den strategiske planleggingen påvirker organisasjonens suksess.⁴⁴

Men selv om forskningen ikke gir noen klare svar, har det innen allmenn organisasjonsteori vært en uttalt sannhet at utformingen av strategier og mål har en *motiverende* effekt på de ansatte i organisasjonen, en *styrende* funksjon på arbeidet som drives, og at det i tillegg gir en *legitimitetsfaktor* overfor organisasjonens omgivelser.⁴⁵

Tradisjonelt har utformingen av strategier vært tilknyttet private aktører. Det er først i nyere tid at det har blitt vanlig å trekke inn strategi både i offentlig og frivillig sektor, selv om strategibegrepet da får et annet innhold enn det opprinnelige.⁴⁶ Derfor kan man ikke uten videre koble de klassiske teoriene om strategi fra private aktører som fungerer i et marked til offentlige organisasjoner som operer under helt andre vilkår.⁴⁷ Der private aktører kan tilspisse sine verdier til målgruppen og presentere selektive produkter for nøyede definerte aktører, skal offentlige organisasjoner gjerne fronte

---

⁴⁰ Hull, s. 118

⁴¹ Berg, s. 109

⁴² Arnulf, s. 25; Jeg forstår effekt her handler om å definere hvor god organisasjonen er på å nå sine mål.

⁴³ Jacobsen og Thorsvik, s. 53

⁴⁴ Jacobsen og Thorsvik, s. 55f

⁴⁵ Jacobsen og Thorsvik, s. 37

⁴⁶ Jacobsen og Thorsvik, s. 42; Strategisk tenkning handlet først om å forstå den konkurransesituasjonen en organisasjon befant seg i

⁴⁷ Jacobsen og Thorsvik, s. 49

likebehandling og forutsigbarhet, allmenn deltagelse og formidling av samfunnsverdier, forklarer Jacobsen og Thorsvik.⁴⁸

2.4 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg vist hvordan ledelse settes i sammenheng med det å påvirke, og at lederen har et overordnet ansvar for måloppnåelsen i en organisasjon. Strategi i allmenn organisasjonsteori handler om hvordan organisasjonen kan nå disse målene. Jacobsen og Thorsvik kaller dette formelle kommunikasjonstrekk. Strategisk ledelse er indirekte ledelse der målet ikke er å samtale med de ansatte, men å gi arbeidet de utfører en retning. En strategisk leder iscenesetter beslutninger man vil skal påvirke organisasjonen.

Strategisk ledelse innebærer å lede gjennom endringsprosesser og å løse potensielle konflikter. Det handler også om å vurdere organisasjonens ressurser og hvordan disse kan brukes for at en organisasjon skal nå sine mål mest effektivt.

Selv om den empiriske forskningen er usikker i sine funn, antar man at utformingen av strategier er motiverende for de ansatte, strukturerende for arbeidet og en legitimering av organisasjonen overfor dets omgivelser. Man har tradisjonelt knyttet strategisk ledelse til private organisasjoner, og man kan ikke overføre alle teorier direkte til offentlige organisasjoner fordi disse opererer på helt andre vilkår.

Dnk er en offentlig organisasjon, og jeg finner derfor Jacobsens og Thorsviks uttalelser svært interessante siden jeg etterlyser strategisk fokus i prekenen. Skal kirken mene noe om og benytte seg av teorier omkring strategisk ledelse internt, må man vite at dette er importerte begreper fra den allmenne organisasjonsteorien.

I det videre arbeidet vil jeg særlig ta med meg definisjonene av de formelle kommunikasjonstrekkene og fordelene med å utforme strategier; motivasjon, struktur og legitimering.

Jeg refererer også til Jacobsen og Thorsvik i sammenfatningen av DEL II og i kapittel 6.

---

⁴⁸ Jacobsen og Thorsvik, s. 57

3. Prekenens rolle i strategisk ledelse

I forrige kapittel ble det gjort rede for strategisk ledelse i allmenn organisasjonsteori og kommentert at ordparet er et importert begrep i kirken. Som jeg nevnte innledningsvis har ikke dette stoppet William Hull i å gi strategisk ledelse fullt fokus i sin bok *Strategic Preaching*. I dette kapitlet ønsker jeg å gjøre rede for Hulls viktigste momenter fra denne boken. Jeg vil først gjøre rede for hvordan dette kapitlet disponeres.

Innholdet disponeres ut fra fire nøkkelbegrep som Hull presenterer som *et firedelt fokus* som kan gi menigheten en *strategisk dimensjon*, nemlig *purpose, context, vision, mission*. Disse oversetter jeg til begrepene hensikt, kontekst, visjon og oppdrag, som jeg mener faller inn under det Jacobsen og Thorsvik kaller formelle kommunikasjonstrekk.

Hull innrømmer at det kan være vanskelig å få en dyp forståelse av hva disse begrepene betyr og hva de kan tilføre i en bestemt menighet, men mener at det er tilstrekkelig enighet om deres relevans.⁴⁹

For det første må en menighet være klar over sin *hensikt*: hvorfor ble denne menigheten etablert; hva kjennetegner menighetens identitet; *hvorfor er vi her?* Dette hjelper menigheten til å forstå rekkevidden av sitt oppdrag og sine handlinger.

For det andre må en menighet være klar over sin *kontekst*: hvem er menighetens brukere; hvordan skal menigheten forstå samfunnet den er en del av; hvordan henvender den seg til dem; *hva gjør vi?* En menighet som kjenner sin plassering, vil raskt også kunne kjenne sin egenart. Hull mener at kirken eksisterer for å tilby liv i Kristus, derfor må menigheten ikke være redd for *endring* som kan føre dem ut av *status quo*.

For det tredje må en menighet etablere sin *visjon*; hva ønsker menigheten å oppnå; hvordan vil menighetens arbeid påvirke framtiden? I endringsprosesser er visjonen viktig for å holde fokus; *hvor vil vi?*

For det fjerde trenger en menighet å bli fullt ut bevisste sitt *oppdrag*: *hvordan kommer vi oss dit* menighetens visjon, kontekst og hensikt vil ha oss? I den utstrekning disse perspektivene klarer å synliggjøre at menigheten er "samfunnet av de hellige" som arbeider for Guds rikes komme på jord, iverksettes oppdraget og blir hele menighetens drivkraft, forklarer Hull.⁵⁰ Dette fører videre til det andre spørsmålet jeg ønsker å trekke inn under kirkens oppdrag, nemlig "Who will commit to join us for the journey?".

---

⁴⁹ Hull, s. 116

⁵⁰ ibid

Hulls formelle kommunikasjonstrekk kan settes opp i forhold til hverandre slik:

<i>Hvorfor er vi her?</i>	<i>Hensikt</i>
<i>Hva gjør vi nå?</i>	<i>Kontekst</i>
<i>Hvor skal vi?</i>	<i>Visjon</i>
<i>Hvordan kommer vi oss dit?</i>	<i>Oppdrag</i>
<i>Hvem vil bli med på dette?</i>	
Hull s. 13	Hull s. 116

Figur 3.1: Hulls formelle kommunikasjonstrekk (jf. Jacobsen/Thorsvik)

3.1 Hensikt – Hvorfor er vi her?

En strategisk preken skal aktualisere Guds framtid, påpeker Hull, og oppsummerer videre kirkens hensikt i ett ord: Kristuslikhet. "Growth in Christlikeness" er også den ultimate definerte hensikt til enhver troende: Livets mening er å ha Kristus som forbilde, og bli mer og mer lik Kristus.⁵¹ Mot Guds framtid er kirken stadig i bevegelse, forsikrer Hull. For kirken lever mellom et "allerede, ennå ikke": "The Christian stands between the past of salvation already achieved and the future of salvation yet to be received."⁵²

Hull argumenterer deretter hermeneutisk om hvordan han kan uttrykke seg slik om kirken.⁵³ For det første var *veien* den første betegnelsen Jesu etterfølgere gav seg selv, en fortsettelse på hvordan man forstod troen som en reise der budene var skiltene langs veien. Å synde var å bomme på veien, omvendelse var å vende tilbake til veien, og overgivelse var å gå på veien. Slik forstår vi bedre at Jesus kom da det ble ryddet vei for Herren, at han kaller sine disipler om å følge ham, at hans oppdrag er skildret langs veien til Jerusalem der alt ble fullbrakt, og at det var der han åpenbarte seg som det sanne livets vei. Det kristne livet er i sannhet en "pilegrims vandring" der de virksomme ordene er dynamiske preposisjoner *fra, gjennom, mot og til*.⁵⁴

En menighet som ikke er klar over sin hensikt, har degradert seg selv til et publikum som bare ønsker å bli tilfredsstilt, mener Hull, og en av grunnene til at det kan være slik, er manglende strategisk ledelse i forkynnelsen. Med andre ord er den strategiske dimensjonen i prekenen underslått hvis menigheten er samlet kun for å få sine behov dekket. Disse kaller Hull "autonome individer", med henvisning til vår tids individualisme. En strategisk preken ønsker derimot å påvirke *fellesskapet* på lik linje

⁵¹ Hull, s. 24; Rom 8,29f; Fil 3,20f; Hull, s. 148

⁵² Hull, s. 15f; sitat fra Bultmann

⁵³ Hull, s. 17; Acta 9,2; Mark 1,2f; Mark 1,16ff; Luk 9,51; Joh 19,30; Joh 14,6

⁵⁴ *ibid*; John Bonyans roman (1678)

med *de evangeliske imperativer* vi finner i Bergprekenen.⁵⁵ Prekenens ypperste guddommelig egenskap er ifølge Hull at den er Guds eget Ord som kaller menigheten til å oppfylle sine ypperste menneskelige egenskaper. Hensikten med prekenen er det samme som den hensikt Gud har for kirken, nemlig å virkeliggjøre Guds plan for mennesket og sette det i stand til å bli det som var meningen i utgangspunktet.⁵⁶

I dette korte perspektivet på hensikt har jeg vist hvordan Hull argumenterer for å kunne se på kirken og kristenlivet på noe som er i bevegelse. En strategisk preken skal gjøre menigheten bevisst sin hensikt og ha Kristus som forbilde, påpeker Hull, slik det å bli mer og mer lik Kristus bør være overordnet for enhver troende, ja, for hele kirken.

3.2 Kontekst – Hva gjør vi nå?

En forlengelse av Hulls tanke om at kirken er i bevegelse, er at nåtiden ikke varer evig: "The present evil will be replaced."⁵⁷ Derfor er Hulls konsentrasjon omkring kontekst dels et fokus på menighetens nedslagsfelt og dels en brodd mot menighetens *status quo*. Dette er også disposisjonen for min redegjørelse av dette perspektivet.

Nedslagsfeltet til den lokale menighet er det samfunn menigheten er en del av. Denne konteksten kan gi både muligheter og hindringer for menighetens oppdrag. Strategisk ledelse i et menighetsperspektiv handler ikke om å overgi menigheten til denne verdens kultur, understreker Hull, for det er ikke fra denne verden evangeliet er gitt oss.⁵⁸

En strategisk preken skal utruste menigheten til å gi evangeliet videre til sitt lokalsamfunn. Hvilke behov har samfunnet som menigheten kan dekke? Hull oppfordrer menighetene til å ta realistiske, ærlige og oppriktige vurderinger av disse behovene, og å være lydhør overfor utfordringene som menigheten og samfunnet står overfor.⁵⁹ Hull mener at menighetene må la seg utfordre og bygge en grunnvoll for *dialog* mellom menigheten og samfunnet. På denne måten kan man finne gjensidige og fordelaktige relasjoner som gjør det mer givende å leve side om side.⁶⁰

Hull mener det er en utfordrende balansegang mellom "the building of a community inside the church and addressing the outside world that the church exists to

---

⁵⁵ Hull, s. 12; Matt 5 – 7

⁵⁶ Hull, s. 126

⁵⁷ Hull, s. 15

⁵⁸ Hull, s. 47

⁵⁹ Hull, s. 65

⁶⁰ Hull, s. 119

serve.”⁶¹ Han peker på to faktorer som kan utfordre samarbeidet mellom samfunn og menighet:

For det første understreker Hull at menighetsmedlemmer kan ha ulike syn på hvordan menigheten som Kristuslike (jf. 3.1) skal forholde seg til den samfunnskulturen menigheten er en del av: ”Whether it is Christ against culture, of culture, above culture, in paradox with culture, or as the transformer of culture.”⁶² Hull på sin side advarer menigheter mot å se kirkens liv som avkoblet fra livet i verden. Da kommer ikke det sakrale og sekulære i en ærlig dialog, og dermed blir tilbedelsen mer en flukt fra menighetens kontekst enn et møte med den.⁶³

For det andre påpeker Hull at den menneskelige natur generelt kan trenge en stor grad av veiledning og motivering for å kunne *endre seg*.⁶⁴ En strategisk preken må ha et ønske om å motivere til perspektivendringer, slik at menigheten i større grad kan forstå hvordan man skal forholde seg til samfunnet utad og fellesskapet innad. I denne motiveringsprosessen må presten benytte seg av sin autoritet, understreker Hull, særlig hvis endring skal skje til fordel for andre. Slik var det Jesus brukte autoritet da han helbredet syke.⁶⁵ En slik autoritet handler ikke om å utøve autoritære former for kontroll, men å søke tillit hos menighetens medlemmer, og å utforme og utlevere et tjenende lederskap, hevder Hull.⁶⁶ Deretter må medlemmene være deltakende i beslutningsprosessen ved utformingen av menighetens strategi. Slik blir strategisk lederskap involverende, for slik Den treenige Gud er et *team* kaller han oss til å arbeide på samme måte.⁶⁷

Jeg skal nå gjøre rede for Hulls andre moment tilknyttet kontekst, nemlig oppgjør med status quo. Hull mener presten må benytte sin autoritet når menigheten trenger motivasjon for endring. Den hermeneutiske nøkkelen til dette er å spørre hvordan bibelteksten utfordrer status quo, påpeker Hull. Status quo, det å si seg fornøyd med tilstanden i øyeblikket, kan ikke romme kirkens oppdrag, fordi kirken stadig må være i bevegelse. En strategisk preken retter derfor en sterk brodd mot status quo.⁶⁸

Hull utfordrer predikanten til å spørre seg hvilken situasjon bibelteksten ønsker å påvirke. Slik kan man få øye på hvilke endringsperspektiv teksten kan belyse.

---

⁶¹ Hull, s. 196

⁶² Hull, s. 118

⁶³ Hull, s. 93

⁶⁴ Hull, s. 78

⁶⁵ Hull, s. 115

⁶⁶ Hull, s. 172

⁶⁷ Hull, s. 115

⁶⁸ Hull, s. 31

Deretter kan predikanten spørre seg om teksten kan kaste lys over de endringer som trengs innad i menigheten. Slik kan en strategisk preken forflytte menigheten fra punkt A til punkt B.⁶⁹ Erfaringen av bevegelse i menigheten – at noe nytt har skjedd/er i ferd med å skje – er avgjørende for at menigheten kan erfare endring.⁷⁰

Voktere av status quo finnes i enhver menighet, og disse kan være de første til å reagere på en strategisk preken, advarer Hull. Enten kan de kjenne at status quo blir angrepet av evangeliet, eller de kjemper en kamp mot evangeliet ved status quo.⁷¹

Instead of leaving the people with a great idea or a great feeling, leave them with a great resolve: the courage to move beyond the status quo, the commitment to embody the claims of the gospel in the life of the believing community, and the confidence that God will be faithful to his promises as they venture forth in faith.⁷²

Hull ønsker med andre ord en forkynnelse som vil overbevise om et oppbrudd fra status quo: "The sermon is where the future is first put into words so that it can then be put into deeds."⁷³ Men fordi Gud er tålmodig, er han villig til å vente på de som motsetter seg endringer. Det er derfor Guds oppfyllelser tar så lang tid, bemerker Hull.⁷⁴

I gjennomgangen av Hulls belysning av kontekst har jeg gjort rede for menighetens forhold til lokalsamfunnet og status quo. Hull mener ikke at en menighet skal adoptere verdens kultur, men det er avgjørende at menigheten heller ikke melder seg ut av samfunnet. Hull etterlyser dialog, og mener en strategisk preken skal fremme dette. Utfordringen er at i en og samme menighet kan det være ulike forståelser av hvordan menigheten skal forholde seg til samfunnet. En strategisk preken kan forkynne motivasjon som gjør det lettere å endre sitt perspektiv, og et oppbrudd fra status quo som ikke kan romme kirkens oppdrag alene.

3.3 Visjon – Hvor skal vi?

Med visjon mener Hull et bilde som er overbevisende, attraktivt og spennende å arbeide mot og som ikke kan fanges av status quo. Alle organisasjoner trenger dette, mener Hull, og så lenge visjonen blir uttrykt klart og vidt spredt kan den motivere hvem som helst i

---

⁶⁹ Hull, s. 99

⁷⁰ Hull, s. 167

⁷¹ Hull, s. 14; 21

⁷² Hull, s. 82

⁷³ Hull, s. 28

⁷⁴ Hull, s. 81

menigheten. Slik kan hver og en få ut sitt innebygde potensiale.⁷⁵

Hull understreker at å konstruere en visjon handler om å se for seg menigheten i en ny tid. Det betyr ikke at visjoner skal være basert på trender eller ønsketenkninger, men være et forsøk på å realisere og konkretisere en ny tilværelse. Denne framtiden kalte Jesus *Guds rike*.⁷⁶ Derfor må man i utmeislingen av menighetens visjon være ydmyke og lydhøre, for en sann kristen visjon er av Gud og ikke av mennesker. Dette handler for Hull om å stole mer på det gudommelige *forsyn* enn på menneskelige forhold.⁷⁷ Her er predikanten en visjonær *guide* og den strategiske prekenen skal føre menigheten fram mot oppfyllelsen av Guds løfter, det Gud ennå har ugjort.⁷⁸

Strategic preaching is a call to be pulled forward by God's unfinished agenda in this world. It invites us to live out of that vision Jesus called the kingdom of God.⁷⁹

Utmeislingen av visjoner kan være krevende fordi man følgelig ikke vet noe om hva framtiden vil bringe; det er ennå ikke "åpenbart hva vi skal bli".⁸⁰

Ønsker man å forkynne en visjonstanke i en strategisk preken, er det avgjørende at prekenen ikke forstås som punktum for tekstens budskap, mener Hull. Prekenen må være den impulsen som kan sette hele bibeltekstens perspektiv ut i livet.⁸¹ I praksis betyr dette at prekenteeksten må invitere til strategisk fokus:

If the congregation doesn't think the sermon is going anywhere, then it probably won't be going anywhere either (...) A static text produces a static sermon, which produces a static congregation. Find the movement of the text, let the sermon move with it, and soon the congregation may begin to move where God is going as well.⁸²

Og her er Hull inne på et av sine ankepunkter hva strategisk preken angår, for vil man lete etter *bevegelse i teksten* og bygge opp en strategisk preken i den hensikt å lede menigheten i en retning, da forutsetter dette et strategisk fokus i menighetens arbeid gjennom hele uka.⁸³ Tanker om visjoner, verdier, hensikt og mål kan ikke prege prekenens forkynnelse medmindre ønsket er at dette også skal påvirke hele det indre

---

⁷⁵ Hull, s. 116

⁷⁶ Hull, s. 147

⁷⁷ Hull, s. 146

⁷⁸ Hull, s. 112

⁷⁹ Hull, s. 2

⁸⁰ Hull, s. 21; 1. Joh 3,2

⁸¹ Hull, s. 177

⁸² Hull, s. 42

⁸³ Hull, s. 112

livet til menigheten. Dette må til for at strategien skal fortjene støtte fra prekestolen.⁸⁴

Med andre ord skal ikke en preken gis et strategisk fokus bare fordi det er viktig for menigheten, men fordi prekenteksten inviterer til det. Har man så funnet en bevegelse i teksten, og ønsker en strategisk preken, blir ikke spørsmålet: "Hva skal vi tenke?", "Hva skal vi føle?", "Hva skal vi gjøre?" "Hva trenger vi å høre?" eller "Hva skal vi tro?", men det underliggende spørsmålet i en strategisk preken skal være: "Hvor skal vi gå?".⁸⁵

En strategisk preken skal gi menigheten et budskap om *håp*.⁸⁶ Håpet har visjonsbærende karakter, og Hull mener at å motstå seg endringen er det samme som å forfekte håpet Gud har for menigheten. Derfor må visjonen avtegne det håp som Gud har gitt sin kirke.⁸⁷

Håpet er den hermeneutiske nøkkelen Hull benytter når han kobler prestens rolle til strategisk ledelse: slik kirken har satt sitt håp til Gud, er håp å strekke seg mot Guds definerte framtid.⁸⁸ Dette betyr ikke at menighetens utfordringer kan løses "quick and easy", understreker Hull, men at fokuset og forsynet skjerpes mot at Gud har lovet sin tilstedeværelse: "God is always out in front of us setting a new future before us."⁸⁹ Håp er ikke optimisme, men å leve i forventning til Gud, påpeker Hull. Menigheten er mottagere av Guds håp på lik linje med Guds nåde, og hvis håpet kommer fra Gud, betyr det at Gud er *forventningsfull* til hva kirken kan utrette i verden.⁹⁰

Slik Kristus talte om Guds rikes komme, skal den strategiske prekenen forkynne et budskap om håp. Og slik herolden peker på kongen, slik skal den strategiske prekenen peke framover, på det bilde som kan avtegne Guds egne ønsker for den lokale menigheten. Visjoner er viktig for menigheten fordi en menighet som ikke vet hvor den er på vei før eller senere vil havne i en blindgate. Dette fører til stagnasjon, mener Hull.⁹¹

Jeg har vist at en visjon er et overbevisende bilde som ikke kan fanges opp av status quo. En god visjon får fram menighetens innebygde potensiale og gjør Jesu forkynnelse om Guds rike relevant for menighetens liv. Visjonen må avtegne det håp Gud har gitt sin kirke.

---

⁸⁴ Hull, s. 177

⁸⁵ Hull, s. 112

⁸⁶ Hull, s. 164

⁸⁷ Hull, s. 167

⁸⁸ Hull, s. 14

⁸⁹ Hull, s. 21; 24f

⁹⁰ Hull, s. 25ff (eng. *hopefull*)

⁹¹ Hull, s. 164

En strategisk preken skal føre menigheten fram mot oppfyllelsen av Guds løfter og være impulsen som setter prekentekestens perspektiv ut i livet. Dette betyr at det er prekentekestens som bestemmer hvorvidt en preken kan utformes til å forkynne strategisk ledelse av menigheten. En strategisk preken ser etter bevegelse i teksten og spør: "Hvor skal vi gå?". Men eier ikke menigheten et strategisk fokus gjennom hele uka, er strategiske prekener fånyttede. Visjonen gir retning på veien menigheten skal gå, og en menighet som ikke vet hvor det bærer, vil enten havne i en blindgate eller stagnere.

3.4 Oppdrag – Hvordan kommer vi oss dit? Hvem vil bli med?

Kirkens oppdrag handler om å være tro mot kirkens egen natur, forklarer Hull. Kirken kan ikke forandre denne, ignorere sine omgivelser eller gi avkall på sin framtid og samtidig være kirke.⁹² Hull definerer oppdraget slik: "Hva en menighet gjør for å oppfylle dets hensikt i sin bestemte kontekst på en slik måte at visjonen virkeligjøres."⁹³ Med andre ord er oppdraget selve *drivkraften* i den retning menigheten bør forflytte seg for at den best mulig kan virkeligjøres sin visjon.⁹⁴

Å utforme en strategisk preken i lys av oppdraget handler om å se intensjonene og den helheten som skal til for å kontekstualisere Guds framtid for menigheten. Hull mener at en strategisk preken ikke bare ønsker å få noe sagt, men den vil få noe gjort.⁹⁵

Men et viktig moment for Hull i så måte er at en strategisk preken ikke skal foreskrive holdninger eller forventinger til noe medlemmene må gjøre alene. Derimot skal den forkynne innstillinger for menighetens liv og virke som medlemmene ønsker prest og lederskap skal gjøre sammen med dem.⁹⁶ Det er dette det handler om når Hull mener at en strategisk preken søker støtte i fellesskapet.⁹⁷

Hull advarer mot å sette i gang strategiske utforminger i menigheten før en felles forståelse av oppdraget er avklart.⁹⁸ Skal en menighet bli klar for en langsiktig strategisk tenkning om sitt oppdrag, må to ting på plass: For det første trengs en dypere annerkjennelse av menighetens hensikt. Denne må komme innenfra, fra menighetens medlemmer og trosfellesskap. For det andre trengs en erkjennelse av nye utfordringer. Denne kommer gjerne utenfra, fra den konteksten menigheten er en del av.⁹⁹

---

⁹² Hull, s. 116

⁹³ Hull, s. 117

⁹⁴ Hull, s. 118

⁹⁵ Hull, s. 99

⁹⁶ Hull, s. 181

⁹⁷ Hull, s. 12 (jfr. 3.1 s.21)

⁹⁸ Hull, s. 119

⁹⁹ Hull, s. 90

There is no way for a pastor to lead strategically until the congregation shares with its minister a sense of mission resting squarely on the three-legged stool of purpose, context, and vision, for strategy is concerned primarily with the contextualization of mission.¹⁰⁰

Hull har et svar på hvordan menigheten kan nå sitt oppdrag, nemlig å se mot "Guds morgendag". Hvilke andre steder kan kjennetegnene fra Guds morgendag erfares hvis ikke gjennom prekenen til menighetens åndelige leder, undrer Hull.¹⁰¹

In pointing the way to God's tomorrow, the preacher not only gets out in front of the congregation as a leader but also thereby opens up a path that invites the congregation to undertake the journey with its pastor.¹⁰²

"Who will commit to join us for the journey?" er oppdragets andre spørsmål. Dette handler om *overgivelsesprosess*, for overgivelsen til Kristus er ikke noe som kan iverksettes på et blunk.¹⁰³ Slik kan misjonsbefalingen (eng. *The Great Commission*)¹⁰⁴ bli et eksempel på kirkens oppdrag, ved at den inviterer til omvendelse og etterlyser vilje til overgivelse. Hull forstår kirkens oppdrag som kirkens indre *drivkraft* som peker ut menighetens retning ut fra kirkens arv i fortiden, gjennom kirkens posisjon i nåtiden og fram mot kirkens håp i framtiden:

Purpose is anchored in the past. Context is rooted in the present. Vision is set squarely in the future as an incentive and aspiration that cannot be collapsed into the status quo. Mission, therefore, is the driving force by which a church plots a trajectory in time from its heritage in the past through its habitat in the present to its hope in the future.¹⁰⁵

Kirkens oppdrag er å være tro mot dens natur, selve drivkraften i den retningen menigheten forflytter seg for å virkeliggjøre sin visjon. Kirken kan nå sitt oppdrag ved å se mot "Guds morgendag". En strategisk preken skal kontekstualisere Guds framtid for menigheten, noe hele menigheten skal virkeliggjøre gjøre sammen. Derfor er det vesentlig at en felles erkjennelse av menighetens oppdrag blir avklart. Misjonsbefalingen spør etter vilje til hvem som vil være med på oppdragets oppfyllelse.

---

¹⁰⁰ Hull, s. 118

¹⁰¹ Hull, s. 117; "tug" eng. *drag, rykk*

¹⁰² Hull, s. 2

¹⁰³ Hull, s. 12; 17

¹⁰⁴ Matt 28

¹⁰⁵ Hull, s. 117

3.5 Oppsummering

Jeg har presentert Hulls fire momenter for fokusering på strategisk ledelse i prekenen; *hensikt, kontekst, visjon og oppdrag*.

Fra Hull tar jeg ut følgende stikkord om *hensikt* for menigheten: identiteten ligger i en kirke i bevegelse og å stadig strebe etter Kristuslighet. En strategisk preken skal aktualisere Guds framtid for tilhørerne.

Om *kontekst* tar jeg med betydningen av menighetens dialog med samfunnet menigheten er en del av. Internt kan man støte på ulike forståelser på hva menighetens kontakt med samfunnet betyr. En strategisk preken skal gi grobunn for dialog med samfunnet menigheten er en del av, og rette en brodd mot menighetens *status quo*. Dette innebærer oppbrudd og endring, og et ønske om å få menigheten fra A til B.

Hull innrømmer at *visjonen* for menigheten kan være vanskelig å utforme fordi framtiden er usikker. Skal menighetens strategiske og visjonære arbeid ha noen effekt må dette gjennomstrømme hele menighetens arbeid, ikke bare søndagens preken. For å kunne forkynne bevegelse til menigheten må man finne bevegelsen i teksten, siden det er prekenteeksten som bestemmer om det kan prekes strategisk eller ikke. En strategisk preken skal ikke være tekstens punktum, men impulsen som setter ord ut i handling. Visjonen må avtegne det håp Gud har gitt sin kirke.

Hulls mener at menighetens *oppdrag* er selve drivkraften i den retningen kirken er på vei. Menigheten bør derfor ha en så felles forståelse som mulig om hva som er dennes oppdrag. Prekenen må derfor ikke fokusere på oppgaver som medlemmene må løse alene, men fokusere på løsninger som stab og medlemmer kan arbeide for sammen. En strategisk preken skal peke på "Guds morgendag", der misjonsbefalingen utpeker seg som et godt eksempel på hva som kan være kirkens oppdrag. Her avtegnes også en invitasjon til hvem som kan være med på å oppfylle oppdraget, de som lar seg vende om.

Dette lar seg best oppsummeres i en tabell, der svarene til høyre er stikkord jeg vil se etter i analysen av prekenene i kapittel 5 (se også s. 41).

Hull	Kirken/menigheten	Prekenen
Hensikt	Bevegelse Kristuslighet	Aktualisere Guds framtid
Kontekst	Dialog med samfunnet i endring Ulik forståelser om Kristus vs. kulturen	Oppgjør med et menighetens status quo Få menigheten fra A til B
Visjon	Vanskelig å få øye på, for den er ennå ikke åpenbart Må gjennomsyre hele arbeidet	Preken er ikke tekstens punktum, men impuls Finne bevegelsen i teksten Bringe budskap om håp
Oppdrag	Er drivkraften mot kirkens retning Menigheten bør ha en felles forståelse av hva som er kirkens oppdrag	Skal ikke legge oppgaver på medlemmene som de må løse alene Forandre verden gjennom vitnesbyrdet om Kristus Peke på "Guds morgendag"

Tabell 3.5: Formelle kommunikasjonstrekk for kirken/menigheten og prekenen

4. Bidrag fra den norske folkekirkevirkeligheten

I forrige kapittel gjennomgikk jeg Hulls teorier omkring strategisk ledelse og forkynnelse. I dette kapitlet vil jeg gi oppmerksomhet til norsk folkekirkevirkelighet, og presentere viktige momenter som utfordrer og imøtekommer Hulls antagelser.

Først skal jeg presentere sentrale bidrag innen ekklesiologi, menighetsutvikling og menighetsledelse under tittelen *Kirke og menighet*. Her vil Harald Hegstad og Harald Askeland være sentrale bidragsytere, sammen med Olav Skjevesland.

Dernest skal jeg under tittelen *Preken og predikant* ta opp tråder fra homiletikk og hermeneutikk. Viktige aktører her er Skjevesland og Halvor Nordhaug.

Funnene vil bli presentert i en felles oppsummeringen av dette kapitlet, og fordeles der mellom Hulls formelle kommunikasjonstrekk *hensikt, kontekst, visjon og oppdrag*.

4.1 Kirke og menighet

”Å være kristen menighet handler nettopp om å samles i Jesu navn” og er det samlende punkt i menighetens liv, understreker Harald Hegstad.¹⁰⁶ Hegstad hevder at kirkens situasjon og behov ikke bare må ses i lys av tekniske løsninger utenfra, men opp mot en helhetlig forståelse av hva som er kirkens grunnleggende identitet og oppdrag innenfra:

En viktig side ved Guds kall til menigheten (...) er at den ikke ensidig legger vekt på menighetens aktiviteter, men også fokuserer på hva menigheten er, altså dens grunnleggende identitet.¹⁰⁷

Denne *identitet* er for Hegstad nært knyttet til gudstjenestefellesskapet, *koinonia*: fellesskap i Kristus, i hans død og oppstandelse, og delaktighet i hverandres ressurser uttrykt i gjensidig kjærlighet.¹⁰⁸ Dette er Åndens frukt, og det kristne fellesskapet er Åndens fellesskap, et synlig og konkret fellesskap som samtidig er et tegn på noe utover seg selv, nemlig *det kommende gudsrike*.¹⁰⁹

Hegstad presenterer videre en dobbelthet i Dnk, nemlig spenningen mellom *folkekirken* og *trosfellesskapet*. Begrepet folkekirke er både kjent og brukt, men omfatter gjerne svært ulike forståelser av hva kirken er. Hegstad tar utgangspunkt i en tredeling for å komme til rette med aktuelle posisjoner og retninger dette begrepet har tatt.

---

¹⁰⁶ Hegstad (2009), s. 174

¹⁰⁷ Hegstad (2012), s. 13

¹⁰⁸ Hegstad (2009), s. 87ff

¹⁰⁹ Hegstad (2009), s. 91

For det første kan man innta en institusjonell kirkeforståelse og på den måten unngå å avgjøre hvem kirken er, man vet jo hva den er: "tilstede for folket med sin forkynnelse og sakramentsforvaltning".¹¹⁰

For det andre kan man forstå folkekirken som en kirke som består av folket. Her er ritene sentrale, kirken tilhører alle døpte på lik linje og man vegrer seg til å gruppere kirkemedlemmene i mer eller mindre aktive grupper.

For det tredje kan man identifisere trosfellesskapet i folkekirken for å være den egentlige kirken i nytestamentlig forstand. Øvrige kirkemedlemmer blir da ikke nødvendigvis ansett som en del av menigheten, men som en del av misjonsmarken.

Det er tilknyttet denne tredje forståelsen av folkekirken hvor den overnevnte spenningen blir tydeligst. Der noen vil utvikle menighetskjernen, kan andre ønske å utvikle den brede folkekirkelige tilhørigheten. Man ser da menighetskjernen som en trussel mot bredden i folkekirken.¹¹¹ Hegstad ser for seg en praksis hvor man på den ene siden arbeider for at flere slutter seg til gudstjenestens fellesskap og de frivillige oppgaver, og på den andre siden tar folkekirken på alvor ved at disse fellesskapene fungerer folkekirkelig. Dette innebærer at fellesskapet må fungere åpent og inkluderende og ikke fremstå som lukket og avstengt. Hegstad utfordrer menighetene til å ha to tanker i hodet samtidig: "Kirken må både kunne utfordre til engasjement og deltagelse, og samtidig respektere ønsket om å stå litt på avstand".¹¹²

Med dette som bakteppe gjør Hegstad det klart at det avgjørende for Dnk sin framtid er hvordan kirken klarer å ta vare på trosfellesskapet inn i en ny tid:

Mye taler for at Den norske kirke forvalter sin arv dårlig hvis den setter seg i en situasjon der de vitaliserende element som vekkelseskristendommen har representert, enten passiviseres eller avskalles i retning av frikirkedannelser.¹¹³

De ulike forståelsene av begrepet *folkekirke* gir meg anledning til å vise til Harald Askeland sin redegjørelse for hvordan ulike organisasjonsforståelser påvirker medlemmenes holdninger til folkekirken og hvordan den skal forstås, særlig når organisasjonen er under endring.¹¹⁴ Én gruppe ønsker ikke endring før alt er nøye planlagt, disse har kirken som et *instrument* for sine egne mål. En annen gruppe ser på endringer som eneste mulighet til å komme i kontakt med omgivelsene på, disse ser på

---

¹¹⁰ Hegstad (1999), s. 67

¹¹¹ Hegstad (2012), s. 20

¹¹² Hegstad (2012), s. 21

¹¹³ Hegstad (1999), s. 101

¹¹⁴ Askeland (2012), s. 123

kirken som et *system* som stadig må gjennomgå endringer for å virke attraktive. En tredje gruppe kan holde tilbake endringer til fordel for rutiner og handlemåter, disse oppfatter kirken som en *institusjon* for verdier og kultur. Endelig kan en fjerde gruppe se kirken fra innsiden med en fornemmelse av at endringer ikke skjer med mindre disse er avveid mot interne verdigrunnlag, og man forstår kirken som en *assosiasjon*. Askelands poeng er ikke til å misforstå: "Det er ikke likegyldig hvilke bilder, modeller eller perspektiver vi bruker når kirken og dets menigheter skal beskrives."¹¹⁵

Deretter tar Askeland fatt på prosessorganisering og prosessledelse, som han innleder ved å presentere fire grunnleggende spørsmål som bør avklares:¹¹⁶

1. *Hvem er vi?* Avklaring av menighetens grunnleggende identitet, oppdrag og formål
2. *Hvor er vi?* Avklaring av menighetens situasjon, kontekst og sammenheng
3. *Hvor vil vi?* Avklaring av menighetens oppdrag og hvordan dette kan løses
4. *Hvordan kommer vi dit?* Avklaring av menighetens muligheter og ressurser

Askeland bruker ikke begrepet *visjon*, men formål. Den strategiske ledelsen av en menighet kaller han *styring*, og får på dette punkt støtte av Skjevesland.¹¹⁷ Askeland poengterer at styring er å gi "innflytelse og retning, satt opp mot formål og oppgaver".

Ledelse er i samme avsnitt nevnt som en menighetstjeneste med særlig ansvar for menighetens oppdrag og for at menighetens medlemmer involveres i tjeneste.¹¹⁸

Askeland vedgår at styring tradisjonelt har vært rådenes oppgave i Dnk, mens ledelse har blitt ivaretatt av soknepresten og kirkevergen, gjerne nevnt som henholdsvis den administrative ledelsen og den operative ledelsen. Dette mener Askeland er et uheldig skille, for samtidig som ulike stillinger vektlegger ulike dimensjoner av ledelse, kan administrative og operative egenskaper tilknyttes en og samme leder.¹¹⁹

Askeland skriver om styring som uløselig tilknyttet endring. I menigheten må utviklingsprosesser kobles til menighetens identitet, tjeneste og formål. Det strategiske perspektivet på endring må være i et langsiktig perspektiv, lengre enn ett år, og i tråd med organisasjonens intensjon. Behovet for endring, prosessens definisjon og utbredte forståelse kan derimot være ulikt, derfor må alle berørte parter identifiseres og involveres.¹²⁰

Askeland minner om at menighetsrådene og fellesrådene som representative organer er valgt av soknets medlemmer, og dermed kan disse rådene fatte beslutninger

---

¹¹⁵ Askeland (2012), s. 127

¹¹⁶ Askeland (2012), s. 147

¹¹⁷ Skjevesland (1998), s. 99

¹¹⁸ Askeland (2012), s. 139

¹¹⁹ Askeland (1998), s. 110, fra utredningen Kirkens embete og råd (Kirkerådet 1987)

¹²⁰ Askeland (2012), s. 139

om menighetens mål og samtidig ivareta demokrati- og medvirkningsaspekter.¹²¹

Hegstad er tydelig på at strategisk målrettet utviklingsarbeid i en kirkelig kontekst må inkludere elementer som vanligvis ikke hører med i slike prosesser, nemlig *bibellesning* og *bønn*. Menighetsrådet er arenaen der menighetens strategi kan avklares og slik være forankret i den enkelte folkekirkemenighet.¹²²

Derimot må den strategi som legges, ikke under noen omstendighet være en *tilbaketrekningsstrategi*, understreker Hegstad. Kirkens kall skal ikke realiseres i sin renhet ved at "den lille krets" trekker seg tilbake og overser nødvendigheten av å være tilstede for mennesker: "Dersom kirken trekker seg tilbake fra de mennesker en er satt til å være kirke for, svikter den også sitt oppdrag."¹²³

Til det strategiske arbeidet trengs menighetsledelse. Skjevesland nevner at menighetslederen skal klargjøre systemets formål, tolke omgivelsens endringer, og få systemet til å samspille i sin kontekst. Skjevesland etterlyser menighetsledere som har evne til å utøve makt, autoritet, og evnen til å utføre et støttende lederskap¹²⁴:

For det å tolke menighetens aktuelle situasjon, og sette nye mål, er på et vis å utøve makt i kirkelig sammenheng. Gjennom dette tydes jo menighetens status, og veien framover anvises. Det utøves med andre ord "definisjonsmakt".¹²⁵

Definisjonsmakt handler om å avgjøre menighetens arbeid og prioriteringer utfra menighetens aktuelle situasjon, utdyper Skjevesland. I tospann med den tyske samfunnsforsker Max Webers klassiske analyser av autoritet og lederskap, anvender Skjevesland "den legitimerede makt" på prestens autoritet til å lede, koordinere og veilede på måter som anerkjennes av menigheten som riktige. Videre oppnår presten autoritet gjennom å representere det hellige (det tradisjonelle herredømme), og måten han opptrer som leder på (det rasjonal-legale herredømme).¹²⁶

En metode Skjevesland presenterer som kan bidra til å styrke gjennomføringen av menighetslederens oppgaver, er å utvikle *menighetsbilder*. Dette har Skjevesland utledet fra "ledebilde" (ty. *Leitbild*), som med symbolsk kraft styrer og orienterer tanke og handling: "Menighetens ledebilde søker å formulere svaret på det grunnleggende spørsmål: Hvordan forstår vi oss selv og det oppdrag vi er kalt til å utføre her og nå?"¹²⁷

---

¹²¹ Askeland (2012), s. 148f

¹²² Hegstad (2012), s. 14f; 109; 147

¹²³ Hegstad (1999), s. 147

¹²⁴ Skjevesland (1998), s. 113ff

¹²⁵ Skjevesland (1998), s. 77

¹²⁶ Skjevesland (1998), s. 115

¹²⁷ Skjevesland (1998), s. 78

Menighetsledelse er for Skjevesland sterkt knyttet til *visjoner*.¹²⁸ Utformingen av en visjon er en kreativ prosess som handler om å kle de overnevnte menighetsbildene i språkdrakt; det er et *holistisk prosjekt* der språket må være samlende og invitere til realisering.¹²⁹ Skjevesland framsnakker bildets motiverende kraft, påvirkningskraft og virkekraft; det handler om å avklare selvforståelse og menighetsprofil fordi det er gjennom bildet at en sak blir begripelig. Poenget er å peke på betydningen av gjennomtenkte spørsmål som: "Hva slags menighet er vi?" og "Hva ønsker vi å være?"¹³⁰

Skjevesland kaller utformingen av menighetsbilder for en *hermeneutisk side* ved menighetsledelsen.¹³¹ Han antyder at kirkens strategiske ledelse gjennom menighetsbilder skal skje i lys av NTs veiledning, fordi det er fra Bibelen menigheten henter sin *virksomhetsidé*. Det er her kirkens teologiske motivasjon finnes, her avklares hva et menighetsliv innebærer og herfra avledes de store mål.¹³²

For Skjevesland handler all menighetsledelse primært om å ha "sans for det som Gud vil", om å følge etter Jesus og leve i pakt med hans praksis: "Menighetens ledelse må på tilfredsstillende måte ivareta kirkens identitet slik den kommer til uttrykk i læren."¹³³ Dette mener Skjevesland er mulig i kraft av Jesu egne løfter: at han er med "inntil verdens ende" og "hvor to eller tre er samlet i mitt navn, der er jeg midt iblant dem".¹³⁴ Menighetsbilder som begrep er med andre ord todelt hos Skjevesland; dels handler det om å finne en tittel på menighetens arbeid og dels handler det om å finne mål for framtiden.¹³⁵

I arbeidet med å utforme identitetsskapende og målsettende menighetsbilder erkjenner Skjevesland at presten kan stille med en teologisk utdanning og innsikt som helt avgjørt gjør denne til en viktig person, "men altså ikke den eneste person!"¹³⁶ Og konflikter kan unngås hvis "arbeidet med å utforme menighetsbilder skjer i så brede og inkluderende prosesser som mulig".¹³⁷

En konsekvens av denne samarbeidstanken, og teologien om at "i kraft av dåpen og troen er enhver kompetent til å ta kirkelig medansvar og være menighetsbygger",¹³⁸ er

---

¹²⁸ Skjevesland (1998), s. 86

¹²⁹ Skjevesland (1998), s. 45

¹³⁰ Skjevesland (1998), s. 73ff og 99

¹³¹ Skjevesland (1998), s. 74 og 76

¹³² Skjevesland (1998), s. 91

¹³³ Skjevesland (1998), s. 98

¹³⁴ Skjevesland (1998), s. 34; Matt 16,23; 11,2ff; 28,20; 18,20

¹³⁵ Skjevesland (1998), s. 77

¹³⁶ Skjevesland (1998), s. 79

¹³⁷ Skjevesland (1998), s. 77 og 135

¹³⁸ Skjevesland (1998), s. 123

at Skjevesland plasserer ansvaret for den strategiske ledelsen av menigheten på menighetsrådet. Det er der det allmenne prestedømme og embetet forenes, "slik at dette råd fremstår som det representative organ for den lokale kirke".¹³⁹ Om hva strategisk ledelse angår henvises presten til å komme med teologiske innspill og "kjenne sin ledelsesmessige besøkelsestid".¹⁴⁰

Når det kommer til prestens egen lederforståelse mener Nordhaug at det er ansvarsløst av en prest ikke å vise vilje til lederskap fordi dette undergraver den "tillitssonen", den legitimerede makt, en prest har fått fra sin menighet til å utøve ledelse.

Viktig er det uansett at prestens lederrolle defineres og utøves i dialog og forståelse med andre som også har sine områder å lede i menigheten (...) Men presten må ville ta, og gis rom for å ta, det lederansvar som springer ut av prestatjenestens karakter – for forkynnelse skyld.¹⁴¹

4.2 Preken og predikant

Bibelen er ikke bare et materiale til prekenes budskap, men forkynnelse kilden, hevder Skjevesland. Dette får sterke ringvirkninger, dels for prekenens status og autoritet som vil bli svekket hvor Bibelens plass er svak og vice versa, og dels for prekenens oppgave og intensjon, som i Bibelen er gitt en sterk målbevissthet.¹⁴²

Bibelen har også en menighetsbyggende funksjon, understreker Skjevesland, fordi "Skriften har menigheten som utgangspunkt og sikte. Derfor har forkynnelse også som mål å forme en menighetsbevissthet."¹⁴³ Forståelsen av denne menighetsbyggende dimensjonen – at alle er døpt til å være et legeme¹⁴⁴ – er derimot truet av den allmennkulturelle individualismen. Denne står i motsetning til *NTs korporative etikk*, og menigheten som korporativ mottager "av forkynnelse til utvikling og vekst av felleslivet" blitt marginalisert. Men evangelium og kirke er uatskillelige størrelser, fordi hele kirkens liv og vesen beror på Guds ord, bemerker Skjevesland. Det er Skriften som "bygger kirken og befester dens identitet". Hvis kirken, bevisst eller ubevisst løser seg fra dette, vil den før eller siden gli inn i et identitetstap.¹⁴⁵

---

¹³⁹ Skjevesland (1998), s. 99

¹⁴⁰ ibid

¹⁴¹ Nordhaug, s. 61

¹⁴² Skjevesland (1984), s. 29

¹⁴³ Skjevesland (1995), s. 39

¹⁴⁴ 1. Kor 12,13

¹⁴⁵ Skjevesland (1995), s. 38

Nordhaug skriver at prestens oppgave er å holde menighetens virksomhet fast tilknyttet dens program, troen på Den treenige Gud, slik den er overlevert i Skriften og Bekjennelsen.¹⁴⁶ Prekenes oppgave er å sette dette i verk, sette troen ut i handling, fordi den etter sitt vesen er *performativ* (eng. *to perform* = sette i verk). Dermed vil forkynnelsen mer enn bare å omtale.¹⁴⁷ På denne måten blir ikke forkynnelse først og fremst teologisk informasjon, men det forkynte ordet har i seg selv muligheten til å bli Guds Ord.¹⁴⁸

Skal prekenen være et evangelium, må budskapet alltid ha Gud som subjekt, fordi evangelisk forkynnelsen dypest sett handler om hva Gud har gjort og gjør, til og med når det handler om hva vi skal gjøre. Faren for å flytte fokus til meg, oss eller kirken vil alltid være der, men da blir resultatet *lovisk* forkynnelse, påpeker Nordhaug.¹⁴⁹

Skjevesland nevner faren for å sette mennesker under lovisk press ved å betone nødvendigheten av at omvendelsen må skje *nå* og slik gjøre evangeliet om til et strev som mennesker må utføre, og dermed spoles evangeliet.¹⁵⁰

Siden forkynnelsen er dekket med utfordringer, er det Jesu forkynnelse som må være forbildet for kirkens forkynnelse, mener Skjevesland. Grunnen er at Jesus gjennom sin forkynnelse rakte mennesker Guds rike som gave og kalte mennesker til å følge ham. Skjevesland uttrykker intet mindre enn at dette er Jesu egen strategi, hans *gudsrike-program*.¹⁵¹ Nordhaug understreker at Guds rike ikke er bare et av mange middel for å nå et mål, men selv alle tings mål.¹⁵²

Med andre ord er forkynnelsen av Guds rike noe kirken forplikter seg på, fordi kirken står i en ubrytelig kontinuitet tilbake til Jesus Kristus. Slik er forkynnelsen i sin kjerne en forkynnelse om Guds rike, i følge Skjevesland, en forkynnelse hvor Jesus selv kommer mennesker nær fordi han er Guds rike i egen person.¹⁵³

Men det kjennes aldri naturlig å gi seg inn under Guds herredømme, for det er ett eller annet uhørt med den ubetingede nåde, innvender Nordhaug. Derfor går budskapet om evangeliet aldri glatt inn.¹⁵⁴ I den forbindelse trekker Nordhaug fram nøkkelbegrepet *overbevisning* i den forstand at forkynnelsen må vinne tilslutning for

---

¹⁴⁶ Nordhaug, s. 61

¹⁴⁷ Nordhaug, s. 20

¹⁴⁸ *ibid*

¹⁴⁹ Nordhaug, s. 192

¹⁵⁰ Skjevesland (1995), s. 57; 193

¹⁵¹ Skjevesland (1998), s. 81f; Mark 1,15; 3,31ff

¹⁵² Nordhaug, s. 207

¹⁵³ Skjevesland (1998), s. 83

¹⁵⁴ Nordhaug, s. 203

budskapet. Dette gjøres i respekt for tilhørernes integritet og deres nødvendige medvirkning til prekenprosessen. Kristus må males foran tilhørernes øyne.¹⁵⁵

Presten skal forvalte et budskap til omvendelse, hevder Skjevesland, ikke bare fra synd, men til å orientere hele livet på nytt – radikalt og forvandlende. Å kalle mennesker gjennom evangeliet til denne grunnleggende sinnsforandring, er den primære lederoppgaven Jesus betrodde sin kirke. Derfor må kirkemedlemmene i mindre grad spørre: "Hva kan menigheten gjøre for meg?", men endre perspektivet og spørre "Hva slags menighet ønsker jeg å være en del av og bidra til å realisere?"¹⁵⁶

For å kunne realisere dette bør kirken bygge opp og engasjere mennesker til å være ledere som forstår oppdragets betydning og nødvendigheten av strategisk ledelse. Kirken er i seg selv innehaver av den mest langsiktige strategien som finnes i det at den har et målrettet misjonsoppdrag, hevder Skjevesland. Og når kirken ber *Herrens Bønn* og "La ditt rike komme", handler dette om at Guds rike skal praktiseres i kirkens todelte oppdrag, om å frelse menneskene og å restituere skaperverket.¹⁵⁷

Dermed gir det mening det Skjevesland understreker, at å forkynne er ikke bare et spørsmål om *hva*; det inneholder også en drøftelse om *hvortil*.¹⁵⁸ Forkynnelsen gir plass til tolkningene av hva en menighet er og hva en menighet er til for, dette kaller Skjevesland *menighetsbyggende forkynnelse*. Fordi Ordet som forkynnes kan tyde den aktuelle situasjon, orientere virksomheten for framtiden og inspirere til å nå de mål menigheten har satt seg, kan menighetsbyggende forkynnelse "bidra til at mennesker identifiserer seg med menigheten og dets tjeneste."¹⁵⁹

Dette handler om engasjement, inspirasjon og følelser. Nordhaug innrømmer at det i norsk kristenliv er blitt etablert en sannhet om at man ikke skal være opptatt av følelsene. Dette mener han er en "elendig strategi for kristen forkynnelse! Forkynnelsen må alltid sikte mot å bevege følelsene, ellers beveger den ikke mennesker."¹⁶⁰ En slik vektlegging kan gi forkynnelsen et uttrykk for troens fellesskapsdimensjon. Forstår jeg Nordhaug rett, er ikke dette galt i seg selv, for evangeliet "har allerede fra begynnelsen av en relasjonell side". Men Nordhaug advarer mot at forkynnelsens relasjonelle side kan bli for sterkt vektlagt, og tekstens kanter glattet over, for ikke å støte noen:

---

¹⁵⁵ Nordhaug, s. 203

¹⁵⁶ Skjevesland (1998), s. 122

¹⁵⁷ Skjevesland (1998), s. 36f; 47

¹⁵⁸ Skjevesland (1995), s. 41

¹⁵⁹ Skjevesland (1998), s. 77

¹⁶⁰ Nordhaug, s. 165

Men prekenens mål kan ikke ensidig være å bygge et godt fellesskap med tilhørerne. Teksten må slippes løs, selv om det kan kjennes vanskelig for relasjonen. Men uten en god relasjon kan heller ikke teksten med sine kanter og utfordringer bli tatt imot.¹⁶¹

Der forkynnelsen blir brukt for å utvikle menigheten til et godt fellesskap, og der presten kjennetegnes ved at denne gjerne har sitt hjerte hos tilhørerne, der har presten gitt hyrdeembetet fokus, hevder Skjevesland.¹⁶² Hyrden er bevisst tilhørernes situasjon og sosiologiske kontekst.¹⁶³

Samtidig som presten skylder menigheten å kjenne, bekrefte og bearbeide den lokale kontekst i forkynnelsen, trenger den lokale menighetskulturen berikelse, fornyelse og korrektiv, fortsetter Skjevesland. Dette for å unngå at "den lokale menighet forkrøbles av mangel på livgivende impulser utenfra".¹⁶⁴ Alt i alt, bedyrer Skjevesland, er enhver form for lokal og kontekstualiserende fokus på prekenarbeidet en forståelse av predikanten som hyrde.¹⁶⁵

Skjevesland trekker inn *hyrdeembetet* i en av tre konkrete mål ved kristen forkynnelsen. Forkynnensens mål er for det første at mennesker skal få høre frelsesbudskapet (*kerygma*); for det andre hjelpe mennesker til å forstå sentrale moment ved den kristne læren (*didache*); og for det tredje formane mennesker til et liv som er i samsvar med evangeliet (*paraklesen*). Sistnevnte dimensjon knytter Skjevesland til hyrdeembetet fordi dette ansvaret handler om å bety noe forandrende og formende hos den enkelte og i menigheten fordi hyrdens anliggende er at evangeliet må få utrettet noe i menneskers liv.¹⁶⁶

Formaningens grunnlag er dåpen, hevder Skjevesland, som innebærer en død og oppstandelse med Kristus: mennesket er blitt en ny skapning, men i den menneskelige natur kan synden fremdeles angripe, og et døpt menneske kan bli dratt tilbake til det gamle livet. Formaningens innebærer å oppmuntre og trøste de troende til endring i holdninger og livspraksis,¹⁶⁷ hevder Skjevesland og poengterer: "I folkekirkene er vekten i stor grad blitt lagt på hva dåpen gir 'rett til'. Det er på høy tid igjen også å se på dåpens konsekvenser".¹⁶⁸

---

¹⁶¹ Nordhaug, s. 77

¹⁶² Skjevesland (1984), s. 8

¹⁶³ Skjevesland (1995), s. 186

¹⁶⁴ Skjevesland (1995), s. 218

¹⁶⁵ Skjevesland (1998), s. 220

¹⁶⁶ Skjevesland (1995), s. 118

¹⁶⁷ Skjevesland (1995), s. 73; Rom 6,1-11; 2.Kor 5,17

¹⁶⁸ Skjevesland (1995), s. 23

Formaningen skal forme det liv menighetens lemmer er kalt til å leve,¹⁶⁹ og inneholder dermed et strategisk moment i det å gi fokus på hva som er viktig.

4.3 Oppsummering

Først gjorde jeg rede for momenter fra Hegstad, Askeland og Skjevesland og deres bidrag innen ekklesiologi, menighetsutvikling og menighetsledelse.

Hegstad mener at strategisk ledelse av menigheten må ta høyde for folkekirkebegrepet; man må avklare hva dette inneholder. Han understreker videre betydningen av at kirken skal være en kirke som samles i fellesskapet, der gudstjenesten skal være det samlede punkt i menighetens liv. Hegstad understreker at gudstjenestefellesskapet bør fungerer folkekirkelig.

Askeland setter likhetstegn mellom strategisk ledelse og styring, og knytter dette til endringsledelse og organisasjonsforståelse av menigheten. Det er ikke likegyldig hvilket bilde som tegnes av kirken; derfor er det viktig at så mange som mulig kan delta i en eventuell endringsprosess. Siden fellestrådet og menighetsrådet er demokratisk valgte organer, kan disse bidra til å gi strategiske retningslinjer bred folkekirkelig forankring.

Skjeveslands bruk av menighetsbilde som tittel på menighetens arbeid og metoden for å finne menighetens mål for fremtiden, er i særlig grad forbundet med menighetens kontekstuelle og visjonære arbeid. Dette arbeidet knyttes til grundige hermeneutiske analyser og til bredt samarbeid i menigheten. Et resultat av dette er at Skjevesland legger det strategiske ledelsesansvaret til menighetsrådet, der presten har en rådgivende funksjon.

I framstillingen av prekenens rolle tok jeg utgangspunkt i Skjevesland og Nordhaug. Sistnevnte understreket viktigheten av Guds rike som alle tings mål, og at en evangelisk preken som sådan må ha Gud som subjekt. Prekenen skal ikke bare omtale, men sette i verk det den omtaler, og tilby evangeliet med overbevisning.

Skjevesland framholder Bibelen som forkynnelsens kilde og Jesus som forkynnelsens forbilde. En predikant som er bevisst sin hyrderolle, kan gi en preken et godt kontekstuellt fokus, som igjen kan påvirke prekenens funksjon til å være formanende, det vil si å kunne forkynne omvendelse og endringer i holdning og livspraksis. Formaning rettet til menigheten vil forme det liv kirken er kalt til å leve. På

---

¹⁶⁹ Skjevesland (1995), s. 73

bakgrunn av formaningsens endringsperspektiv vil jeg ta utgangspunkt i det Skjevesland presenterer som formaningsforkynnensens fem dimensjoner i analysedelen. Det er viktig å slå fast at det som for Hull er *strategic preaching*, er tilnærmet lik det Skjevesland kaller *menighetsbyggende forkynnelse*.

Jeg fordeler de viktigste funnene gjort i dette kapitlet i følgende tabell:

	Nordhaug	Skjevesland	Hegstad	Askeland	
	Prekenen		Kirken		
Hensikt	Ha Gud som subjekt Tilby evangeliet	Jesus kommer nær fordi han er Guds rike i egen person	Omvendelse Etterfølgelse	Gudsrike Koinonia	
Kontekst	Å overbevise Berøre følelsene	Hyrdeembetet Å kjenne, bekrefte og bearbeide Å berike, fornye og korrigere	Menighetsledelse Definisjonsmakt Menighetsbilder a) arbeidstitler	Folkekirken Trosfelleskapet	Instrument System Institusjon Assosiasjon
Visjon	Guds rike	Å forme en menighetsbevissthet Å formidle et budskap til omvendelse, formane	Menighetsbilder b) framtidsmål	Gudstjeneste- felleskap med folkekirkelig tilnærming	Formål; Styring Endring Involvering Rådsstrukturen
Oppdrag	Slippe teksten løs Sette i verk det den omtaler	Bygge kirken og befeste dens identitet	å frelse og restituere menneskeliv og skaperverk		Menighetsledelse skal bidra til utrustning og involvering

Figur 4.3: Nordhaug, Skjevesland, Hegstad og Askeland fordelt over Hulls formelle kommunikasjonstrekk

TILBAKEBLIKK DEL II

På vei inn i tekstanalysen vil jeg her gjøre et lite tilbakeblikk for å komme med de viktigste momentene som min jakt etter strategisk ledelse har kommet fram til, fra allmenn organisasjonsteori, gjennom Hull og via de norske bidragssystemene.

Teoridelen som er presentert ovenfor, peker ut to hovedlinjer. Dels legger de premisene for hva som skal til for å forstå prekenene jeg skal analysere som strategiske, dels presenterer de teorier om hvordan prekenene kan benyttes som verktøy i den strategiske ledelsen av menigheten. Hull svarer følgelig best på dette fordi hans bok helt konkret er rettet mot denne tematikken. Slik mener jeg teoridelen svarer på den problemstillingen som ble presentert innledningsvis. Dermed vil den også gi "en analytisk klo" til hvordan jeg kan arbeide med prekenene, og hva jeg skal se etter i dem.

Hva skal til for å forstå prekenene som strategiske?

Jacobsen og Thorsvik gav en god knagg til hva strategisk ledelse innebærer: å påvirke organisasjonen i en retning ved hjelp av *formelle kommunikasjonstrekk*. Dette innbefatter utforming av planer, strukturer og mål. Jeg definerte videre Hulls strategiske

stikkord hensikt, kontekst, visjon og oppdrag som slike formelle kommunikasjonstrekk. Hvert av disse knyttet jeg så til retoriske spørsmål som: Hvorfor er vi her, hva gjør vi nå, hvor skal vi, hvordan kommer vi oss dit og hvem vil være med oss på dette? Lignende spørsmål fant jeg igjen i Askelands redegjørelse av prosessledelse, der de grunnleggende spørsmålene var: Hvem er vi, hvor er vi, hvor vil vi, og hvordan kommer vi dit?

I min analyse vil jeg anvende Hulls formelle kommunikasjonstrekk, fordi Hull knytter disse tydeligere til prekenes rolle som ledelsesverktøy. I praksis betyr dette at det avgjørende for hvordan man skal forstå prekenene som strategiske, er hvordan prekenens innhold svarer på spørsmålene til Hull.

Hvordan kan prekenen være et verktøy i den strategiske ledelsen av menigheten?

Dette lar seg best oppsummere i en tabell der jeg setter opp Hulls formelle kommunikasjonstrekk for å vise hvordan min redegjørelse kan kobles til tematikken jeg har fått presentert hos Hull og de norske bidragsyterne.

De viktigste momentene presenterer jeg her som spørsmål som jeg tar med meg i arbeidet med analysen. I kapittel 6 vil jeg igjen vise til denne tabellen:

	Hull	Skjevesland, Nordhaug, Hegstad, Askeland
Hensikt	Aktualiseres Guds framtid?	<i>Er Gud prekenens subjekt? Etableres Guds rike og/eller koinonia?</i>
Kontekst	Tas det et oppgjør med status quo?	<i>Hvilket bilde tegnes av kirken?</i>
Visjon	Kan visjonstanken knyttes til bevegelse i teksten? Tegnes et budskap om håp?	<i>Prekes det omvendelse og formaning? Er prekenen rettet mot et folkekirkelig trosfellesskap?</i>
Oppdrag	Uttrykkes det en felles forståelse av oppdraget?	<i>Er prekenen med på å bygge kirken og befeste dens identitet?</i>

Figur II.I: De viktigste momentene fra Hull og de norske bidragsyterne, formulert som spørsmål.

Det er ikke rimelig å forvente at alle prekenene skal kunne svare på alle disse spørsmålene. Det jeg derimot ønsker, er å se etter spor av strategisk ledelse, noe jeg tror disse momentene, sammen med metodeapparatet som ble presentert i kapittel 1, vil vise. Jeg vil repetere innholdet i tabellen ved inngangen til kapittel 6.

DEL III

5. Tekstanalyse av fem strategiske prekenes

Dette kapitlet presenterer en omfattende analyse der jeg metodisk går gjennom fem prekenmanus. Analysen er skissert på samme måte som kapittel 3, fordi det er hvordan prekenene svarer på disse formelle kommunikasjonstrekkene som avgjør hva som skal til for å forstå prekenene som strategiske (jfr. Oppsummering DEL II).

Før jeg begynner å redegjøre for analysen, vil jeg først komme med en kort innledning til kapitlet, før jeg presenterer hver enkelt preken der jeg vil gjøre rede for det jeg mener er hovedbudskapet i et strategisk perspektiv.

5.1 Innledning

Prekenene jeg har fått tilgang til, er vidt forskjellige. Dette innebærer to helt sentrale differensieringer jeg vil bemerke før presentasjon av analysen: Dels er det forskjell på hvordan prekenene tilpasser seg den valgte disposisjon fra Hull, og dels vektlegger og tolker prekenene strategisk ledelse ulikt.

Prekenene kan inneholde spor av ledelse i form av et ønske om påvirkning, om enn ikke påvirkning i en strategisk retning. Dette betyr at prekenene jeg skal analysere, kan tegne et mindre bilde av en større strategisk utforming som det ikke er mulig å gripe ved kun å lese prekenene separat ut fra sin sammenheng. Dermed kan ikke det disse prekenene skisserer alene gi et fullstendig bilde av menigheten.

To viktige mål med tekstanalysen peker seg ut: For det første ønsker jeg å vise i hvilken grad og på hvilken måte den enkelte preken framstilles som en strategisk preken. For det andre ønsker jeg å vise hvordan presten kan utøve strategisk ledelse gjennom å preke. Dermed vil dette kapitlet presentere presten som en predikant, men også som en selvstendig forvalter av en tjeneste som presten er vigslet til. Som nevnt i tjenesteordningen er hensikten med denne tjenesten at den skal inneholde åndelig og strategisk ledelse. Jeg vil under analysen henvende meg til prekenene, ikke predikanten.

Under hver inndeling redegjør jeg for valget av strategiske, retoriske, homiletiske og hermeneutiske perspektiver (s. 13f) og sammenfatter dette for hver inndeling i egne tabeller. Det er ikke hensiktsmessig å vise slavisk til tabellen for hver enkelt preken; ønsket er heller å vise hvordan jeg har tenkt og arbeidet for å finne svarene til analysen.

5.2 Prekenpresentasjoner

5.2.1 *Led for Guds skyld*

Preken 1 er holdt av en mannlig prest i en by på Sør-Vestlandet, 1. september 2013. Tittel på prekenen er "Led for Guds skyld" og er den første prekenen i en temaserie hentet ut fra Apostlenes gjerninger, kalt "To be continued".

Hovedbudskapet synes å være lederskap, etterlysning av denne tjenesten i menigheten, og en oppfordring til hver enkelt om å endre perspektivet på ledelse og synet på seg selv som leder. Prekenen inneholder også en oppfordring og ansvarliggjøring til å lese mer i Bibelen. Prekenteeksten er om Paulus' møte med Priskilla og Akvilas, Apostlenes gjerninger 18,1 – 4.

5.2.2 *Fordømmelsesfri sone*

Preken 2 er holdt av en mannlig prest i en by på Sør-Østlandet, 22. februar 2012. Tittel på prekenen er et "refreng" som nevnes tre ganger i teksten: "Fordømmelsesfri sone".

Hovedbudskapet synes å være etterfølgelsen av Jesus, et personlig møte med ham, og konsekvensene av å være i hans kjærighet, nåde og tilgivelse. Prekenteeksten er Jesu møte med den samaritanske kvinnen, Joh. 4,4 – 29.

5.2.3 *Å komme til Gud er som å komme hjem*

Preken 3 er holdt av en kvinnelig prest i ei bygd på Østlandet, 24. januar 2010. Tittelen er "Å komme til Gud er som å komme hjem". Hovedbudskapet knyttes til behovet for og betydningen av tjenester: at uansett hva du gjør, gjør du det for Gud, han som har gitt deg alt først. Prekenteeksten er lignelsen om de uverdige tjenerne, Lukas 17,7 – 10.

5.2.4 *Skapt til fellesskap*

Preken 4 er holdt av en mannlig prest i ei bygd på Nord-Vestlandet, 3. september 2012. Tittelen "Skapt til fellesskap" understreker det som går igjen som hovedmoment gjennom hele prekenen, nemlig det kristne fellesskapet; betydningen av det, og det unike ved det. Prekenteeksten er hentet fra Matteus 12, 46 – 50 om Jesu redefinering av hvem som er hans bror, søster og mor.

5.2.5 *Draumen*

Preken 5 er holdt Påskedag av en mannlig prest i en storby på Østlandet, 31. mars 2013. Tittelen henspiller på et spørsmål prekenen stiller: "Hva er det vi drømmer om, vi menneskebarna?" og knyttes også opp til diktet *Draumen* av Olav H. Hauge.

Hovedbudskapet kretser rundt gudstjenestereformen og viktigheten av å bidra med sin tilstedeværelse og praktiske involvering. Prekenen ser ut til å etterlyse en perspektivendring fra det å høre oppstandelsesbudskapet til det å gjøre budskapet. Prekenteeksten er fra Peters og Johannes' møte med den tomme graven, Joh. 20, 1– 10.

5.3 Analyse

5.3.1 *Hensikt*

Hull koblet prekenens hensikt til å aktualisere Guds framtid (s. 21), og kirkens hensikt til dens identitet, kirkens "arv i fortiden" (s. 28). En dypere forståelse av "Hvorfor vi er her" vil gi menigheten en hjelp til å forstå rekkevidden av sitt oppdrag og sine handlinger. "En menighet som ikke er klar over sin hensikt, har degradert seg selv til et publikum som bare ønsker å bli tilfredsstilt," mente Hull (s. 21).

Cohen gir et retorisk stikkord som kan hentes fram for å finne hensikt i prekenen, nemlig å se etter hva som er gitt navn, *titulert*, som i følge Cohen er en retorisk teknikk som peker mot et punkt av identitet:

The names we give objects, events, processes and people influence the way we think about them (...) They encode certain attributes, values and ideas (and) provides a point of identity (...) Leaders might create different identities for employees simply by naming them differently.¹⁷⁰

Homiletisk nevner Jacobsen/Øierud verken hensikt eller identitet i sin bok om prekenbeskrivelse. Bokens tema avslører i seg selv at det er vanskelig å finne svar på spørsmål om *hvorfor*. Derimot kan spørsmålet om hvem eller hva som er *prekens subjekt* gi et innblikk i hvem eller hva prekenen særlig framstiller og forholder seg til.¹⁷¹ Dette velger jeg å ta med videre i jakten på svar omkring hensikt og identitet.

Hermeneutisk gir Skjevesland en nøkkel i formaningsens *menighetsformende motiv*. Det handler om fellesskapet (s. 38) og det Skjevesland kaller en moderne problematikk i

---

¹⁷⁰ Cohen, s. 141f

¹⁷¹ Jakobsen og Øierud, s. 90

dagens kirker: Hvordan kan mennesker av den samme tro, men med ulik bakgrunn, formes til et livskraftig, fungerende fellesliv?¹⁷² Se eksempel på dette under preken 4.

Strategi	Retorikk	Homilieetikk	Hermeneutikk
Hvorfor er vi her?	Titler	Prekenens subjekt	Det menighetsformende motiv – eks. preken 4

Figur 5.1: Analytisk metode for å finne spor av hensikt i teksten

Analysen har vist at fokus på hensikt kan deles i to hovedbolker, nemlig kristenlivets hensikt (preken 2 og 4), og kirkens eller menighetens hensikt (preken 1, 3 og 5).

Preken 2 forkynner over Jesu møte med den samaritanske kvinnen og kaller dette en "fordømmelsesfri sone".¹⁷³ Prekenen forkynner en *erfaringsteologi* som betyr at å få erfare et møte med "den oppstandne Jesus"¹⁷⁴ både kan knyttes til kristenlivets hensikt, visjon og oppdrag. Jeg mener at prekenen løfter fram det individuelle møte med Jesus som svaret på hvorfor menigheten eksisterer og er samlet.

Preken 4 slår kort og greit fast at "Vi er skapt til fellesskap"¹⁷⁵ og det er tydelig at prekenen bygger rundt denne tematikken; innledning tilknyttet det å savne et fellesskap, oppfordring til å ta del i fellesskapet, og at menigheten er et helt nytt fellesskap, ulikt alt annet, der man deler "eit felles liv".¹⁷⁶ Dette fellesskapet tituleres *koinonia*.

Preken 4 gir et eksempel på et menighetsformende motiv der prekenen knytter fellesskapet til et felles ansvar for trosopplæringen. Måten man kan bygge et fellesskap på tvers av ulikheter, kan med andre ord være å samle seg om et arbeid som er større enn en seg selv og der man deler et større ansvar.

I gudstensta i dag har vi innsett og ynskt velkomen ei ny ansatt, ein trusopplæringsmedarbeider. Men vi har ikkje ansatt ei som no skal drive trusopplæringa i kyrkjelyden, men vi har ansatt ein ny partnar i den felles tenesta vi alle står i og alle har eit ansvar for.¹⁷⁷

Preken 1 forstår menigheten som en fortsettelse av Apostlenes gjerninger, i den betydning at apostlenes gjerninger ikke stoppet etter 28 kapittel, men "fortsetter helt til denne dagen i dag". Prekenen gir deretter menigheten en oppfordring til å følge en invitasjon "som lyder hver eneste dag til deg og til meg: "Vil vi være med på denne historien? Vil vi være med å fortsette denne historien?".¹⁷⁸

¹⁷² Skjevesland (1995), s. 75

¹⁷³ Preken 2: linje 55; 89; 111

¹⁷⁴ Preken 2: linje 85

¹⁷⁵ Preken 4: linje 62

¹⁷⁶ Preken 4: linje 136

¹⁷⁷ Preken 4: linje 131-134

¹⁷⁸ Preken 1: linje 14-26

Preken 3 er også kortfattet i presentasjonen av menighetens hensikt, ved å slå fast "Vi bygger en kirke her." Den konkrete byggingen av kirken er for lengst gjort ferdig, men presten understreker at "å arbeide i Guds rike er å bygge den fineste katedral".¹⁷⁹ Denne prekenen er den eneste prekenen som gir historiske riss tilknyttet byggingen av kirkebygget, men knytter ikke menighetens historie til menighetens hensikt.

Preken 5 knytter helt konkret kirkens hensikt til gudstjenestefeiringen og gudstjenestereformens "visjonære begrep" som gjentas som et refreng i prekenen: Vi er her for å skape *hellig handling, hellig tid, hellig rom*.¹⁸⁰ Dette mener jeg handler om hensikt fordi det er komponenter som tydelig har anker i fortiden og som gjennom stikkordene *stedegengjøring, involvering, fleksibilitet* knyttes til menighetens oppgave og identitet i nåtiden. Det er dette menigheten skal gi videre, men også forvalte ved selv å delta aktivt: "Nøkkelen til vår hellige handling, vår hellige tid og vårt hellige rom, er at vi ikke bare sender stafettpinnen videre til noen andre." Fordi dette i den tidligste kirke var "noe man helt utvilsomt prioriterte"; det var noe med "formen som var tiltalende".¹⁸¹

Jeg har vist hvordan prekenene svarer på spørsmålet: "Hvorfor er vi her?", og hvordan dette kan kobles til kristenlivets eller menighetenes hensikt. Det er ingen av prekenene som knytter hensikt og identitet til menighetens historie eller den større kirkehistorien. Derimot har jeg vist til spor som kan knyttes til kristenlivets mening og hvorfor menigheten samles.

5.3.2 Kontekst

Hull knytter konteksten til "kirkens posisjon i nåtiden" (s. 28) og spørsmålet: "Hva gjør vi nå?" En strategisk preken ønsker å peke ut en retning og er ikke fornøyd med hvordan forholdene er i øyeblikket. Spørsmålet blir da om det tas et oppgjør med *status quo* (s. 23f).

Cohen trekker fram bruken av historier som et retorisk virkemiddel for å framheve holdninger og verdier, og på en effektiv måte kommunisere ideer på.

A good story articulates several cultural values of the organization, because such a story tells people outside how it is like to be in this organization, and perhaps more importantly, tells the employees about the central values that they are expected to adopt at work.¹⁸²

---

¹⁷⁹ Preken 3: linje 62 og 74

¹⁸⁰ Preken 5: linje 57; 100; 114; 140

¹⁸¹ Preken 5: linje 100-105; 119

¹⁸² Cohen, s. 145

Jakobsen og Øierud spør etter hvilke instanser og autoriteter prekenen forholder seg til, og gir eksempler på alt fra Bibelen til lokalsamfunnet. Dette velger jeg å knytte til *lovens tre bruk*¹⁸³: den politiske bruk, grunnleggende regler for samfunnet; den anklagende bruk, avsløringer om menneskets synd; og den formanende bruk, kunnskapsmeddelelse som må lyde for at gjerningene kan følge troen. Jeg gjør dette fordi jeg ved å lete etter lovens bruk i prekenen kan identifisere kritiske blikk til hvordan menigheten forholder seg til sine handlinger og omgivelser, og til sitt eget *status quo*.

Jeg nevnte innledningsvis "forkynnensens dynamikk", at Skjevesland mente forkynnelsen skulle ivareta to bevegelser: dels mellom lov og evangelium, og dels mellom evangelium og formaningen (s. 7). Formaningens perspektiv tilknyttet kontekst finner jeg når jeg benytter *det advarende motiv*: "Den kamp som utkjempes, kan gå på troen løs," hevder Skjevesland. "Det gjelder å være lydhøre mot Guds vilje."¹⁸⁴ Eksempel gis ved preken 5.

Strategi	Retorikk	Homilieetikk	Hermeneutikk
Hva gjør vi nå?	Historier	Prekenens lov	Det advarende motiv – eks. preken 5

Figur 5.2: Analytisk metode for å finne spor av kontekst i teksten

Felles for alle prekenene er at utgangspunktet for endring i eksempelvis holdninger, tanker, innstilling osv. tar utgangspunkt i menighetens kontekst. Samtidig er det ingen av prekenene som knytter lokalsamfunnet inn i prekenen. Med andre ord: impulsene for endring er i alle prekenene *individuelle* og *interne*.

I likhet med svarene på hensikt kan også svarene på hva vi gjør, deles i to bolker: Tre prekener (1, 2 og 4) tegner et svakt destruktivt bilde for å få menigheten til å ta inn over seg hva som er denne menighetens status quo. Preken 1 taler sågar også om mangel på bibellesning som et problem, men dette tar jeg opp under 5.4.

Preken 1: Mange av dere abdiserer fra lederrollene

Men likevel ser jeg mennesker som ofte på en måte abdiserer fra det potensiale som Gud har lagt ned i dem i å lede på grunn av en mindreverdighetsfølelse som *de* kjenner på.¹⁸⁵

Preken 2: Vi stiller oss på utsida, setter en indre standard

Så regner de seg ikke som kristne fordi det er en eller annen indre standard der, en eller annen tanke om hva det vil si å være kristen som gjør at vi stiller oss sjøl på utsida, og sier

¹⁸³ Skjevesland (1995), s. 251

¹⁸⁴ Skjevesland (1995), s. 75

¹⁸⁵ Preken 1: linje 103-105

”Det kan ikke være meg.” Det skulle ikke forundre meg hvis det er noen av dere her i dag også som har tenkt i de tankebanene.¹⁸⁶

Preken 4: Vi føler oss alene

Vi føler oss åleine, men vi liker ikkje å snakke om det. Ei psykiater som heiter Jacqueline Olds, professor ved Harvard, har skreve ei bok: «The lonely American – Drifting apart in the 21st Century» - skriv: ”Ingen ønsker å innrømme at de er ensomme. Ensomhet er noe folk assosierer med tapere.” (...) Vi kan føle oss utanfor i vår eigen familie.¹⁸⁷

De to andre prekenene (3 og 5) retter seg også mot menighetens medlemmer, men er mer nøkterne i sin framstilling av konteksten og behovet for endring.

Preken 3: Vi gjør oppgaver

Vi er mange som prøver å få med oss flere i arbeidet i kirken. Ute på kirketorget har vi for eksempel lagt noen løpesedler i dag med beskrivelse av alle de forskjellige oppgavene som det trengs at noen tar på seg.¹⁸⁸

Preken 5: Vi drømmer

Ja, hadde jeg bare satset på Lotto. Hadde jeg bare vunnet en million. Hadde jeg bare vært litt heldigere ved den og den anledningen i livet. Hadde bare ikke det skjedd... Hadde jeg bare ikke sagt det jeg sa... Hadde jeg bare vært et annet sted, til et annet tidspunkt. (...) Hva er det vi lengter etter og søker... vi menneskebarna?¹⁸⁹

Dette er prekenes svar på *Hva gjør vi nå?* Det er viktig å understreke at alle prekenene presenterer grunnene til at det er slik, og her ligger ønsket om å endre perspektiver.

Preken 1 etterlyser ledere, og kommer med fire hypoteser til hvorfor status quo er slik: for det første gidder man ikke prioritere det, for det andre tror man at man ikke er bra nok til det, for det tredje mener man at man ikke har tid til det og for det fjerde tenker man at det ikke føles riktig.¹⁹⁰ Det er åpenbart at prekenen ønsker å endre disse holdningene og slik dra flere mot ledelsesansvar. Prekenen forkynner at det handler ikke om hva vi leder, men hvordan vi leder, hvem vi leder for og hvem vi ledes av:

En hver kristen er satt i en situasjon, i en sammenheng, både der vi blir leda men og hvor vi leder noen. Spørsmålet er derfor ikke om du leder, men spørsmålet er kanskje hvordan du leder og hvem vi leder for. (...)

---

¹⁸⁶ Preken 2: linje 75-78

¹⁸⁷ Preken 4: linje 44-47; 51

¹⁸⁸ Preken 3: linje 32-34

¹⁸⁹ Preken 5: linje 27-29; 43

¹⁹⁰ Preken 1: linje 92-107; 177-187

Spørsmålet vi trenger å stille oss er ikke hva vi skal lede, ofte, men er vi villige til å la Gud få styre oss slik at vi kan tjene og lede mennesker for Guds skyld. Gud ser et enormt potensial i deg i det han har skapt deg til å være!¹⁹¹

Preken 2 mener vi stiller oss selv på utsida og setter en indre standard. Dette gjør vi fordi vi tror at det handler om meg. En av de som hadde denne holdningen, er kvinnen Jesus møter ved Jakobs brønn. Fra å være redd for å møte folk reiser hun, etter møtet med Jesus, tilbake til byen og sier: "Kom, og se og hør om den mannen som har fortalt meg alt om livet mitt! Han skulle vel ikke være Messias?"

Det er *liten* forandring, dere? Nei, det er ikke en liten forandring – det er en stor forvandling (...) Det er den forvandlinga som Jesus gir oss. Det er den forvandlinga som skjer når vi blir utsatt for himmelsk godhet og himmelsk kjærlighet.¹⁹²

Det handler altså om å endre perspektivet. Fordi det har "aldri handla om *deg*. Eller meg. Men om *han* som møter oss og som begynner en vandring sammen med oss."¹⁹³

Preken 3 var ikke like negativ i sin beskrivelse av "hva vi gjør nå", men viktigheten av å endre perspektivet er der likevel. For ved å gjøre oppgavene i kirken fordi "man har litt tid til overs", sier man litt som arbeideren som bygde kirka: "For en gørr kjedelig jobb. Alle mursteinene er akkurat like store." Men om arbeideren kunne si: "Vet du, i dag har jeg gjort akkurat det samme som i går: Lagt stein på stein - i det som skal bli den fineste katedral!", da er perspektivet endret:

Når vi gir livet tilbake til Gud og står i tjeneste for ham, da er det ikke en sur plikt. Tvert imot. Nettopp da er det mange som får erfare at livet får mening og at selv de mest trivielle oppgaver handler om å bygge en katedral for Gud.¹⁹⁴

Man gjør ikke lenger oppgaver i kirken fordi man bare har tid til overs, men fordi "det du gjør i det stille, det du gir til andre, det gjør du dypest sett for Gud".¹⁹⁵

Preken 4 hadde sitt kontekstuelle utgangspunktet i "Vi føler oss aleine", fordi:

(E)g trur samfunnet vi lever i påvirker oss. I negativ retning.
Der er ein aukande individualisme, ein aukande materialisme
– som er krefter som virker imot tanken om et forpliktende fellesskap.¹⁹⁶

---

¹⁹¹ Preken 1: linje 89f; 163

¹⁹² Preken 2: linje 47-54

¹⁹³ Preken 2: linje 81f

¹⁹⁴ Preken 3: linje 64; 71f; 84-87

¹⁹⁵ Preken 3: linje 37; 64; 71f; 76

¹⁹⁶ Preken 4: linje 76-78

Prekenen benytter helt i starten en historie som underbygger fokuset på kontekst: en historie om fotballspilleren Bent Skammelsrud, som ikke ville savne fotballkampene, men "kontakten med gutta og miljøet" fordi "fellesskapet betydde så mykje meir enn det å vinne fotballkamper. Vi lengtar etter fellesskap".¹⁹⁷

Prekenen konstaterer først at fellesskap er noe vi lengter etter, og dermed kan prekenens endringsperspektiv gå fra den kontekstuelle ensomheten til tre påminnelser om at man som troende tilhører en "ny familie". For det første er vi Jesu brødre og søstre: "Vi deler eit mykje djupare fellesskap, vi er ein ny familie"; for det andre er vi en del av nattverdfellesskapet: "Dette er noko heilt anna, nytt – eit fellesskap i ei felles tru, i ein felles ny familie, vi er søsken – på ein heilt ny måte"; for det tredje lever vi et felles liv: "Vi er satt inn i ein ny familie – det betyr at å vere i eit kristent fellesskap er å leve saman, der vi deler liv saman. Viser kjærleik, ikkje berre i ord, men i handling."¹⁹⁸

Preken 5 tok utgangspunkt i en kontekst preget av ulike drømmer hos hver enkelt. Her velger jeg å referere til oppbyggingen rundt en historie, den store lottogevinsten:

Har du blitt oppringt i dag? Er det ingen som har ringt deg... fra Norsk tipping. Jeg våknet i dag til nyheten om at 53 nordmenn ble millionærer i superlotto-trekningen i går, og at disse vil bli oppringt tidlig i dag.... Det kan jo hende at du har forlagt telefonen din, så de ikke har fått tak i deg ennå...¹⁹⁹

Denne historien benytter prekenen til å endre drømmeperspektivet hos tilhørerne:

For meg er det noe kvalitativt helt annet å tre inn i et gudstjenesterom som syder av forventning enn å skulle bla opp noen hundrelapper på super'n på hjørnet for å få bli med på super-lotto.²⁰⁰

Deretter inviterer prekenen menigheten inn i en større drøm, nemlig å høre Jesu stemme og kjenne Åndens nærvær:

Men det ligger en slags forutsetning for at denne draumen skal gå i oppfyllelse, denne draumen at vi får se og høre Jesu stemme, at vi får ta imot Guds rike gaver, at vi får kjenne Åndens nærvær og rustes ut til hellig tjeneste: disiplene fikk beskjed om å dra til Galilea. Hva om de ikke hadde dratt? Vi har fått beskjed om å møtes om ordet og bordet. Hva om vi ikke hadde møttes?²⁰¹

---

¹⁹⁷ Preken 4: linje 5-10

¹⁹⁸ Preken 4: linje 109f; 118f; 137f

¹⁹⁹ Preken 5: linje 21-25

²⁰⁰ Preken 5: linje 58ff

²⁰¹ Preken 5: linje 94-98

Dette avsnittet, med de to retoriske spørsmålene, gir for det første et eksempel på formaningsens advarende motiv. For det andre mener jeg å finne en form for betingelse for at drømmen kan erfares som virkelighet, nemlig handling. Disiplene drar og menigheten møter opp; hvis ikke kan ikke drømmen bli virkelighet. Det forkynnes en holdningsendring fra å høre beskjeden om den oppstandne til å gjøre beskjeden virkelig: å følge den oppstandne.²⁰²

Jeg har ved analysen av prekenens kontekst pekt på to hovedtrekk: for det første at alle prekenene forkynner et endringsperspektiv fra konteksten, altså et oppgjør med *status quo*. For det andre har jeg påvist at alle disse endringsperspektivene er interne, det vil si at menighetens tilknytning til samfunnet ikke blir løftet fram, heller ikke hvordan menigheten framstår som eget prosjekt. Individets trosliv er i fokus.

5.3.3 Mål og visjon

Først vil jeg henviser til definisjonene av mål og visjon som jeg tok opp i kapittel 2. Jacobsen og Thorsvik nevner at mål beskriver hva en organisasjon ønsker å *oppnå*, mens visjon er et bilde på hva en organisasjon ønsker å *bli* en gang i framtiden (s. 16). Dette kan sammenlignes med det Hull mener om visjon, at det er et bilde som skal overbevise og være attraktivt å arbeide mot. Hulls hovedpoeng er at visjonen ikke må la seg fange av status quo (s. 24), og på den måten rette menighetens blikk "fram mot kirkens håp i framtiden" (s. 28). Derfor spør jeg om det tegnes et budskap om håp i prekenen (s. 41).

Jeg spør også om visjonstanken kan knyttes til *bevegelse i teksten*. Hull mener en strategisk preken kan sette menigheten i bevegelse mot menighetens mål. Hull etterlyser "bevegelsen i teksten" fordi han mener en tekst med retning vil kunne sette menigheten i bevegelse (s. 25); tekstens mål kan bli menighetens mål.

For å gi visse betydninger framhevende struktur, aspekt og funksjon kan man benytte *metaforer* som retorisk virkemiddel, foreslår Cohen. Dette er ikke nødvendigvis et språk som skal tas bokstavelig, men i billedlig forstand uttrykke potensialer til å se verden med nye øyne.²⁰³ Metaforene gir dels en inngang til organisasjonens gjemte sider, og dels en ny innsikt til det som allerede er allment kjent idet den alltid må ta utgangspunkt i etablerte meningssystemer for å kunne virke hensiktsmessig.²⁰⁴

Cohen mener at metaforene må være gjenkjennbare og konstaterer at disse vil engasjere et publikum der de er i dag både følelsesmessig og intellektuelt. Samtidig kan

---

²⁰² Preken 5: linje 65

²⁰³ Cohen, s. 34f

²⁰⁴ Cohen, s. 35

metaforene få dem til å løfte blikket til andre arenaer.²⁰⁵ Denne forklaringen gjør at jeg kommer til å lete etter metaforer for å identifisere *oppdraget* også, men jeg nøyer meg med forklaringen som er gitt her.

I sin prekenbeskrivelse oppfordrer Jacobsen/Øierud til å se etter prekenens mål; hva ønsker prekenen å oppnå, hva vil den skal skje; en forandring, utfordring eller ny kunnskap? Selv om jeg allerede har presentert endringsperspektivene i prekenen, tar jeg med dette aspektet, fordi endringene tok utgangspunkt i den etablerte kontekst.

Skjevesland presenterer formaningsens *fornyelsesmotiv* som kan gi en hermeneutisk tilnærming til spørsmålet omkring visjon – det handler nemlig om en stadig fornyelse etter Guds skapervilje – og rette blikket framover med Kristus som forbilde (s. 41).²⁰⁶ Dette gis det eksempel på under preken 2.

Strategi	Retorikk	Homilieetikk	Hermeneutikk
Hvor skal vi?	Metaforer	Prekenens mål	Fornyelsesmotivet – eks. preken 2

Figur 5.3: Analytisk metode for å finne spor av visjoner og mål i teksten

Siden jeg ovenfor redegjorde for forskjellen mellom visjon og mål, vil jeg også dele prekenene inn i disse to aspektene, noe som gir følgende resultat: To prekener (1 og 4) nevner mer eller mindre en visjonstanke – et fremtidsbilde; henholdsvis menighetens visjon og prestens egen visjon for menigheten. De tre andre prekener (2, 3 og 5) kan sies å tegne opp mål. Disse kan være en del av en større visjonstanke, men det kan ikke forskutteres her.

Preken 1 er den eneste prekenen som helt konkret henviser til menighetens egen forkynner visjon. Den ansvarsfulle visjonstanken avtegner også et glimt av håp:

Visjonen til (menigheten) som står der, der er det mange viktige og gode setninger, men den handler blant annet om at man ønsker å ha et deltagende fellesskap. Vi ønsker et fellesskap der alle deltar ut fra de forutsetningene som Gud har lagt ned i oss.²⁰⁷

Forutsetningen for et deltagende fellesskap setter bakteppet for visjonstanken i denne prekenen, ”er vi villige til å la Gud få styre oss slik at vi kan tjene og lede mennesker for Guds skyld(?)”²⁰⁸ Tekstens bevegelse antyder et fornyelsesmotiv og villigheten av å bli ledet: Priskilla og Akvilas lot seg lede av Paulus som var ledet, og sammen kunne de også lede andre til tro. Tekstens mål ønsker prekenen skal bli menighetens mål, lede mennesker ”for Guds skyld”. Dette er et ansvar med en evighetsbetydning:

²⁰⁵ Cohen, s. 142

²⁰⁶ Skjevesland (1995), s. 74f

²⁰⁷ Preken 1: linje 1456-158

²⁰⁸ Preken 1: linje 163-165

Når du leder for Guds skyld med de evner og de anlegg du er blitt gitt inn i den menigheten, så har det et evighetsperspektiv for mennesker som du står rundt (...) Når du er en plass hvor du påvirker og leder andre mennesker for Guds skyld, så er du med i den organismen som er satt her på jorda med det største evighetspotensialet av alle organismer.²⁰⁹

Preken 4 forkynte at vi er skapt til fellesskap. Dette er et fellesskap Gud kaller til: "Vi er skapt til fellesskap – med kvarandre – og med Gud. Gud kaller oss til fellesskap med seg. Der det begynner."²¹⁰ Dette fellesskapet er utgangspunktet og får et nytt navn, *familie*. Visjonstanken presenteres ved at prestens egen visjon forkynnes:

Kva slags fellesskap lengtar eg etter å bygge her i kyrkjelyd(en)?
Ordet for fellesskap i Bibelen er ordet KOINONIA – rota: Koino – som betyr felles, så ordet koinos betyr ein som er ein partner, kononia – betyr å dele. Kva er det vi deler? Det bibelske fellesskap deler ei felles tru, ei felles teneste, eit felles liv.²¹¹

Visjonen om det bibelske fellesskap blir satt opp som en motsats til ensomheten og det å kjenne seg alene. I motsetning til prekenteeksten der Jesu mor spør etter ham, er det Jesus selv som tar initiativet til familieetablering med ham. Prekenen understreker dette ved henvisningen til Michelangelos "Adams skapelse" i Det sixtinske kapell. Her blir også den enkeltes ansvar forkynt, og her finner jeg også et budskap om håp:

Gud strekker seg mot mennesket. Gud er nærare enn du trur (...)
Bibelen si historie handlar (...) om Guds lengsel etter å vere hjå oss, og ha fellesskap med oss. Eit fellesskap som byrjar her – og som skal vare i all æve.²¹²

Jeg kan ikke konkret peke ut en visjonstanke for preken 2, men et av målene som tegnes, er at mennesker skal få et møte med Jesus. Prekenen presenterte en endring fra at det handler om meg, til det handler om Han. Det er møte med Jesus menighetens hensikten springer ut fra; og det er menneskets mulighet til å møte Jesus og bli kjent med ham og hva han er kapabel til å gjøre, jeg mener blir stående som prekenens mål.

Dette mener jeg å lese ut ifra den bevegelsen som presenteres på grunnlag av prekenteeksten, og jeg mener tekstavsnittene kan være eksempler på formanings fornyelsesmotiv.

---

²⁰⁹ Preken 1: linje 197-202

²¹⁰ Preken 4: linje 143f

²¹¹ Preken 4: linje 102-105

²¹² Preken 4: linje 146-154

Jeg syns dette er en fantastisk tekst fordi den viser oss hvordan Jesus er på vandring, og hele tida i bevegelse, og ikke venter på at vi skal komme dit hen at vi har kommet langt nok til å nærme oss han. Men han kommer oss i møte.

(...)

Men så er det ett eller annet allikevel, som bare alltid skjer i Jesu nærvær. Nemlig at det fornemmes en godhet og en kjærlyghet som gjør at vi føler oss vel.

(...)

Ett eller annet som begynner å foregå i denne kvinns indre, som alltid har foregått i menneskers indre; når vi får lov til å møte fullkommen kjærlyghet; får møte Jesus; det begynner å skje noe på innsida.

(...)

Å få lov til å komme inn i Jesu nærvær er å få komme inn i en fordømmelsesfri sone. Det er å få lov til å fornemme den atmosfæren som overraska dama også; her var det ingen spott, her var det ingen pekefinger. Her var respekt og kjærlyghet som gjorde at jeg kjente meg sett.²¹³

Målet som tegnes i preken 2 er ikke den fordømmelsesfrie sonen i seg selv, men møtet med Jesus som *er* den fordømmelsesfrie sonen i sin person. Legg merke til underklngen av håp:

(H)an ønsker å lede oss inn til et liv som er så fritt at det stadig mer ligner på den gode tanke og plan han har hatt med hver og en av oss fra det øyeblikket han gav oss livet. Et møte med Jesus, inn i en fordømmelsesfri sone.²¹⁴

Preken 3 har som overskrift "Å komme til Gud, er som å komme hjem", og dette hjemmet forkynnes som menighetens hovedmål: "Herren din Gud vil føre deg inn i et godt land..."²¹⁵ Målet er å komme hjem til Gud, og det er Gud som skal føre an. Slik får hovedmålet et evangelisk og et eskjatologisk perspektiv. Jeg mener også det forkynnes et delmål på veien, i det prekenen ønsker å bidra til å "motbevise det Jesus sier. Vi *vil* si til den som har gjort en jobb at det verdsettes! For det er opptil hver enkelt av oss om den som gjør en jobb, blir takket eller ikke."²¹⁶

Preken 5 tegner opp en retning som menigheten skal gå gjennom et delmål kalt "Guds kildested":

---

²¹³ Preken 2: linje 10-12; 26-28; 36-38; 54-57

²¹⁴ Preken 2: linje 85-89; 109-111

²¹⁵ Preken 3: linje 88-90

²¹⁶ Preken 3: linje 41 og 58

Jesus sa en gang til sine disipler «Kom med meg til et øde sted hvor vi kan være alene, og hvil dere litt!» For meg har lenge salme 23 gitt meg et bilde av dette hvilestedet, Guds kildested, til meg og alle mennesker: Han lar meg ligge i grønne enger, han leder meg til vann der jeg finner hvile. Han gir meg nytt liv.²¹⁷

Retningen for at menigheten skal kunne stå "sammen for Guds ansikt"²¹⁸ går gjennom "Guds kildested". For å ta del i og virkeliggjøre gudstjenestereformens visjoner om hellig handling, hellig tid og hellig rom må menigheten være innom her. Som nevnt leser jeg prekenen slik at dette betegnes som hensikten til menigheten.

Slik jeg leser preken 5 finner den bevegelse i teksten i den et utgangspunkt i disiplenes møte med den tomme graven. Her tegnes så målet for menigheten: at flere kommer tettere på som *gjørere*.

En faktor er at gudstjenestereformen vil synliggjøre involvering og stedeengjøring for "å synliggjøre for oss at Gud i Jesus Kristus har kommet oss helt nær", men Jesus møter også disiplene tettere i deres hverdag "fordi han ville at det skulle skje i kjente omgivelser", og dermed ikke i den tomme graven.²¹⁹

Jeg har vist at visjoner skal tegne et fremtidsbilde; målene betegner hva man ønsker å oppnå. Det kan være vanskelig å skille dette fra hverandre, men slik jeg har analysert prekenene, finner jeg to prekener med konkrete henvisninger til visjoner og tre prekener som kan kobles mer til mål.

Preken 1 og 3 tegner fremtidsbilder, henholdsvis ut fra en visjon om "et deltagende fellesskap", og en visjon om å dele "felles tro, felles tjeneste, felles liv". Visjonstanken gjør det mulig for disse prekenene å være tydelig i sitt budskap; preken 1 ønsker å oppnå en felles forståelse for lederansvar, og preken 4 ønsker å oppnå en bredere oppfatning av hva å tilhøre det kristne fellesskapet innebærer. Visjonen her forstås som prestens egen visjon.

Preken 2, 3 og 5 presenterer mål som "å møte Jesus", "komme hjem" og "komme tettere på som deltager". Disse målene kan være en del av en større visjonstanke. Fordi preken 2 har et tydelig preg av omvendelsesforkynnelse kan mye i prekenen tillegges et bilde av håp.

---

²¹⁷ Preken 5: linje 47-52

²¹⁸ Preken 5: linje 136

²¹⁹ Preken 5: linje 74-80

5.3.4 Oppdrag

Hull hevder at *mission*, at kirkens oppdrag – dens *misjon* – sammenfatter de formelle kommunikasjonstrekkene hensikt, kontekst, visjon og mål; oppdraget er drivkraften, motivet som peker ut kirkens retning (s. 27). I analysedelen har jeg valgt å koble oppdraget med to av Hulls strategiske spørsmål; ”Hvordan kommer vi oss dit?” og ”Hvem vil bli med på dette?”, fordi å nå kirkens oppdrag handler rett og slett om at noen stiller seg til rådighet for misjonsbefalingens oppfyllelse (s. 28).

Til førstnevnte er Cohens definisjon av metaforer allerede presentert, men når spørsmålsstillingen er *hvem* er det naturlig å se etter pronomen. ”Pronouns create identities, structure meanings and produce symbolic relationships,” ifølge Cohen.²²⁰ Hun forholder seg til 1.p.sg (jeg) og 1.p.pl (vi) og definerer bruken slik:

I is the person who making the statement, attributing the thought, belief or action to themselves and taking responsibility for this.

We can be used to dilute the sense of accountability, to avoid individual responsibility and hiding behind the organizational and institutional role. *We* can be used to produce a collective rather than singular identity, to imbue a statement or a claim with solidarity.²²¹

I svaret på hvordan menigheten kommer seg dit oppdraget fører hen, har prekenen en funksjon, eller en talehandling som Jacobsen/Øierud kaller det. Dette handler ikke om predikantens intensjoner eller tilhørernes reaksjoner, men hva prekenen som framført tekst la til rette for.²²² Jeg mener dette kan hjelpe til med å finne svar på menighetens oppdrag, og prekenens evangelium vil gi svar på hvem som kan være med. Jeg spør som Jacobsen/Øierud: Hva er evangeliet i prekenen?²²³

Av Skjeveslands presentasjon av prekenens fem formanende bruk, tar jeg under prekenens oppdrag for meg *kampmotivet* og *helhetsperspektivet*. Førstnevnte knytter jeg til hvordan, fordi denne tar opp Bibelens dualistiske syn på virkeligheten; skal man komme noe sted gjelder det de kristne ”i en realistisk holdning til denne verdens tilstand” å stå den onde imot.²²⁴ Dette eksemplifiseres ved tekstutdrag fra preken 1.

Helhetsperspektivet knytter jeg til hvem, fordi dette handler om konsekvensene for den troende. Skjevesland siterer Paulus som formaner kirken til å bære legemet fram

---

²²⁰ Cohen, s. 141

²²¹ Cohen, s. 139f

²²² Jakobsen og Øierud, s. 56f

²²³ Jakobsen og Øierud, s. 118

²²⁴ Skjevesland (1995), s. 75

som et hellig offer; søke det som er der oppe; leve som lysets barn.²²⁵ Dette er en hermeneutisk nøkkel som kan komme til nytte når jeg spør etter hvem som skal bli med slik at oppdraget som prekenen belyser kan fullføres. Preken 3 gir eksempelet herfra.

Strategi	Retorikk	Homilieetikk	Hermeneutikk
<i>Hvordan</i> kommer vi oss dit?	Metaforer	Prekenens funksjon	Kampmotivet - eks. preken 1
<i>Hvem</i> vil bli med oss på dette?	Pronomen	Prekenens evangelium	Helhetsperspektivet - eks. preken 3

Figur 5.4: Analytisk metode for å finne spor av oppdrag i teksten

Også her prekenene deles i to hovedbolker: Preken 1, 4 og 5 legger ansvaret for oppdragets oppfyllelse på tilhørerne selv, mens 2 og 3 gir ansvaret til Gud alene.

Preken 1 har tre svar på *hvordan* man kan komme dit visjonstanken i preken ligger, altså å komme til det punktet hvor man kjenner man kan lede for Guds skyld.

Det ene er hva jeg vil kalle prekenens evangelium, nemlig at løftet om at Gud skal lede an i dette arbeidet hvis vi er villige til det.²²⁶ Samtidig kommer det relativt tydelig fram at det ikke er dét som er det viktigste. Alvoret understrekes med bruken av 1.p.sg:

(Å) lede for Guds skyld det handler om å lede og ta utgangspunkt i at jeg må gjøre det som jeg kan gjøre, jeg tar tak i det som jeg kan ta tak i. Så får andre ta tak i det som andre kan ta tak i.²²⁷

Det andre svaret er en oppfordring til å lede seg selv for å kunne lede andre:

Den vanskeligste oppgaven du har å lede, det er å lede deg sjøl, det er å lede ditt liv for Guds skyld. Men det er der det må begynne. Hvis ikke vi klarer å begynne med oss selv, å lede det livet for Guds skyld, da klarer vi heller ikke lede andre menneskers liv for Guds skyld.²²⁸

Det tredje svaret, og den andre oppfordringen, kommer ved prekenens lansering av "10minuttsaksjonen", en metode for å få menigheten til å lese mer i Bibelen. Prekenen gir også råd om hvor, hvordan og med hvem denne aksjonen kan gjennomføres; "Tenk om du 10 minutt hver eneste dag brukte tid på bibel og bønn!"²²⁹ Den manglende bibellesningen kjenner predikanten "av erfaring", på grunn av sommerferiens vanebrytende mønster.²³⁰ På lik linje med det å lede seg selv blir bibellesningen gjennom "10minuttsaksjonen" satt som ultimatum for å kunne lede for Guds skyld. Legg merke til hvordan prekenen henvender seg til 2.p.sg:

²²⁵ Skjevesland (1995), s.74; Rom 12,1; Kol 3,1; Ef 5,8

²²⁶ Preken 1: linje 163

²²⁷ Preken 1: linje 258-260

²²⁸ Preken 1: linje 209-212

²²⁹ Preken 1: linje 40

²³⁰ Preken 1: linje 31ff

Ti minutt i livet ditt. Klarer du å lede livet ditt på en sånn måte at det blir rom for ti minutt? Hvis du sier "Nei, det har jeg ikke rom for" da har du enten en prioriteringsutfordring i det du prioriterer, eller så har du et liv som det trengs å gjøre noe med. Alle har muligheten til å lede livet sitt fra et timinuttersrom hvis vi bare vil det. Det er ikke vanskelig! Spørsmålet er ikke om du har ti minutt, men spørsmålet er om du er villig til å lede livet ditt for Guds skyld så du får ti minutts rom eller mer i livet ditt.²³¹

For å tegne viktigheten av bibellesningen knyttes dette opp til treningskulturen som et sunt, åndelig kosthold, men den sunne maten er ikke noe sammenlignet med "den åndelige maten" som "virkelig sprenger perspektiver i livet vårt."²³²

Preken 1 gir flere eksempler på kampmotivet. Ett kan være tekstutdraget nevnt ovenfor, om "den vanskeligste oppgaven" som må løses. Men kampmotivet handler om å stå det onde imot. Dette kan eksemplifiseres med det som blir sagt om Priskilla, hvis utfordringer for å kunne utrette det Gud kalte ho til, var enorme:

Denne dama hadde all mulig grunn til å gå rundt med en mindreverdighetsfølelse. Ho var dame, ho var flyktning, innvandrere hadde jeg nesten nær sagt i Korint og ho var jøde.²³³

Hvem kan så bli med på dette? Åpenbart den som klarer å gjennomføre "10minuttsaksjonen", forstår jeg preken 1 rett. Men som sagt er ikke fokuset hva vi leder, men hvem vi leder for og hvem vi ledes av. Dermed er stikkordet *kallelse*; den Gud kaller og den som stoler på Guds kall, slik Priskilla og Akvilas gjorde, kan være med å bygge den visjonen om å lede for Guds skyld:

Hvordan fikk de det til? Jo, det er to ting som har vært tilstede. Det ene er at Gud kalte og Gud utrusta. (...) Alle oss som sitter her inne har Gud kalt og utrusta. Men den andre tingen (...) er at Priskilla ho valgte å stole på det at Gud hadde kalt og utrusta, at Gud kunne bruke henne. Priskilla var villig til å leve for Guds skyld (...) For der var det masse forutsetninger og hindringer. Men ho sa "Nei, jeg vil leve for Guds skyld".²³⁴

Preken 4 er den andre prekenen som gir tilhørerne et overordnet ansvar for hvordan man kan oppfylle visjonen som presenteres i prekenen. Her presenteres også prekenens andre endringsperspektiv; man må ikke fokusere på å få, men å gi:

---

²³¹ Preken 1: linje 214-220

²³² Preken 1: linje 55-60

²³³ Preken 1: linje 112-114

²³⁴ Preken 1: linje 146-154

Det koster å bygge fellesskap. Vi vil helst ha det rekande til oss. Utan omkostninger. Vi klager heller over fellesskapet enn å ofre noko for det. Folk vil ikkje binde seg. «Eg kjem hvis eg kan, eller hvis eg har lyst!» Det blir ikkje gode fellesskap av slikt.²³⁵

Og dermed er forutsetningen for hvordan man kommer fram til visjonens ønske, inn i den nye familien, presentert.

Fellesskapet er ein plass der eg ikkje kjem for å få, men for å tene. Der er bruk for meg. Mine nådegåver. Mine evner. Bibelen kallar det kristne fellesskapet for ein kropp – der kvart lem har sin plass og si oppgåve. Vi har ei felles teneste, der vi saman er kalla til å gjere godt, til å spre den gode budskapet ut til alle.²³⁶

Det handler med andre ord om menighetens tjenerskap og misjonsansvar, og overgangen lagt til å finne hvem som kan være med på gjennomføringen av dette oppdraget og slik også virkeliggjøringen av den presenterte visjonen ved bruken av 1.p.pl. Dette kan menigheten dele fordi den nye familien "viser kjærleik, ikkje berre i ord, men i handling. Få vere oss sjølve, utan masker, utan å førestille oss som om vi er betre enn vi er."²³⁷

Preken 5 har framsnakket gudstjenestereformens betydning, og tegnet en visjon der delmålet var Guds kildested og hovedmålet var å komme tettere på gudstjenesten som deltager.

For det første leser jeg prekenen dit hen at man kommer til prekenens mål ved å svare med bevegelse på Jesu kallelse, også kalt Jesu "hovedønske for våre liv": "at vi skal slå følge, at vi skal få høre sammen, at vi skal få gå side om side... Følg meg, sa Jesus, HAN VET VEIEN for Han ER veien!"²³⁸ Kirkebygningen blir framstilt som stedet der Gud virkelig er til stede og sender ut denne kallelsen gjennom gudstjenesten.

For det andre avslutter prekenen med å si at hvordan menigheten kommer seg til et punkt der flere er tettere involvert i gudstjenesten er at noen tar utfordringen: "Enn at vi alle nå tar imot utfordringen og blir med på sammen å forme denne hellige handling, dette hellige rommet, denne hellige tiden.... sammen for Guds ansikt."²³⁹

Ved å legge merke til 1.p.pl i samspill med henvisningen til Jesus er det gitt at den som tar utfordringen kan bli med og se visjonens oppfyllelse, og prekenen nevner kort

---

²³⁵ Preken 4: linje 71-74

²³⁶ Preken 4: linje 122-125

²³⁷ Preken 4: linje 138f

²³⁸ Preken 5: linje 64f

²³⁹ Preken 5: linje 139f

hva som kreves, nemlig "Frykt ikke!"²⁴⁰. Samtidig kan de som prioriterer arbeidet og oppsøker gudstjenestefellesskapet få erfare, at "gudstjenestereformens visjonære begreper (...) ikke bare for noen få særskilt utvalgte, men for alle de som trodde på Jesus".²⁴¹

Preken 2 er den første av prekenene som ikke konsentrerer oppdraget rundt noe tilhørerne må gjøre; det eneste man trenger i dette tilfelle er å gjøre seg tilgjengelig. Denne prekenen har et ønske om å endre fokuset på tilhøreren fra "meg" til "ham", og inn i et møte med Jesus og "den fordømmelsesfrie sonen". Hit kommer man ved å la Gud:

pakke ut og ta opp i dagen noe i mitt liv som godt kunne vært annerledes. Noe i mitt liv som har ødelagt for meg. Noe av det Guds ord kaller synd, ja. Men synda er jo rett og slett det som ødelegger mellom oss mennesker, og mellom Gud og oss. Der (...) kan Guds Ånd pakke ut ett og annet ved meg og mitt liv som ødelegger for meg. Og i det øyeblikket det avsløres, så tilgis det.²⁴²

Guds Ånd slipper til i det hjertet som vet at det er Gud det handler om; den som erkjenner dette, den er det som blir med og opplever den fordømmelsesfrie sonen og det frie møte med Jesus. Kjennetegnet på menigheten skal være denne fordømmelsesfrie sonen, og dette gir prekenen et tydelig evangelisk preg og stadfester tematikken om omvendelse.

Preken 3 gir et eksempel på at helhetsperspektivet handler om kristenlivets konsekvenser, at kristenlivet inneholder noe og koster noe:

Men Jesus lover oss ikke en rosenhage når vi bestemmer oss for å følge ham. Han er ærlig. Og egentlig er det ganske befriende med noen som er helt ærlige for en gangs skyld. For alle som har meldt seg til frivillig tjeneste i en eller annen sammenheng, *vet* at det krever ganske mye tid og krefter å gjøre noe ordentlig. Og de som får nytte godt av det man gjør, tror kanskje at man får lønn for jobben.²⁴³

Preken 3 er den andre prekenen som overlater hele menighetens oppdrag til Gud. Det gjør den ved å understreke at til Guds hjem, til det lovede landet, dit er det Gud selv som skal lede an. Prekenen nevner at uansett hva man gjør, av stort eller smått, så gjør man det dypest sett for Gud. Og det man gjør, kan man gjøre fordi "alt vi gir til Gud har

---

²⁴⁰ Preken 5: linje 67

²⁴¹ Preken 5: linje 57; 114f

²⁴² Preken 5: linje 98-104

²⁴³ Preken 3: linje 40-44

han allerede gitt til oss”.²⁴⁴ Her ligger prekenens evangelium, og ved henvendelsen til 1.p.pl. ligger invitasjonen til hvem som kan bli med på å virkeliggjøre målet om å komme hjem til det gode landet: den som tar imot det Gud gir og lar Gud eie det man selv har tatt imot fra ham.

Alt vi eier, tilhører Gud. Også våre krefter, våre penger og våre liv.
Når vi gir livet tilbake til Gud og står i tjeneste for ham, da er det ikke en sur plikt. Tvert imot. Nettopp da er det mange som får erfare at livet får mening og at selv de mest trivielle oppgaver handler om å bygge en katedral for Gud.²⁴⁵

Jeg har vist hvordan prekene 1, 4 og 5 legger ansvaret for oppdragets oppfyllelse på tilhørerne selv: Preken 1 ser ut til å ha et bein i hver kategori her, fordi denne forkynner at Gud vil kalle og utruste, men setter samtidig som et ultimatum for ”å lede for Guds skyld” at man må kunne lede seg sjøl og lese tilstrekkelig i Bibelen. Preken 4 forkynner ansvarsbevissthet, og preken 5 forkynner ”Jesu hovedønske for våre liv (...): Følg meg!”.

Preken 2 og 3 legger ansvaret for oppdragets oppfyllelse på Gud alene. Preken 2 har et tydelig evangelisk preg i sin tale om omvendelse og tilgivelsens kraft, mens preken 3 forkynner at Gud har gitt menneskene alt og vil lede dem helt hjem.

5.3.5 Oppsummering

For best å oppsummere drøftingskapitlet i korte trekk vil jeg igjen vise til en tabell:

	<i>Preken 1</i>	<i>Preken 2</i>	<i>Preken 3</i>	<i>Preken 4</i>	<i>Preken 5</i>
Budskap	Lederskap	Etterfølgelse	Tjeneste i menigheten	Fellesskapet	Gudstjenesten
Hensikt	Menigheten	Kristenlivet	Menigheten	Kristenlivet	Menigheten
Kontekst	Destruktiv Holdningsendring	Destruktiv Omvendelse	Nøktern Perspektivendring	Destruktiv Perspektivendring	Nøktern Perspektivendring
Visjon og mål	Individuell Forhold til Kirken Menighetens visjon	Individuell Forhold til Kristus	Individuell Forhold til Kristus	Individuell Forhold til Kristus Prestens visjon	Individuell Forhold til Kirken
Oppdrag	Ansvar hos tilhører	Ansvar hos Gud	Ansvar hos Gud	Ansvar hos tilhører	Ansvar hos tilhører

Figur 5.5: Skjematisk oppsummering av prekenanalysen

Ut fra tabellen kan jeg lett finne at ingen av prekenene har likt fokus på alle formelle kommunikasjonstrekk. Er det to prekener som kommer mest likt ut, er det etter min mening preken 2 og 4.

²⁴⁴ Preken 3: linje 78

²⁴⁵ Preken 3: linje 84-87

Alle prekenene har tematikk som lar seg forene med utforming av strategi for en menighet: her er etterspørselen av lederskap, oppfordringen til etterfølgelse og omvendelse, forkynnelsen om tjenestenes viktighet, det kristne fellesskapets attributter, og gudstjenestens mangfoldige og konkrete relevans for menneskers liv.

Preken 1, 3 og 5 forkynner menighetens hensikt, mens preken 2 og 4 er noe mer rettet mot kristenlivets hensikt. Preken 4 hadde sitt tydelige fokus på fellesskapet; dermed kan man si at denne prekenen har en fot i hver av disse kategoriseringene.

Som vist i tabellen er preken 2 alene om å forkynne omvendelse, mens preken 1 er alene om å forkynne holdningsendring blant tilhørerne. Resten kan man si forkynner en perspektivendring. Alle endringene er interne og handler ikke om menighetens forhold til sine omgivelser. Preken 3 og 5 var mer nøkterne til menighetens kontekst, noe som betyr at disse ikke tegnet noe destruktivt bilde av status quo lik de andre prekenene.

Preken 1 og 4 nevnte mer konkret en visjon, et fremtidsbilde, enn de andre prekenene. Her fant jeg tydeligere mål og delmål på veien til oppdragets oppfyllelse. Av tabellen går det fram at prekenes interne fokus kretset rundt å fokusere på henholdsvis den individuelle forhold til Kristus eller den individuelle forhold til Kirken.

Det er et interessant poeng at de to prekenene som henviser til en visjon også er tydeligst på hva som kreves av medlemmene. Det tegnes et destruktivt bilde ved forkynnelsen av endring og ansvaret for å nå oppdraget legges på tilhøreren. Eksempler: Preken 1: "Jeg tar tak i det som jeg kan ta tak i. Så får andre ta tak i det som andre kan ta tak i"²⁴⁶; preken 4: "Vi klager heller over fellesskapet enn å ofre noko (...) Det blir ikkje gode fellesskap av slikt."²⁴⁷

En sammenfatning av oppdraget viser ikke svarene på hvordan menigheten kommer seg dit visjonen eller målene peker, eller hvem som vil bli med på dette. Men tabellen gir en oversikt over hvor prekenen plasserer det overordnede ansvaret for hvordan oppdraget som skisseres i hver preken kan oppnås.

---

²⁴⁶ Preken 1: linje 258f

²⁴⁷ Preken 4: linje 42f

DEL IV

6. Drøfting

Innledningsvis nevnte jeg at denne oppgaven etterlyser prekenens strategiske funksjon (s. 6), og problemstillingen til denne oppgaven lød: *Hvordan kan prekenen være et verktøy for den strategiske ledelsen av menigheten?*

For å kunne drøfte i hvilken grad prekenene kan kalles å være strategisk ledelse, velger jeg å repetere definisjonen av hva strategisk ledelse er. Jacobsen og Thorsvik nevnte at utformingen av strategier handler om hvordan en organisasjon skal nå sine mål, og definerte strategisk ledelse som "å trekke opp mål og visjoner". En strategisk leder designer organisasjonens struktur, det Bryman kaller å *iscenesette* (s. 16f).

Innledningsvis siterte jeg Hull som mente den strategisk prekenen: "is designed to guide a congregation in the fulfillment of its mission" (s. 7). Dette handlet bl.a. om å realisere og konkretisere en ny tilværelse for tilhørerne, det Jesus kalte Guds rike (s. 25). I tillegg har jeg gjennom hele oppgaven repetert hensikt, kontekst, visjon og oppdrag som Hulls formelle kommunikasjonstrekk, inspirert av Jacobsen og Thorsvik (s. 16).

Dette kapitlet skal knytte sammen de viktigste trådene som er nøstet opp i denne presentasjonen for på best mulig måte gi et fullverdig svar på problemstillingen. Først vil jeg drøfte momenter som bekrefter de analyserte prekenene som strategiske; dernest vil jeg drøfte påstander som avkrefter dette. Jeg vil deretter drøfte om strategiske prekener er en trussel for folkekirken, før jeg til slutt drøfter hvilke muligheter strategisk fokus kan tilføre prekenens sjanger, og slik også menighetens liv.

6.1 Strategisk preken – momenter fra analysen

Ved oppsummeringen av DEL II viste jeg til følgende tabell:

	Hull	Skjevesland, Nordhaug, Hegstad, Askeland
Hensikt	Aktualiseres Guds framtid?	<i>Er Gud prekenens subjekt? Etableres Guds rike og/eller koinonia?</i>
Kontekst	Tas det et oppgjør med status quo?	<i>Hvilket bilde tegnes av kirken?</i>
Visjon og mål	Kan visjonstanken knyttes til bevegelse i teksten? Tegnes et budskap om håp?	<i>Prekes det omvendelse og formaning? Er prekenen rettet mot et folkekirkelig trosfelleskap?</i>
Oppdrag	Uttrykkes det en felles forståelse av oppdraget?	<i>Er prekenen med på å bygge kirken og befeste dens identitet?</i>

Figur 6.1: Spørsmål knyttet til de viktigste momentene fra kapittel 3 og 4; kriterier for strategisk preken.

Tabellen viser de viktigste poengene fra hovedkildene formulert som spørsmål. Jeg velger å kalle disse *strategiske kriterier*; pekepinner på momenter en strategisk preken

bør inneholde. Men som jeg bemerket i oppsummeringen av DEL II er det ikke rimelig å forvente at alle prekenene inneholder svar på hvert enkelt spørsmål. Derfor vil jeg heller ikke drøfte alle de eventuelle svar prekenen gir til disse.

Som nevnt i kapittel 5 har alle prekenene et hovedbudskap som lar seg forene med en strategisk profil på prekenen. Det er også under denne tematikken hver enkelt preken har sin strategiske styrke. Jeg gjentar prekenenes hovedbudskap i tabellform:

	<i>Preken 1</i>	<i>Preken 2</i>	<i>Preken 3</i>	<i>Preken 4</i>	<i>Preken 5</i>
Budskap	Lederskap	Etterfølgelse	Tjeneste i menigheten	Fellesskapet	Gudstjenesten

Figur 6.2: Prekenenes hovedbudskap i et strategisk ledelsesperspektiv

Preken 1 er tydeligst på at å bygge kirke ikke kan skje uten at menigheten bygger ledere. Derfor må menighetens medlemmer bli bevisst sine lederegenskaper. I analysen gjorde jeg rede for preken 1 sitt tydelige fokus på ansvarsfull bibellesning, som til en viss grad må sies å være basert på antagelser: "Det er bare sånn erfaring, det vet de."²⁴⁸ Påstanden tilknyttet abdisering fra lederansvar er derimot noe presten kan relatere til sine erfaringer med menighetsarbeidet. Preken 1 viser også at menigheten måler effektiviteten kvantitativt i forhold til deltagelse og ansvar idet den presenterer menighetens visjon som "et fellesskap der alle deltar ut fra de forutsetningene som Gud har lagt ned i oss".²⁴⁹

Skjevesland påpeker at "å bygge opp og engasjere mennesker til å være ledere med forståelse for oppdraget og med teft for strategi, er vitalt for en kirke." Skal kirken utvikle et strategisk lederskap, må den oppleves interessant for mennesker med styrker og begavelser på dette området. Dette utfordrer kirkens forkynnelse fordi allmenn oppbyggelse tilknyttet "det nære og trivielle" ikke holder for unge idealistiske mennesker, mener Skjevesland.²⁵⁰ Preken 1 trekker her fram et viktig fokus, og etablerer Guds rike ved å forkynne et evighetsperspektiv på ledelsesoppgavene.

Preken 2 har sitt hovedbudskap kretsende omkring etterfølgelsen, overgivelsen og omvendelsen. Her forkynnes "en fordømmelsesfri sone", og jeg har vist hvordan prekenen knytter *bevegelsen i teksten* til erfaringer hvert enkeltmenneske kan få i møte med Jesus (s. 54). Preken 2 er også tydelig på at denne relasjonen er villet av Gud selv som "kommer oss i møte", og at fornemmelsen av fordomsfri sone skal være et kjennetegn på de som er en del av menigheten for å bryte ned *den indre standard* (s. 60).

²⁴⁸ Preken 1: linje 31

²⁴⁹ Preken 1: linje 157f

²⁵⁰ Skjevesland (1998), s. 37

Innledningsvis nevnte jeg at strategisk preken kan bli sett på som en motsetning til Jacobsen/Øierud sin generelle definisjon av en preken: "å forkynne evangeliet til de tilstedeværende" (s. 7). Men med henblikk på det Skjevesland har uttalt om omvendelsen, at det ikke bare handler om syndsforlatelse men en radikal reorientering av livet (s. 37), mener jeg det er grunnlag for å si at det er i omvendelsesaspektet den evangeliske og den strategiske prekenen kan møtes. Særlig hvis man klarer å knytte omvendelsesperspektivet til et menighetsbyggende perspektiv. Med dette mener jeg at en evangelisk preken ikke nødvendigvis er strategisk, men en strategisk preken trenger ikke være en motsetning til en evangelisk preken.

Dette mener jeg Skjevesland langt på vei lykkes i å formidle ved å knytte omvendelsesaspektet til en medansvarliggjøring av den enkelte: "Hva slags menighet ønsker jeg å være en del av og bidra til å realisere" (s. 37). Og når Jacobsen og Thorsvik kobler strategisk ledelse til å peke ut en retning (s. 16f); hva er vel mer retningsgivende enn en omvendelse? Her er preken 2 et eksempel på hvordan man kan forkynne dette.

Preken 3 forkynner, som den eneste av prekenene, muligheten til å bidra i det mangfoldige og frivillige arbeidet som finnes i menigheten:

Det er veldig hyggelig å delta i fellesskapet med små og store oppgaver. Har du litt tid til overs en gang i blant, er vi veldig takknemlig om du kan melde deg til tjeneste!²⁵¹

Det var et slikt fokus jeg så for meg kunne kjennetegne en strategisk preken, og jeg nevnte i mitt innledningskapittel at en strategisk preken gjerne kunne etterlyse frivillighet og medarbeideransvar (s. 8). Jeg refererte til Skjevesland som sa at man er flinke til å snakke om dåpens rettigheter i folkekirken, men at man må snakke mer om dåpens konsekvenser (s. 38). Ut fra dette perspektivet mener jeg at forkynnelsen må kunne etterlyse mer frivillighet og engasjement, også i en folkekirkemenighet. For skal et fellesskap fungere åpent (s. 31) må det inviteres til ansvar i fellesskapet.

Preken 3 er også den eneste prekenen som anvender ordparet "bygge kirke", noe som metaforisk kan kobles til det Hull mener handler om "å bygge mennesker":

Central to the intention of Jesus was the making of disciples through the building of a cohesive fellowship in which their relationships could flourish, a purpose that lies at the heart of all strategic preaching.²⁵²

---

²⁵¹ Preken 3: linje 32-38, prekenen siterer fra en brosjyre

²⁵² Hull, s. 194

Preken 4 har sitt hovedbudskap i fellesskapet. Denne prekenen nevner konkret *koinonia*, at det kristne fellesskapet betyr "å dele". I analysen knyttet jeg dette opp til prestens egen visjon for menigheten, at det var å dele "ei felles tru, ei felles teneste, eit felles liv." Slik aktualiserer preken 4 Guds framtid, i det den forkynner at "Gud kallar oss til fellesskap med seg. Der det begynner." Gud er også prekenens subjekt, den som handler. I det evangeliske innholdet i prekenen uttrykkes det slik: "Gud strekker seg mot mennesket."²⁵³

Preken 5 handler om å bli ledet av Gud til gudstjenesten for å komme tettere på som deltager, og til "Guds kildested", begge steder for å være "sammen for Guds ansikt". Menigheten er gudstjenestefellesskapet. Preken 5 bygger på den prekenteeksten som mest konkret skildrer en *bevegelse*, da Peter og Johannes løper til graven og finner det slik Maria har sagt dem. I dette forkynner prekenen en endring fra å *høre* til å *gjøre*, og slik blir tilhøreren prekenens subjekt.²⁵⁴ Likefult er det som om preken 5 tar Hulls utfordring på strak arm: "Are the church members making a difference in the world around them as a result of the sermons being preached?"²⁵⁵

Hull etterlyser handling når han nevner at en strategisk preken skal finne *bevegelse i teksten* (s. 25). Det bærende elementet er om teksten "vil et sted", og om menigheten er en kirke drevet av en dypere hensikt, snarere enn et publikum drevet av et ønske om å få sine behov dekket (s. 21). En strategisk preken skal bevege mennesker mot mål som lar seg definere av løftene vi finner i evangeliene, påpeker Hull.²⁵⁶

Vi husker Hull gjorde spørsmålet "Hvor skal vi gå?" til det bærende spørsmålet i enhver strategisk preken (s. 26) og at han kalte kirkens oppdrag å være underveis til "Guds morgendag" (s. 28). En kirke i bevegelse er en av fem ekklesiologiske dimensjoner Hegstad mener kan formulere målsetninger for framtidig menighetsutvikling. Dels fordi kirken har en misjon å utføre, og dels fordi den er kalt til å realisere denne misjonen: "Her understrekes menighetens plassering i spenningen mellom tradisjon og fornyelse, i møte med nye forutsetninger."²⁵⁷ Preken 5 har tydeligst fokus på denne bevegelsen.

Jeg har i det forestående drøftet noen spor fra prekenene jeg har analysert som jeg mener bekrefter hvordan de viser seg å være verktøy i den strategiske ledelsen av menigheten. Særlig gir prekenens hovedbudskap bekreftelser på dette.

---

²⁵³ Preken 4: linje 105; 144; 148

²⁵⁴ Preken 5: linje 50; 77; 128; 136; 98

²⁵⁵ Hull, s. 99

²⁵⁶ Hull, s. 42; preface

²⁵⁷ Hegstad (2012), s. 19 (Fra forsknings- og utviklingsprosjektet ved MF, "Menighetsutvikling i folkekirken", 2008-2011)

6.2 Strategisk preken – savn fra analysen

Jeg minner om min oppdagelse av de to dimensjonene Hull arbeider med i utformingen av strategiske prekener: For det første kan en strategisk preken være prekener som ut fra bibelteksten er strategisk strukturert for å presentere et gitt budskap, og for det andre kan en strategisk preken være prekener der man bruker bibelteksten for å lede menigheten strategisk. Mitt fokus har vært på sistnevnte definisjon, og jeg nevnte eksempler som kunne bli nevnt i en slik preken, slik som vedtatte satsingsområder, vedtatte verdier eller en vedtatt visjon (s. 8). Jacobsen og Thorsvik kalte dette *formelle kommunikasjonstrekk* (s. 16).

De prekener jeg har analysert, benytter seg av dette i svært liten grad. Spørsmålet blir da: Hvorfor er det slik? Jeg vil nå drøfte tre teorier som svar på dette spørsmålet.

Én av grunnene kan være det faktum at Dnk er en offentlig organisasjon. Som vist i kapittel 2 påpeker Jacobsen og Thorsvik at strategisk tenkning er noe helt annet i offentlige organisasjoner enn i private, ikke minst fordi man i offentlig sektor skal favne bredere og kan ha vanskeligheter med å utvikle presise mål og strategier (s.18f).

Jacobsen og Thorsvik forklarer videre at organisasjoner består av ulike koalisjoner av ulike størrelser. Disse kan både kan ha sammenfallende og motstridende interesser, men det er som oftest målene til den største koalisjonen som tillegges mest vekt.²⁵⁸

Her kunne man tro Jacobsen og Thorsvik hadde den norske folkekirken i tankene. Det blir uansett vanskelig å komme utenom Vårt Lands artikler fra november 2013, om Kirkerådets sekretariat som ønsker en ny visjon til Dnk: "*I Kristus, nær livet har ikke kommunisert godt med bredden av folkekirkens medlemmer,*" mener Kirkerådets sekretariat. "*Slagordet må fungere overfor ulike målgrupper, slik at det gis en opplevelse av at kirken er for alle og at ulike medlemsgrupper kan kjenne tilhørighet til den kirken de er døpt i,*" heter det videre.²⁵⁹

Poenget til Jacobsen og Thorsvik er at det nettopp er på grunn av det brede nedslagsfeltet offentlige organisasjoner er særlig utsatte for ulike og motstridende hensyn når det skal velges mål: Det blir for vanskelig å favne bredt.²⁶⁰ Jacobsen og Thorsvik legger skylden på konflikter organisert i den offentlige organisasjonen på de politisk valgte organer:

---

²⁵⁸ Jacobsen og Thorsvik, s. 60

²⁵⁹ Vårt Land (30.11.13), s. 15

²⁶⁰ Jacobsen og Thorsvik, s. 57

Essensen i politikk er uenigheten mellom ulike interesser. Dermed er det forventet at politiske målsetninger ofte vil inneholde kompromisser, motstridende element og uklarheter (...) Politiske mål er ofte uklare, komplekse og ustabile. For politikere er det også viktig å gi inntrykk av handlekraft. Resultatet blir ofte at politikere velger mål ut fra hva man ideelt sett burde gjøre, og ikke ut fra analyser og planlegging av hva som er realistisk sett mulig å gjøre (...) Det er mye som tyder på at massemedienes rolle i det politiske liv baner vei for en "værhanepolitikk".²⁶¹

En annen grunn til at prekenene ikke inneholder formelle kommunikasjonstrekk kan være kirkens politiske valgte organer: fellesrådet og menighetsrådene.

Hegstad og Skjevesland la det strategiske ansvaret for menighetens arbeid over på menighetsrådet fordi det er her det allmenne prestedømme og embetet forenes (s. 33 og 35). Askeland mente rådet ivaretar medvirkningsaspektet i folkekirken fordi det er demokratisk valgt (s. 32f), eller et politisk valgt organ, for å si det som Jacobsen og Thorsvik. Det bør være hevet over enhver tvil at menighetsrådsmedlemmer ofte vil mye forskjellig. For eksempel kan man i ett og samme råd finne representanter for alle Askelands organisasjonsforståelser av Dnk: instrument, system, institusjon eller assosiasjon. Disse knyttet Askeland til ulike begrunnelser for endring (s. 31f).

Jeg mener at ved et slikt scenario vil man ikke bare møte på uenigheter omkring behov for endring eller definisjon av oppdrag, men også uenigheter om hva som er menighetens utfordring. For ønsker man en konstruktiv og åpen prosess, må *en felles problemforståelse* ligge til grunn. Dette mener jeg igjen kan føre til en felles forståelse av at endring er nødvendig. Denne prosessen kan koste både tid og krefter, for plutselig kan det som var *en prosess i en gruppe* ende opp med *en gruppe i protest*.

Rådene er gitt myndighet til å drøfte strategisk utvikling i menigheten på medlemmenes vegne, og vi har sett at presten her tillegges en rådgivende funksjon med sin teologiske tyngde (s. 35). Også Hull forsvarer strategiens brede nedslagsfelt:

A leader is primarily a community builder, one who works to mold a somewhat amorphous collection of individuals into a cohesive group with a shared sense of mission. By giving voice to their common aspirations, the sermon points to what they can accomplish together that no one of them could do alone.²⁶²

---

²⁶¹ Jacobsen og Thorsvik, s. 58; Dnks visjon "I Kristus, nær livet. En bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke" – apropos kompromiss!
²⁶² Hull, s. 192

Hull advarte mot å gi krav til hva hver enkelt må gjøre alene (s. 27). Den prekenen som tydeligst bryter med dette er preken 1 med "10minuttsaksjonen". Riktignok forkynnes det at "Gud kaller og utrustrer", men prekenen gir intet annet svar på hvorfor hvert enkelt menighetsmedlem skal lese mer i Bibelen enn at det er viktig for "et sunt, åndelig kosthold".²⁶³ Bibellesningen settes, ved siden av å lede seg selv, som et ultimatum for å kunne lede for Guds skyld. Ansvarsbevisst bibellesning trer fram som prekenens viktigste oppgave å forkynne. Tittelen "Led for Guds skyld" viser også at prekenen ikke har Gud som subjekt. Som jeg nevnte er noe av prekenens dynamikk knyttet til balansen mellom lov og evangelium (s. 7), derfor kan ensrettede oppfordringer uten klare begrunnelser, slik som for eksempel at man "må lese mer i Bibelen", føre til at man mister Gud som den strategiske prekenens subjekt.²⁶⁴

En tredje grunn til at prekenene ikke inneholder formelle kommunikasjonstrekk, kan være fordi strategisk ledelse kobles til den indirekte ledelsen, altså ledelse som ikke er knyttet til dialog, men til ønsket om å påvirke (s. 16).

Dette kan være en annen grunn for at Skjevesland plasserer ansvaret for den strategiske ledelsen av menigheten på menighetsrådet. Det kan uansett tolkes dit hen at strategi – eller *styring* som Skjevesland og Askeland kaller det (s. 32) – ikke kan forkynnes fra prekestolen på samme måte som evangeliet; dermed skal det kun drøftes i rådet. Får dette konsekvenser for sammenligningen av den strategiske prekenen og den menighetsbyggende forkynnelsen? Nei, jeg mener at det ikke gjør det.

La meg minne om den andre aksene i den indirekte ledelsen, nemlig de uformelle kommunikasjonstrekkene. Skal man følge den allmennorganisatoriske definisjonen til Jacobsen og Thorsvik, utfører man ikke strategisk ledelse ved å framsnakke endringer i holdninger, verdier og normer. Dette havner inn under verdibasert ledelse (s. 16).

Definerer man *prekenen* som *dialog*, er vel dette *direkte ledelse*, i følge Jacobsen og Thorsvik, og formelle kommunikasjonstrekk i en preken kan da ikke automatisk være strategisk ledelse. I så fall kan det bety at det ikke er den *lutherske* definisjonen av hva en preken er, som hindrer prester i å benytte strategisk ledelse i sine prekener, men den *faglige* definisjonen av hva strategisk ledelse er. Mitt poeng er at felles for prekenen og den strategiske ledelsen er ønsket om å *påvirke*. En strategisk preken ønsker å peke ut en retning å gå, og jeg ser derfor ingen grunn til at strategi og preken må holdes adskilt.

---

²⁶³ Preken 1: linje 70; 36; 147; 57

²⁶⁴ Det ville vært interessant å drøftet hvorvidt en strategisk preken skal ha Gud som subjekt, men det får bli i en framtidig lærebok

Jeg har nå drøftet tre teorier om hvorfor formelle kommunikasjonstrekk kan være fraværende i de prekenene som jeg har analysert: Dnk som en offentlig organisasjon; menighetsrådene som instansen for den strategiske ledelsen av menigheten; og strategisk ledelse som indirekte ledelse.

Jeg nevnte innledningsvis at min motivasjon for denne oppgaven lå i å finne svar på de visjonære formuleringene som presenterer bibelsk materiale for bygge menigheten (s. 6). Jeg har påpekt at prekenene jeg har analysert har et mye mer individuelt fokus (s. 51). Dette blir bekreftet i det jeg nå vil drøfte, to aspekt der prekenene hevder seg men svikter på målstreken, henholdsvis tilknyttet prekenens fokus på endring og kontekst.

For det første har jeg henvist til at den strategiske lederen har et ansvar tilknyttet endringer i organisasjonen (s. 17), og Hull rettet en brodd mot menighetens *status quo* (s. 23). Skjevesland nevnte at omvendelse handlet om mer enn syndsforlatelse (s. 37), og jeg nevnte ovenfor at det nettopp er i omvendelsesperspektivet at den evangeliske og strategiske prekenen kan møtes. Jeg påviste i analysen at alle prekene jeg har analysert, forkynner et endringsperspektiv (s. 47ff). Disse endringene er derimot knyttet til den individuelle trosliv, og ikke til utviklingen av menigheten. Skal dette ha noe med hverandre å gjøre, må trosliv og menighetsliv kobles mye tydeligere sammen.

Slik jeg forstår Askeland kan endringsperspektivene i prekenene knapt kalles strategiskfokuserte endringer, men interne og individuelle endringer. Strategisk ledelse er for Askeland det samme som styring (s. 32), og selv om disse endringsperspektivene kanskje er ledelse av de troende, er de ikke styrende for menigheten. Jeg nevnte Askelands påstander om at menighetens strategiske perspektiv skulle relateres til menighetens identitet, tjeneste og formål, være langsiktige og i tråd med en bred vedtatt intensjon (s. 31f). Slik er det ikke med endringsfokus i prekenene jeg har analysert.

Fordi ingen av prekenene forkynner store endringer i menighetens måte å være menighet på, men forkynner et individuelt og internt fokus kan vi knytte prekenene til Askelands organisasjonsforståelse av menigheten som *assosiasjon* til prekenene (s. 32). Menigheten som prosjekt blir i større grad stadfestet som intern relasjon, og det ser ut som om den ekstern strategien ut mot samfunnet mangler på bekostning av dette.

Jeg mener derimot at en strategisk preken trenger å gi plass for de store endringsperspektivene, og at det som skal påvirke den troendes liv også må få konsekvenser for menighetens liv. *Nåtid er nådetid*, en mulighet menigheten har fått til å

omstille seg mot det som er viktig. Dermed gir jeg Hull rett i det han skriver, at status quo ikke kan romme kirkens oppdrag alene (s. 23).

For det andre løfter prekenene i svært liten grad fram momenter til den konteksten menigheten, eller hver enkelt troende, er en del av. Jacobsen og Thorsvik nevnte at utvikling av strategier kan gi organisasjoner en legitimitetsfaktor overfor sine omgivelser (s. 18). Hull nevnte at en strategisk preken utfordrer samfunn og kirke til en dialog for å finne det beste i hverandre, men innrømte at fokuset på menighetens indre og ytre kontekst er en krevende balanseøvelse (s. 22f).

Dette *mulighetsrommet* samfunnet kan gi menigheten, kobles ikke inn i de prekenene jeg har analysert. Det er fristende å si at omgivelsene verken tildeles trusler eller muligheter, men likegyldighet. Dette holder ikke for en strategisk preken. Jeg hevder ikke at det er et totalt fravær, for både preken 1 og 3 nevner eksempelvis ulike frivillige *oppgaver* tilknyttet samfunnet for øvrig.²⁶⁵ Men prekenene jeg har analysert, skildrer i stor grad verden som en del av den gruppen som ennå ikke er en del av fellesskapet, noe som gjør samfunnet til en steil motpol til menighetens virke. Alle som er unntatt det glade gudstjenestefellesskapet, er en del av misjonsmarken.

Så regner de seg ikke som kristne fordi det er en eller annen indre standard der, en eller annen tanke om hva det vil si å være kristen som gjør at vi stiller oss sjøl på utsida.²⁶⁶

Med dette mener jeg preken 2 er nærmest et utadrettet fokus. Men samme preken avsluttes med en bønn som viser at trosfellesskapet ikke nødvendigvis er slik man forbinder med en folkekirkelig *attityde*:

*Jeg ber, Herre Jesus, for den eller de som kjenner at du har forberedt hjertene deres. At du kommer akkurat nå og fyller hjertet med din kjærlighet, og med ditt nærvær og din glede(...) Kom og forny!*²⁶⁷

Hva som ligger i begrepet folkekirke har jeg gjort rede for utfra Hegstads tredelte forståelse, at trosfellesskapet burde fungere på folkekirkelig vis og dermed fremstå åpent og inkluderende og ikke som lukket og avstengt; utfordre til engasjement, men respektere ønsket om avstand (s. 31)

Den prekenen som ikke enser menighetens kontekst i det hele tatt er preken 4, som tydeligst fokuserer på det kristne fellesskapet. I den grad denne enser konteksten,

---

²⁶⁵ Preken 1: linje 71-76 og Preken 3: 45-50

²⁶⁶ Preken 2: linje 69-77

²⁶⁷ Preken 2: linje 124-129

nevner den at samfunnet påvirker negativt.²⁶⁸ Slik blir det kristne fellesskapet et "plaster på såret", en tilbaketrukket enhet fri fra de erfaringer man ellers kjenner fra verden.

En strategisk preken skal tydeliggjøre at gudstjenestefellesskapet ikke er en flukt fra menighetens kontekst, men et møte med den. En menighet må stadig være i samspill med lokalsamfunnet, og jeg mener som Hegstad at den kirkelige strategi ikke under noen omstendighet må være "tilbaketrekningsstrategi" fordi en slik kirke slik svikter sitt oppdrag (s.33). Fordi en preken er en offentlig handling, må en strategisk preken, som for eksempel kan forkynne hva og hvem menigheten er til for, ha et tydelig ut-fokus.

Jeg har nå presentert to momenter der prekenene mister grep om den strategiske ledelsen av menigheten, knyttet til endring og kontekst. Sett ut fra hva som var mitt overbærende ønske, må jeg innrømme at prekenene knytter andre momenter til strategisk ledelse enn hva jeg hadde forventet i utgangspunktet. Samtidig er det slik at strategisk ledelse bringer med seg mange faktorer som jeg kanskje hadde fått mer innblikk i hvis jeg hadde analysert flere prekener fra samme menighet etter hverandre.

Det er også viktig å kommentere at prekenene kan være ledd i den generelle ledelsen av menigheten selv om de er mindre strategisk orienterte. Analysen har vist at forkynnelsen av perspektivendringer bekrefter dette. Slik kan det ha seg at de prekenene som er blitt analysert, kan vise et mindre bilde av en større strategisk tenkning i menighetene det ikke har vært mulig for meg å gripe ved kun å se på én preken fra hver menighet. Som vi husker, var Hull klar på at en strategisk preken ikke er verdt noe om ikke menigheten selv har et strategisk fokus gjennom hele sitt arbeid utenom søndagen. Dette er et kriterium for å fortjene støtte fra prekestolen (s. 25f).

6.3 Strategisk preken – en trussel mot folkekirken?

Hegstad bemerket en spenning i Dnk mellom de som vil utvikle menighetskjernen og andre som ønsker å utvikle den brede folkekirkelige tilhørigheten (s. 31). Her trengs menighetsledelse. En stor koalisjon av den lokale folkekirkemenigheten uteblir fra gudstjenester og det frivillige engasjementet. Uenigheten i denne påstanden mener jeg ikke ligger i hvorvidt dette er sant, men i hvorvidt dette skal problematiseres.

Paul Otto Brunstad mener at hvis ikke menneskers ressurser stilles til disposisjon for en organisasjon, vil lederen ikke kunne utrette stort.²⁶⁹ For hvis ingen gidder å stille opp, hjelper verken makt eller autoritet, fortsetter han. Avståelse fra deltagelse,

---

²⁶⁸ Preken 4: linje 50-53

²⁶⁹ Brunstad, s. 255

kjedsomhet eller til og med latskap i en organisasjon kan føre til at lederens autoritet undergraves.²⁷⁰ Forstår jeg mine bidragsytere rett, vil Skjevesland si at i et slikt tilfelle er det presten som mister sin legitimerede makt, mens Nordhaug vil si at dette er å undergrave tillitssonen mellom prest og menighet (s. 35).

Det interessante er at i et slikt tilfelle er makten snudd på hodet, mener Brunstad, for den som var uten autoritet, har i slike tilfeller overtaket. Men forskjellen fra lederens autoritet er påtagelig i denne sammenhengen. Mennesker kan utøve makt også gjennom svakhet, gjennom det Brunstad kaller "avmaktens makt": Denne autoriteten er retningsløs, den vil ingen steder og har ikke noe overordnet mål.²⁷¹

Interessant blir det om dette knyttes til den store koalisjonen blant folkekirkemedlemmene som ikke nødvendigvis engasjerer seg i kirkens arbeid, men på grunn av sitt medlemskap har makt likevel. Denne gruppen mener jeg kan knyttes til en institusjonell kirkeforståelse, de som unngår å avgjøre *hvem* kirken er fordi man vet *hva* den er, "tilstede for folket" (s. 31). Med andre ord er en stor del av folkekirken ikke like mye klar over dens hensikt og identitet som dens aktiviteter. Dette ligner på Askelands definisjon av kirken som et *instrument* for egne mål (s. 31), en gruppe Hull kalte "autonome individ" som samles til gudstjeneste for å få sine behov dekket (s.21).²⁷²

Spørsmålet blir da: Er strategiske prekenen en trussel mot folkekirkens bredde? Jeg nevnte innledningsvis at den strategiske prekenen for noen kan være en motsats til den evangeliske prekenen (s. 7), men jeg mener denne holdningen ikke er berettiget.

For det første mener jeg man ikke må redusere den strategiske prekenen til kun å inneholde modale hjelpeverb²⁷³ som vil utsette tilhørerne for "et lovisk press" (jf. s. 36). Hull nevnte de evangeliske imperativene fra Bergprekenen og muligheten prekenen har til å påvirke menigheten med disse (s. 22). Skjevesland hevdet at *den menighetsbyggende forkynnelsen* skal kunne forme menighetsbevissthet (s. 35) og bidra til at mennesker identifiserer seg med menighetens tjenester (s. 37). Dette er tydeliggjøring av dåpens konsekvenser (s. 38). Hegstad er derimot ikke å finne på denne linjen idet han skriver at gudstjenestefellesskapet må anerkjenne de som ønsker å ha litt avstand (s.31). Derimot skriver han ingenting om de konsekvenser dette skal få for forkynnelsen (jf. s. 65).

For det andre tror jeg det er viktig ikke å gjøre dårlige erfaringer om til dårlig praktisk teologi. Et aspekt kan være at selv om menigheten ikke har fokusert på visjoner

---

²⁷⁰ Brunstad, s. 260

²⁷¹ Brunstad, s. 256; 261

²⁷² Se ellers Preken 4: 70-74 og 80-86

²⁷³ De modale hjelpeverbene: skulle, ville, måtte, kunne, burde

tidligere, betyr ikke dette at man aldri skal gjøre det. En strategisk preken skal gjøre Guds rike relevant for tilhørerne. Et annet aspekt mener jeg er at kirkens forkynnelse *aldri* er fri for utfordringer, men *alltid* skal tilby frelsen. Her husker vi Nordhaug som poengterte at uten en god relasjon innad i menigheten kan heller ikke tekstens utfordringer bli tatt imot (s. 38).

Jeg mener at strategiske prekener har sin plass i folkekirken. Det er likevel avgjørende at de utøvende rådsorganene i menigheten gir ryggdekning for de strategiske momentene som løftes fram i prekenen. Med andre ord bør ikke forkynnelsen gå på akkord med hva menighetsrådene har vedtatt, men være den arena som gjør vedtakene kjent og slik viser at de er teologiske holdbare. Presten trenger ikke glemme at han har vært i menighetsrådet og drøftet menighetens utfordringer eller vedtatt menighetens satsingsområder de gangene han skal preke over søndagens tekst.

Å innlemme rådernes bestemmelser i menighetens strategiske utvikling motvirker at den enkeltes prest setter sine personlige mål framfor menighetens behov og ressurser. Når egne mål blir viktigere enn organisasjonens mål, er vi innenfor målkonflikten Jacobsen og Thorsvik kalte *sub-optimalisering* (s.17).

I rådsarbeidet bør presten erkjenne sin teologiske kompetanse og bruke denne når den strategiske utformingen skal fattes. For eksempel kan presten spørre seg hvordan menighetens strategi kan bekreftes av forkynnelse, bekjennelse, kirkehistorie og sakramentsforvaltning. I tillegg ikler på mange måter presten seg folkekirkens *alibi* fordi han i *samtaler* omkring kirkelige handlinger og sjelesorg kommer tett på mennesker i folkekirkens periferi. Deres interesser kan utfordres og ivaretas av presten, ikke minst i en folkekirke der trosfellesskapet er sterkt og kanskje vanskelig å bli en del av. Prekenen vil derfor være den arena der både menighetens indre og ytre krets kan forholde seg til menighetens arbeid på lik linje. Menighetens retning er for viktig til at den kan utelukkes fra forkynnelsen.

Jeg har her drøftet om strategiske prekener er en trussel mot folkekirken. Bakgrunnen ligger i hvordan den strategiske prekenen skal kunne tale til den store koalisjonen av folkekirkens medlemmer som uteblir fra gudstjenester og aktiviteter. Mitt anliggende er at man ikke må redusere en strategisk preken til lovisk forkynnelse, men se hvordan forkynnelsen kan legitimere menighetens valgte strategi.

6.4 Strategisk preken – mulighet for menighet

Vi viser igjen til Brunstad som kategoriserer prester blant dem som lever av å formidle sitt budskap. De kan bære på en konstant frykt for å kjede sitt publikum.²⁷⁴ Skal lederen kunne motivere til endring eller etterfølgelse, handler det i bunn og grunn om tillit, fortsetter han – for ”der mennesker har tillit til sin leder, vil en i perioder tåle mye usikkerhet og meningsløse oppgaver, i kraft av tiltroen til det lederen har sagt.”²⁷⁵ Dette er et vesentlig ankerfeste i vår drøfting, at autoritet er noe man gir fra seg hvis man vet at lederen har noe å komme med; lederens ord veier tungt!

Dette er verken Skjevesland eller Nordhaug inne på. Skjevesland gir presten autoritet fordi han er tilkjent en legitimert makt av menigheten; fordi han representerte det hellige; og fordi han opptretr som en leder (s. 33), men ikke fordi han forkynner. Prekestolen som utøvelse av ledelse vektlegges ikke av Skjevesland, som heller advarer predikanten om at prekenen kan få et snev av ”autoritær monolog”.²⁷⁶

Det framstår for meg som mer underlig at ledeleseperspektivet er utelatt fra Skjeveslands og Nordhaugs homilier enn det faktum at de prekener jeg analyserte ikke nevnte noen av de formelle kommunikasjonstrekkene. Jeg vil også si at Hegstad og Askeland sin fraværende holdning til prekenen som et ledelsesverktøy i menighetsutviklingen er ytterst beklagelig og veldig merkelig.

I redegjørelsen har jeg nevnt at formaningen innebærer å trøste og oppmuntre til holdningsendring fordi forkynnelsen vil forme det liv som Guds barn er kalt til å leve (s. 38), noe Hull også var inne på med sitt fokus på Kristuslikhet (s. 21). Slik jeg ser det, vil prekenens formanende perspektiv, sammen med tekstens bevegelse, menighetens hensikt og kontekst, vedtatte visjoner og mål, i lys av kirkens oppdrag kunne være med å gi prekenen et dypere og bredere innhold. I omvendelsens perspektiv kan den evangeliske og den strategiske preken møtes: det handler om endring til en ny retning.

Nøkkelen for enhver preken ligger i prekenteeksten. Om dette er kirkeårets søndagstekst eller en utvalgt tekst er ikke det vesentlige. Det viktige er vissheten om at ikke alle tekster inviterer til å forkynne strategi for menighetens utvikling. Resultatet av denne tolkningen betyr at hver preken ikke skal være strategisk fokusert til enhver tid.

Å gi prekenen et strategisk fokus mener jeg vil føre til nye muligheter for menigheter, prekenen og predikanten. Jeg tror en strategisk preken vil øke bevisstheten

---

²⁷⁴ Brunstad, s. 260; 262

²⁷⁵ Brunstad, s. 263

²⁷⁶ Skjevesland (1995), s. 185

rundt gjennomslagskraften en preken kan ha blant tilhørerne. En strategisk preken kan holde fast på tolkningen av prekenen som Guds Ord (jfr. s. 36). For poenget er at prekenen skal være en igangsetter, jf. McClure innledningsvis (s. 7); en impuls som kan dra hele menigheten mot oppfyllelsen det Hull kaller "God's unfinished business".²⁷⁷

For hvis det er slik som preken 5 var inne på, at Gud har et hovedønske for livet: "at vi skal slå følge, at vi skal få høre sammen, at vi skal få gå side om side"²⁷⁸, da må det også være sant at dette budskapet må forkynnes.

Der strategisk ledelse handler om et ønske om å gi organisasjonen en retning, (s.16f), handler den strategiske prekenen "der Kristus kommer til os" om å sette mennesker i stand til å følge etter Kristus. Han kommer menigheten i møte gjennom prekenen, og vi har evangeliets ord på at han sier "Vend om! Følg meg!"²⁷⁹. Kristus forkynte Guds rikes komme og sa at han selv er veien. Prekenen som verktøy i den strategiske ledelsen av menigheten skal vise retningen Kristus går i dag for å oppfylle "Guds morgendag" for den enkelte menighet i menighetens bestemte kontekst.

Resultatet fram til en strategisk preken innbefatter en prosess tilknyttet to faktorer: ryggdekningen fra rådene, og inkluderingen av bibellesning og bønn. Det er et stort ansvar, men like fullt en stor mulighet. Denne muligheten må prestene gripe!

Jeg har her presentert antydninger til at strategiske prekener kan gi nye muligheter, og en dypere og bredere forståelse, for prekenen som sjanger og dermed også for menighetens liv. Autoritet kan tilegnes hvis man har noe å si, men at preken er en arena for utøvende menighetsledelse eller at menighetsutviklingen er avhengig av støtte i forkynnelsen, er perspektiv som ikke drøftes av verken Skjevesland, Nordhaug, Askeland eller Hegstad. En strategisk preken kan fastholde at prekenen er Guds ord fordi prekenen skal være en igangsetter mot den retning Kristus kaller kirken til å gå.

7. Konklusjoner og utblikk

Konklusjonen skal ikke bare si hva strategisk ledelse i prekenen skal være, men hva materialet jeg har arbeidet med, har sagt at det er. Min problemstilling lød: Hvordan kan prekenen benyttes som et verktøy for den strategiske ledelsen av menigheten?

Jeg vil først rette blikket mot prekene jeg har analysert, hva som overrasket meg og hva som var som forventet. Deretter vil jeg dele mine konklusjoner i tre deler jeg mener

---

²⁷⁷ Hull, s. 21

²⁷⁸ Preken 5: linje 63-65

²⁷⁹ Mark 1,14b; 17; 2,14; 10,21

sammenfatter de viktigste funnene på en god måte. Helt til slutt vil jeg vise til utblikk der jeg kort gjør rede for hva mine funn betyr og hva de kan bidra til.

Prekenene jeg fikk mulighet til å analysere som ledelsesverktøy har vist at de er nettopp dette, ledelse. I hvilken grad prekenene er strategisk ledelse, har variert. Jeg kan ikke utelukke at prekenene er en del av en større strategisk utforming jeg ikke har kunnet ane ved kun å fokusere på en preken pr. utvalgte menighet. Samlet sett var det som forventet at prekenenes tematikk kunne kobles til viktige momenter innenfor strategisk ledelse.

Tre momenter overrasket meg. For det første at ingen av prekenene var tilknyttet de formelle kommunikasjonstrekkene hensikt, kontekst, visjon, mål og oppdrag. For det andre hvordan det viste seg at alle prekenene var individuelt fokusert i sitt endringsfokus og ikke knyttet dette mer opp til menigheten som helhet. For det tredje var det overraskende å oppdage hvordan prekenene nærmest var sterile for bemerkninger knyttet til menighetens kontekst, og hvordan menigheten skulle forholde seg til dette som et fellesskap. Dette har jeg drøftet i forrige kapittel.

7.1 Fellesskap

Prekenen som verktøy i den strategiske ledelsen av menigheten gir ikke bare anledning til å tenke større om prekenens innhold og muligheter, men kan gi en større mulighet til å forkynne hva det betyr å være en del av en menighet og hva menigheten som fellesskap kan utrette. Den må ikke bygge opp under en tilbaketrekningsstrategi.²⁸⁰

Prekenen som verktøy i den strategiske ledelsen av menigheten må ikke formane til noe prest, stab og råd vil at kirkens medlemmer skal gjøre alene, men oppfordre til en endring som medlemmer, prest, stab og råd vil gjøre sammen med dem.²⁸¹

Prekenen som verktøy i den strategiske ledelsen av menigheten er ikke noe som kan forkynnes uten støtte fra menighetsrådet. Her ivaretas det allmenne prestedømmet, og her må presten være sin rolle som teolog bevisst i den strategiske utformingen som vedtas.²⁸² Strategiske valg må kunne forsvares teologisk, prekenen kan forkynne dette.

Prekenen som verktøy i den strategiske ledelsen av menigheten gir ingen mening med mindre menigheten har et fokus på strategisk utvikling gjennom hele uka. Det er ikke likegyldig hvilke bilder som brukes når menigheten skal beskrives.²⁸³

---

²⁸⁰ Preken 4: linje 143f; Hegstad (1999), s. 147

²⁸¹ Hull, s. 181

²⁸² Skjevesland (1998), s. 99; Nordhaug, s. 61

²⁸³ Hull, s. 177; Askeland (2012), s. 127

7.2 Bevegelse

Prekenen som verktøy i den strategiske ledelsen av menigheten ser etter bevegelse i teksten. Strategi er ikke noe som skal nevnes i hver preken hver søndag, det trenger heller ikke gå over hele prekenen. Det skal kun forekomme når prekenteeksten aktualiserer tematikken og gjør strategisk fokus relevant. Slik kan prekenen forflytte menigheten fra A til B.²⁸⁴

Prekenen som verktøy i den strategiske ledelsen av menigheten handler om å få noe gjort, ikke bare å få noe sagt. Den skal utrette og sette i verk det den beskriver.²⁸⁵

Prekenen som verktøy i den strategiske ledelsen av menigheten tar et oppgjør med *status quo* og forkynner endring. Den er impulsen som setter prekenteekstens perspektiv ut i livet. Den forkynner omvendelse, formaning og er menighetsbyggende forkynnelse.²⁸⁶

7.3 Evangeliet

Prekenen som verktøy i den strategiske ledelsen av menigheten setter ikke evangeliet til side, men benytter seg av det helt og fullt i det den forkynner løftene om Guds rike og "Guds morgendag".²⁸⁷ Det er i omvendelsesperspektivet den evangeliske og den strategiske prekenen har sitt møtepunkt i det strategi handler om å gi retning.²⁸⁸

Prekenen som verktøy i den strategiske ledelsen av menigheten har Den treenige Gud som subjekt og Guds rike som mål, slik Guds rike er alle tings mål. Kirken er stedet der mennesker kan få ane litt mer av Guds rike på jorden, og i forkynnelsen rekkes det til menigheten hva Guds rike er fylt av og hvem som skal ta del i det. Fordi dette overgår alle tanker og erfaringer, og fordi mennesket er satt til å søke dette riket i denne verden, er kirkens konstante bønn "La ditt rike komme!"²⁸⁹

Prekenen som verktøy i den strategiske ledelsen av menigheten kan gjerne inneholde menighetens vedtatte formelle kommunikasjonstrekk som en *motiverende* effekt, en *styrende* funksjon eller en *legitimitetsfaktor* overfor omgivelsene.²⁹⁰ Dette hindrer likevel ikke prekenen i å peke på Kristus, som er Guds rike i egen person og som kommer oss i møte i prekenen. Der kaller han kirken til oppbrudd og omvendelse, i det han sier to ting: "Frykt ikke! Følg meg!"

---

²⁸⁴ Hull, s 42

²⁸⁵ Nordhaug, s. 20

²⁸⁶ Hull, s. 82; Skjevesland (1998), s. 77; 122

²⁸⁷ Hull, s. 2; Preken 1 linje 196; Matteus 6,10

²⁸⁸ Jacobsen og Thorsvik, s. 417f

²⁸⁹ Skjevesland (1998), s. 36

²⁹⁰ Hull, s. 164; Jacobsen og Thorsvik, s. 37

7.4 Utblikk

Presten er en menighetsleder, og forkynnelsen bør løftes fram som en arena for ledelsesutøvelse. Presten møter folkekirkenes allmenne prestedømme i råd og samtaler, slik møter han folkekirkenes innerste trosfellesskap og ytterste periferi. I disse møtene skjer påvirkningen, utviklingen og gjennomføringen av menighetens strategiske arbeid. Menighetsrådene vil mye forskjellig, men dette er ikke til hinder for å vedta tydelige, formelle kommunikasjonstrekk om hvem menigheten er og hvor menigheten vil.

Min påstand er at kirken skylder sine medlemmer å arbeide gjennomtenkt, langsiktig, forutsigbart og målrettet – for at budskapet kirken er satt til å forvalte, skal nå ut og slå rot. I en samtid med polariserende debatter vil dette være svært viktig.

Presten er etter tjenestemannsloven satt til å lede menigheten åndelig og strategisk, og han er som følge av sin ordinasjon satt til å kunne forkynne Ordet og forvalte sakramentene. Det er med andre ord *naturlig* at prekenen kan være verktøy i den strategiske ledelsen av menigheten. Som Hull skriver: Hvis ikke kjennetegnene for morgendagen – "the tug of Gods tomorrow" – ikke blir gjort kjent i forkynnelsen foretatt av menighetens åndelige leder, hvor skal det ellers gjøres kjent?²⁹¹

Jeg er under dette arbeidet blitt positivt overrasket over Skjeveslands mangfoldige forfatterskap tilknyttet menighetsledelse og forkynnelse. Jeg er derimot spørrende til om bøkene *Huset av levende steiner* (1993) og *Morgendagens menighet* (1998) har fått den oppmerksomheten blant det norske presteskap som de fortjener. Her er det fortsatt mye å hente. Etter å ha lest Askeland og Hegstad håper jeg norsk ekklesiologi og menighetsutvikling vil gi større plass til forkynnelsens rolle enn det den har gjort til nå.

Det er mitt ønske at denne oppgaven i seg selv kan være et hermeneutisk verktøy; at jeg har fått påvist hva strategisk ledelse i forkynnelsen kan inneholde, og hva den ikke bør inneholde; og at jeg har svart på hvordan man kan knytte strategisk ledelse av menigheten til prekenen. Alt dette uten å gå på akkord med den lutherske forståelsen om "at prædike evangeliet er intet andet, end at Kristus kommer til os".²⁹²

---

²⁹¹ Hull, s. 165

²⁹² Pedersen, s. 122f

DEL V

8. Litteraturliste

- Arnulf, Jan Ketil (2012): *Hva er ledelse*, Oslo: Universitetsforlaget
- Askeland, Harald (1998): *Ledere og lederroller: om ledelse og lederroller i den lokale kirke*, Trondheim: Tapir
- Askeland, Harald, Frank Grimstad, Marit H. Hougsnæs og Gunvor Lande (2003): *Ledelse i kirken*, Oslo: Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon
- Askeland, Harald (2012): "Menigheten som organisasjon og trossamfunn" (s.115-136) og "Endringsledelse – muligheter og utfordringer for en kirke i endring" (s.137-152), i Erling Birkedal (red.), *Menighetsutvikling i folkekirken*, Oslo: IKO
- Bass, Bernard (2008): *The Bass handbook of leadership*, 4.utg. New York Free Press
- Berg, Morten Emil (2008), 3.utg: *Ledelse: verktøy og virkemidler*, Oslo: Universitetsforlaget
- Brekke, Mary (red., 2006): "Analyse og fortolkning av tekst i forskingen" (s.19-36) i *Å begripe teksten*, Steinkjer: Høyskoleforlaget
- Brunstad, Paul Otto (2009): *Klokt lederskap*, Oslo: Gyldendal
- Bryman, Alan m.fl. (2011): *The SAGE handbook of leadership*, Cornwall: Sage.
- Everist, N. og C. Nessian (2008): *Transforming leadership*, Minneapolis: Fortress Press
- Hegstad, Harald (1999): *Kirke i forandring*, Oslo: Luther Forlag
- Hegstad, Harald (2009): *Den virkelige kirke*, Trondheim: Tapir
- Hegstad, Harald (2012): "Menighetsutvikling i folkekirken" (s.9-23), i Erling Birkedal (red.), *Menighetsutvikling i folkekirken*, Oslo: IKO-Forlaget
- Holbæk, J. A. og A. Myklebust (20.11.13). *Ekspertenes kirkeslagord*. Vårt Land (Oslo) s. 15
- Hougsnæs, Marit H. (2003): "Det skapende ordet" (s.47-55), i Halvårsskrift for praktisk teologi; *Menighetsutvikling* (nr. 1, 2003), Oslo: Luther Forlag
- Hull, William E. (2006): *Strategic preaching; the role of the pulpit in pastoral leadership*, St.Louis: Chalise Press

- Jacobsen, Dag Ingvar og Jan Thorsvik (2013), 4.utg: *Hvordan organisasjoner fungerer*, Bergen: Fagbokforlaget
- Jakobsen, Rolf og Gunnfrid L. Øierud (2008): *Prekenbeskrivelse*, Oslo: Høyskoleforlaget
- Kirkerådet (1992): "Vigsling til prestedtjeneste" (s.162-173), i *Gudstjenestebok for Den norske kirke*, Oslo: Verbum
- Kirkerådet (2013): "Tjenesteordning for menighetsprester" (s.129-131) i *Lovsamling for Den norske kirke* (9. utg.), Danmark: Kirkerådets kommunikasjonsavdeling
- McClure, John (1995): *The roundtable pulpit: where leadership and preaching meet*, Nashville: Abingdon Press
- Nordhaug, Halvor (2000): *Så mitt hus kan bli fullt*, Oslo: Luther Forlag
- Pedersen, A.F. Nørager (1980): *Prædikenens idéhistorie*, København: Gyldendal
- Quicke, Michael J. (2003): *360-degree preaching*, Michigan: Baker Academics
- Quicke, Michael J. (2006): *360-degree leadership*, Michigan: Baker Books
- Skjevesland, Olav (1984): *Levende kirke*, Oslo: Luther Forlag
- Skjevesland, Olav (1993): *Huset av levende steiner*, Oslo: Verbum
- Skjevesland, Olav (1995): *Det skapende ordet*, Gjøvik: Universitetsforlaget
- Skjevesland, Olav (1998): *Morgendagens menighet: ledelse og livsform*, Gjøvik: Verbum
- Skjæveland, Tore (2002): "Kven preikar presten egentleg til?" (s.45-57) i *Halvårsskrift for praktisk teologi; Hva er tittelen?* (nr.2 2002), Oslo: Luther Forlag
- Strand, Torodd (2007), 2.utg: *Ledelse, organisasjon og kultur*, Bergen: Fagbokforlaget
- Ulstein, Jan Ove (2006): "Tolking av autoritative tekstar – nokre kryssande perspektiv" (s.107-138) i Mary Brekke (red.): *Å begripe teksten*, Steinkjer: Høyskoleforlaget

8.1 Titler

Tittelen på oppgavens forside er hentet fra Martin Luthers fortale til kirkepostillen "Deutsche Messe" fra 1526. Dansk oversettelse ved Nørager Pedersen (1980, s. 123).

Undertittelen på oppgavens s.2 er hentet fra den tyske praktiske teolog Manfred Josuttis sin omfattende undersøkelse "Gesetzlichkeit in der Predigt der Gegenwart" fra 1966 (Nordhaug 2000, s. 35)

Vedlegg 1 Utsendt epost til kildematerialet

Hei! Denne forespørselen er sendt til 5 håndplukkede prester. Du er en av dem.

Presten som leder er de siste årene satt under lupen, dels tenker jeg på liturgireformen som med sin *"inkludering og stedegengjøring"* har gitt presten et særlig koordineringsansvar og samtidig mindre egenrett på gudstjenestens utforming; og dels tenker jeg på debatten omkring *"en eller to arbeidsgiverlinjer"* som sier noe om forholdet mellom prest og kirkeverge/forvalter.

For tiden er jeg inne i avsluttende del på teologiutdannelsen, og tar til på masteroppgave til høsten. Den har arbeidstittelen *"Prekenen som verktøy for strategisk ledelse av menigheten"*, og har grobunn i emnene [TEOL 5580 Ledelse i kirken](#) og [TEOL 5710 Hermeneutikk og homiletikk](#), fag som jeg hadde stor glede av forrige studieår.

Det er i anledning min masteroppgave jeg tar kontakt med deg: Jeg er svært interessert i å få ha en av dine preker som kilde, intet mindre. Hva betyr det at presten er en leder - og hva har det med prekenen å gjøre? I planleggingen av oppgaven stilte jeg meg spørsmålet *"Hva er det som tydeligst skiller presten fra en bedriftsleder i deres oppgaver og ansvarsforhold som ledere?"*. Svaret jeg kom fram til kokte ned til ett eneste punkt, nemlig prekenen.

Flere menigheter har i dag utformet sin visjon, sine verdier og sine satsingsområder. Disse kan igjen være sammenfattet i et strategidokument. Hvem har i oppgave å spre denne strategien til menigheten om ikke presten har det? Hvor har presten den beste muligheten å gjøre dette, om ikke i prekenen? Hvem kan ta på seg ansvaret å forkynne givertjenesten, løfte fram frivilligheten, minne om eierskapet, og fronte engasjementet om ikke presten gjør det? Hvis menighetsrådet har valgt satsingsområder og visjoner for menighetsbygging og oppgavefokus, hvem kan fronte dette på samme måten som presten?

Jeg snakker ikke om at presten stiller bedre rustet til å ta på seg dette ansvaret enn andre i menigheten, men jeg sier at presten som menighetens forkynner sitter med et ansvar jeg mener faller inn under kategorien strategisk ledelse.

Jeg spør om du, som menighetens prest, har løftet fram strategiske momenter for menigheten i en preken? Har du stilt menigheten spørsmål eller stilt dem til ansvar overfor den tematikk jeg her har skissert? Har du etterlyst frivillige, eierskap, givertjeneste i prekenen, eller bare bygget prekenen rundt menighetens visjon? Da er jeg interessert i å lese denne prekenen, analysere den og bruke den som kilde i min masteroppgave. Ønsket er at de innsamlede prekenene kan gi noen pekepinner på *hvordan* prekenen kan være verktøy for strategisk ledelse av menigheten.

I utgangspunktet ønsker jeg preker med utgangspunkt i tekster fra **1)** såmannsøndagen **2)** vingårdssøndagen eller **3)** apostelsøndagen. Hvis du ikke har en strategisk-fokusert preken på bakgrunn av overnevnte alternativer, tar jeg gjerne imot en annen. Målet er å kunne sammenligne og analysere prekenene ut fra samme tekstrekker. Teksten skal analyseres som en ledelseshandling, ikke som en oppbyggelig preken.

Tar du utfordringen? Ta gjerne kontakt om noe var uklart eller om du har andre spørsmål. Jeg tar imot prekenen fortløpende!

Vedlegg 2: Prekener for analyse

1 **Preken 1: Led for Guds skyld**

2 Apostelgjerningene 18,1-4 – 01.09.13 – mann, Sør-Vestlandet – Transkribert fra Mp3

3
4 Vi starter opp i dag med en temaserie som er hentet fra Apostlenes gjerninger. Eller som
5 Øystein – hvis dere har hatt unger i bilen har hatt en Øystein CD og så videre – så veit
6 dere at det er snakk om "Apostlenes gærninger". Det er begrepet han bruker, Øystein,
7 denne dukken. Og på sett og vis kan den passe godt, denne "Apostlenes gærninger" fordi
8 Apostlenes gjerninger består av en hel haug med gærninger. Mange galne folk i positiv
9 forstand, noen av de også i negativ forstand. Men det som er, håper jeg, er at vi på mange
10 måter skal kunne se litt på åtte sånne personer og så se litt på; hva kan vi lære av disse
11 personene? Hva kan deres vitnesbyrd fortelle oss, og lære oss?

12
13 Overskrift over temaserien har vi kalt "To be continued". Og det spiller på to ting, altså
14 dette med at historien fortsetter, eller "fortsettelse følger".

15 Det ene er rett og slett det at Apostlenes gjerninger er en fortsettelse etter at Jesus har
16 stått opp og reist opp til himmelen. Og så kommer Apostelgjerningene som beskriver
17 hva som skjedde den første tida. Den andre dimensjonen er jo at det stoppa ikke der; det
18 fortsatte, og fortsatte og fortsatte. Selv om det ikke er et offisielt Apostelgjerningene 29,
19 så ble det 29, og 30 og masse, masse ting som skjedde opp gjennom kirkehistorien.
20 Og så har vi kommet 2000 år seinere, det fortsetter helt til denne dagen i dag. Og
21 Apostlenes gjerninger fortsetter også i dag.

22
23 Sånn sett er hele temaserien en invitasjon, en overhengende invitasjon som lyder hver
24 eneste dag til deg og til meg: Vil vi være med på denne historien? Vil vi være med å
25 fortsette denne historien?

26
27 Det blir som vanlig et lite hefte som følger med, og i dette heftet så er det mange viktige
28 ting. Men jeg har lyst til å minne om å bruke denne bibelleseplanen i dette heftet. Bruk
29 den aktivt! Det er sikkert mange av dere som er her som strever med bibellesning.
30 Det er bare sånn erfaring, det vet de. Noen av dere var kanskje godt i gang i vinter, og i
31 vår, og så kommer sommeren og så mangler det struktur på dagen og så videre. Så har
32 alle de gode vanene forsvunnet og så blir det bibellesningen, liksom det å få til den gode
33 rytmen på det blir liksom vekk. Og så kan det bli ganske vanskelig å komme i gang igjen
34 for mange.

35 Derfor vil jeg starte denne temaserien med det jeg vil kalle for "10minuttsaksjonen".
36 "10minuttsaksjonen". Og den "10minuttsaksjonen" blir markert her framme med den
37 røde streken der, for å si det sånn.

38
39 Tenk om du 10 minutt hver eneste dag brukte tid på bibel og bønn! En annen viktig ting
40 med denne "10minuttsaksjonen"; hvis man skal få det til må det bli en vane og ikke bare

41 ta det akkurat når det kommer, men kanskje få det inn på det tidspunktet, et fast
42 tidspunkt på dagen. Kanskje det også å tenke "Er det en spesiell plass hjemme hos meg
43 som jeg kan bruke? Og så setter jeg meg ned hver dag, og så bruker jeg ti minutt i bibel
44 og i bønn hver eneste dag. For noen kan denne plassen og være kontorstolen. Men den
45 er litt vanskelig å ta med seg forhåpentligvis på lørdag og søndag, men finn en plass
46 hjemme da, hvis du bruker kontoret, men bruk og en plass hjemme for både lørdagen og
47 søndagen er ofte disse krevende, urytmiske dagene. Men bestem deg, "Jeg ønsker å
48 bruke ti minutt hver dag til bibel og bønn." Og når du leser, når du har satt deg i stolen,
49 så bruk gjerne denne bibelleseplanen. Eller en annen plan, for eksempel den på
50 Bibelselskapet, www.bibel.no. Eller, samme hva plan det er, men prøv å finn en god
51 rytme!

52
53 Og dette handler om å ha et sunt, åndelig kosthold som jeg håper ingen av oss ser lett på
54 eller tuller med eller hopper over. Mange av dere er jo opptatt av dette med sunn mat.
55 Mange av oss andre burde være mer opptatt av dette med sunn mat. Men hvor mye mer
56 burde vi ikke da være opptatt av dette med et sunt, åndelig kosthold? Å fore denne
57 åndelige dimensjonen av oss med den sunne maten? For vi skal ta vare på kroppen, og
58 det er viktig å ta vare på kroppen. Men det er jo den åndelige maten – det er de åndelige
59 sannhetene – som virkelig sprenger perspektiver i livet vårt. Det at vi bare er her på en
60 liten snarvisitt, og så er det en hel evighet som ligger foran oss. Det at den åndelige
61 maten gir oss det rette perspektivet på det livet vi lever, folka som vi ser rundt oss og så
62 videre. Og vi kan fore oss med mange ting, og... Nå hadde ikke jeg bedt Inger Marie å
63 tegne inn alle disse tinga, men mange av disse tinga som ho har tegna inn her, er mange
64 av disse tinga som vi kan fore oss med og som på ulikt vis vil prege oss. (5 min) Da er det
65 så viktig at vi har plass til den sunne, åndelige kosten.

66
67 Bama sier at du skal spise fem frukt til dagen. Presten i menigheten sier at du bør spise ti
68 minutt til dagen av sunn, åndelig, god, ren mat.

69 Og det fører oss inn til tema, som i dag er kalt "Led for Guds skyld".

70 Jeg ser sikker på at de aller fleste personer her inne har personer som i større eller
71 mindre sammenheng er en leder for. Jeg for min del har mange sånne arenaer hvor jeg
72 tenker at på de arenaene er jeg større eller mindre uformell en leder. En person som
73 påvirker andre personer. Enten det er som prest eller trener på et fotballag, som
74 cellegruppeleder, som leder på sånne ulike former for barne- og ungdomsopplegg og så
75 videre. Jeg har mange arenaer hvor jeg tenker "Her er jeg en leder".

76 Og jeg kan av og til være usikker på meg sjøl og tenke "Hvordan påvirker jeg? Hvordan
77 leder jeg i en sånn sammenheng? Er det på godt eller på vondt?" Jeg er sikker på at det er
78 mange personer som gjør det enda bedre enn meg. Jeg prøver så godt jeg kan. Og så
79 kjenner jeg ofte på "Søren og! Jeg skulle fått det litt bedre til" og så videre.

80
81 Du har sikkert en sånn rolle eller område i ditt liv og. Situasjoner hvor du mer eller
82 mindre tenker "Her er jeg en person som påvirker". Jeg vil våge en påstand om at mange
83 som er her inne er personer som har sterke lederevner, ledererfaringer. Og så tror jeg

84 det er en del som kunne ha påvirka omgivelsene mye mer enn det man gjør i deg. Husker
85 en som sa om en kristen; en kristen skal se ut som en sau frammanne og en hyrde
86 bakante. Men det betyr at en hver kristen er satt i en situasjon, i en sammenheng, både
87 der vi blir leda men og hvor vi leder noen.
88 Spørsmålet er derfor ikke om du leder, men spørsmålet er kanskje hvordan du leder og
89 hvem vi leder for.
90
91 Så er det gjerne noen som tenker om seg sjøl "Ja, men jeg orker ikke de der greiene. Jeg
92 vil ikke de der greiene." Og hos de som ikke vil gå inn i noen ledelsesgreier finner jeg ofte
93 to unnskyldninger. Satt på spissen og veldig kategorisert, men likevel to sånne
94 hovedgrupper. Den ene gruppa, den ene unnskyldningen, det er at en leder ikke fordi
95 man gidder ikke prioritere det. For å si det sånn ubeskytta, rett på sak. Den gruppa –
96 hvis du kjenner at du er i den gruppa så har ikke jeg tenkt å tale til deg i dag.
97 Fordi det er så mye forsvarsverk og så videre der ute og går, at det får nesten Vår Herre
98 ta seg av, jeg klarer ikke ta meg av den.
99 Men den andre gruppa, det er personer som går rundt og tenker "Men jeg er ikke bra
100 nok. Jeg strekker ikke til. Jeg får det ikke til" og så videre. Selvfølgelig er det mange ting
101 du og jeg ikke passer til. Jeg kunne for eksempel ikke blitt leder av en korggruppe eller
102 lovsangsteam. Men likevel ser jeg mennesker som ofte på en måte abdiserer fra det
103 potensiale som Gud har lagt ned i dem i å lede på grunn av en mindreverdighetsfølelse
104 som *de* kjenner på, men som Gud i himmelen ser på også tenker han; "Det er ikke sånn
105 du er!" Men så er det mange som kjenner "Men jeg passer ikke til det. Jeg får det ikke til"
106 og så videre.
107
108 Teksten som ble lest i dag og som står bare sånn så kan dere lure på hva i all verden den
109 var det for noe, når jeg hørte de fire versa fra Apostelgjerningene 18, det handler om en
110 flott dame. Som heter Priska, eller Priskilla som ho heter i Apostelgjerningene.
111 Denne dama hadde all mulig grunn til å gå rundt å kjenne på en sånn der
112 mindreverdighetsfølelse. Ho var dame, ho var flyktning, innvandrer hadde jeg nesten
113 nær sagt i Korint og ho var jøde.
114
115 Vi kan si mye om damers rettigheter i Norge i 2013, man kan snakke om likelønn og så
116 videre. Men det som er sikkert er at hverdagen for en dame i Norge i 2013 contra²⁹³ ca.
117 år 50 som dette brevet er skrevet, er radikalt forskjellig.
118 Vi har ikke tid til å gå så mye i detaljer, men jeg vil bare si at det budskapet som Jesus og
119 som Paulus kommuniserte, det hadde sprengkraft i den sammenhengen for damer.
120 Jeg tror Paulus, og kanskje også Jesus, har fått veldig mye urettferdig kritikk, for et
121 negativt kvinnesyn, i mange grupper. For det er klart, leser vi dette med dagens briller så
122 er det ting som vi gjerne kan stusse på og så videre. Men leser vi det med de brillene som
123 folk for 2000 år siden leste det med, så var det radikalt annerledes enn samfunnet rundt.
124 De viktigste personene var uten tvil mennene, det var guttene. (10:00)

---

²⁹³ Her sier predikanten "anno", men sammenhengen avslører at det skal sies "contra"

125 Kvinnene og jentene betydde ikke så veldig mye. Guttene var de som skulle oppdras, det
126 var de som skulle bli gitt til, som skulle arve og så videre. Guttene var de som skulle
127 bli opplært, i for eksempel Toraen eller Skriftene. Kvinnene og jentene fikk i mange
128 sammenhenger ikke lov til å være med på dette. En rabbiner på denne tiden skal ha
129 uttalt at – det er muligens satt på spissen, men likevel – han sa ”Det er bedre for en far å
130 se sin datter bli prostituert, enn at ho skal gå i synagogen å lære skriftene”.

131 Det forteller en del om det kvinnesynet som var på den tida. Det var nok ikke alle miljøer
132 som var så strenge, men det var ikke vanlig at damer ble regnet med når det var snakk
133 om viktige ting.

134

135 Det andre med Priskilla var at ho var innvandrer. Med mannen sin måtte hun flykte fra
136 Roma fordi keiseren tålte ikke lenger at det bodde jøder i Roma, så de måtte flykte.
137 Så når Paulus kommer til Korint, som Apostelgjerningene 18 starter med, hvem tar han
138 da tak i får å begynne arbeidet med? Jo, ekteparet Akvillas og Priskilla.

139 Også kan man si at ”Ja, men det var sikkert gjennom Akvillas han jobba da”. Men leser du
140 videre i Apostelgjerningene 18 og andre plasser hos Paulus, så ser du ofte at Priskilla blir
141 nevnt før Akvillas. Så Priskilla ble en sentral dame i oppbyggingen av dette arbeidet.
142 Ho blir nevnt før mannen. At hun blir nevnt i det hele tatt er et under, men at hun er
143 nevnt før mannen må bety at hun har betydd noe spesielt. Når Paulus starter med
144 arbeidet får han med seg en dame og en flyktning. Ei som ivaretar begge de tinga.
145 Hvordan kunne de lykkes da i Korint? Hvordan fikk de det til? Jo, det er to ting som har
146 vært tilstede. Det ene er at Gud kalte og Gud utrusta. Det er sjelden at problemet ligger
147 der, for Gud har kalt og Gud har utrusta. Alle oss som sitter her inne har Gud kalt og
148 utrusta. Men den andre tingen, som er det viktige i denne sammenhengen, er at Priskilla
149 ho valgte å stole på det at Gud hadde kalt og utrusta, at Gud kunne bruke henne. Priskilla
150 var villig til å leve for Guds skyld. Hun var villig til å leve ut fra de forutsetningene som
151 Gud hadde lagt ned i henne. Ikke på grunn av forutsetningene i kulturen og andre
152 mennesker rundt. For der var det masse forutsetninger og hindringer. Men ho sa ”Nei,
153 jeg vil leve for Guds skyld. Jeg vil bruke det Gud har lagt ned i meg og bety en forskjell”.

154

155 Visjonen til menigheten som står der, der er det mange viktige og gode setninger, men
156 den handler blant annet om at man ønsker å ha et deltagende fellesskap. Vi ønsker et
157 fellesskap der alle deltar ut fra de forutsetningene som Gud har lagt ned i oss.

158 Gud har satt deg i sammenhenger og situasjoner her i menigheten som han ønsker at du
159 skal delta med. Mange har han gitt evner til å lede store ting, noen har han gitt evne til å
160 lede lovsang, til å lede barn i barnarbeidet, til å lede barnarbeidet, lede
161 ungdomsarbeid og så videre, og så videre. Spørsmålet vi trenger å stille oss er ikke hva
162 vi skal lede, ofte, men er vi villige til å la Gud få styre oss slik at vi kan tjene og lede
163 mennesker for Guds skyld. Gud ser et enormt potensial i deg i det han har skapt deg til å
164 være!

165

166 Priskilla ho hadde en kjempegod grunn ho til å si ”Jeg er ikke god nok!” reint
167 menneskelig sett. Men det var fra hennes perspektiv, og kulturens perspektiv. Men fra

168 Guds perspektiv, sett fra det han ser deg og meg fra, med de mulighetene, med det
169 potensialet, med de evnene; når ho fikk det perspektivet så var det naturlig for henne å
170 lede inn i en sammenheng som virka veldig fjern.

171 Så er det sånn med Bibelen, syns jeg da, at den er full av historier hvor man ser at Gud
172 leder mennesker ut over deres naturlige kapasitet. Det er som om Gud nærmest elsker å
173 overraske mennesket ved å sprengne rammene for hva de kan bety. De samme grensene
174 tror jeg han har lyst til å sprengre i ditt og mitt liv også.

175

176 Det er mange ting jeg kunne tenkt meg å sagt om akkurat dette, men jeg har lyst til å
177 peke på to ting som gjør at mange abdiserer fra lederrollen tror jeg. Det er to perspektiv
178 som vi i vår kultur må kjempe mot, som ofte blir helt feil. (15:00)

179 Det ene perspektivet er, som gjør at det blir vanskelig for oss å gå inn i en ledelse, det er
180 at vi tenker at ting må skje veldig fort "Hvis vi ikke får det til i løpet av et år så, ok, da må
181 det være feil!" Moses trengte 40 år han for å få folket ut av Egypt; 40 år i ørkenen.
182 Men det andre, og det er kanskje vanskeligere, og det er at det er få av oss som liker når
183 ting koster litt, når det gjør litt vondt. Altfor ofte hører jeg ordet om at "Nei, men det
184 føles ikke *rett*. Det er ikke godt for meg." Og så er det en spenning der, for av og til så kan
185 det være at det ikke er rett også, men utfordringen er at vi... det føles ikke rett hvis vi
186 leder ut fra vår skyld, fra vårt perspektiv og ikke ut fra Guds perspektiv.

187

188 Jeg har tenkt, og lest litt i Bibelen, og forsøkt å finne ut om jeg finner noen personer som
189 har leda for Guds skyld hvor det ikke har kosta noe, der det ikke var en pris å betale, der
190 det ikke var en smerte å oppleve. Jeg kom ikke på noen! Alle som jeg kom på – det kan
191 hende jeg var programmert på den tanken – men alle som jeg kom på, der var det en
192 pris. Ofte tok det tid, men det var en pris de var villige til å betale.

193

194 Men så har det en lønn! En lønn som vi kan se frukten av her og nå, og din familie ledes
195 av deg for Guds skyld, så er det å lede familien med evighetsbetydning.

196 Når du leder for Guds skyld med de evner og de anlegg du er blitt gitt inn i den
197 menigheten, så har det et evighetsperspektiv for mennesker som du står rundt. Om du
198 leder ungene på barneopplegget, om du leder lovsangen og med på å peke på de
199 himmelske verdiene, når du leder ungdomsarbeidet. Når du er en plass hvor du påvirker
200 og leder andre mennesker for Guds skyld, så er du med i den organismen som er satt her
201 på jorda med det største evighetspotensialet av alle organismer.

202

203 En utfordring etter å ha holdt tale når det er lenge siden sist, er at det er mange ting du
204 skulle ønskt du skulle ha sagt. Men jeg har lyst til å si én ting helt til slutt, og det er at den
205 aller vanskeligste ledelsesoppgaven for Guds skyld er ikke familien; det er ikke
206 cellegruppa eller jobben som prest og så videre, men den aller vanskeligste
207 ledelsesoppgave jeg har det er å lede meg sjøl. Og der tror jeg at mange av dere andre og
208 er. Den vanskeligste oppgaven du har å lede, det er å lede deg sjøl, det er å lede ditt liv
209 for Guds skyld. Men det er der det må begynne. Hvis ikke vi klarer å begynne med oss

210 selv, å lede det livet for Guds skyld, da klarer vi heller ikke lede andre menneskers liv for
211 Guds skyld.

212

213 Derfor avslutter jeg der jeg begynte denne talen; med den røde streken her. Ti minutt i
214 livet ditt. Klarer du å lede livet ditt på en sånn måte at det blir rom for ti minutt? Hvis du
215 sier "Nei, det har jeg ikke rom for" da har du enten en prioriteringsutfordring i det du
216 prioriterer, eller så har du et liv som det trengs å gjøre noe med.

217 Alle har muligheten til å lede livet sitt fra et timinuttersrom hvis vi bare vil det. Det er
218 ikke vanskelig! Spørsmålet er ikke om du har ti minutt, men spørsmålet er om du er
219 villig til å lede livet ditt for Guds skyld så du får ti minutt rom eller mer i livet ditt.

220

221 Du skal få en konkret utfordring nå helt til slutt. Kjetil skal spille litt instrumental, og
222 hvis du ser på det gudstjenestearket som er lagt ned her så ser du at på innsida der står
223 det "Hvor, når og hvem". Hvor har du tenkt at du skal ha din stol hen? Hvor er din stol,
224 hvor er din faste plass hvor du tenker at her skal jeg sette meg ned daglig med bibel og
225 bønn? Og så er du nødt til å finne et tidspunkt. Det skjer ikke, det kommer ikke av seg
226 sjøl. Du må skrive opp et klokkeslett; "Da tenker jeg at det skal skje. Akkurat da vil jeg at
227 det skal skje".

228

229 Og så er det siste punktet, og det er litt sånn utfordrende, men jeg har lyst til at du
230 skriver opp et navn og to der og. Hvem vil du holdes ansvarlig for?

231 For dette kan så fryktelig lett bli en tale som man i ettertid sa "Ja, det var jo ikke det
232 verste eller det beste det, for å si det sånn, det gikk helt greit" og så videre. Men av og til
233 så trenger vi å holdes ansvarlige ovenfor noen. Også skriver du opp et navn der hvor du
234 sier (20:00) "Denne personen eller de personene vil jeg si til at i *den* stolen og på *det*
235 tidspunktet skal jeg lese i min bibel daglig. Og så vil jeg at de skal spør meg, ikke daglig
236 kanskje, men gjerne litt intenst i begynnelsen for å kommer inn i en god vane. Jeg vil at
237 de skal spør meg slik at jeg kommer i gang. Det kan være ektefellen, det kan være en
238 venn, det kan være cellegruppa. Men skriv opp navnet, og så er det opp til deg; ønsker du
239 å gjøre noe med det videre? Da må du fortelle det til den personen.

240

241 Det blir som å begynne å trene. Det er utrolig mye lettere å begynne å trene hvis du gjør
242 det sammen med noen. Og kanskje skulle det være sånn at det stod en stol på siden her.
243 At dere er to stykker som blir enige om og som jobber i sammen "Vi to kommer ti
244 minutter tidligere til jobb", eller kanskje ektefellen din, at dere bestemmer dere for at "Vi
245 setter av disse ti minuttene sammen". Det er ikke sikkert at du er skapt, hadde jeg nær
246 sagt, til å sitte å lese Bibelen aleine. Og spesielt, hvis det er en stund siden du har gjort
247 det, så kan det faktisk være mye lettere å lese Bibelen sammen med noen.

248 Det er ikke sånn at det er bare den aleinestunda, hadde jeg nær sagt, som teller. Det an
249 godt hende at du skal gjøre det sammen med noen. Men du er nødt til å begynne for å få
250 det til og du må holdes ansvarlig av noen.

251

252 En av de reklamene som jeg ser oftest på og som treffer meg mest, er Byggmakker-
253 reklamen som sier "Det skjer ikke noe før du begynner". Og det vet jeg med absolutt alt i
254 livet, det skjer ingenting før du begynner. Og så vet jeg at jeg ikke kan skylde på noen
255 andre enn meg sjøl heller hvis ikke jeg begynner. Det er som regel kun meg det handler
256 om, sjøl om det er utrolig lett å begynne legge skylda på alle andre, omstendighetene og
257 så videre. Men å lede for Guds skyld det handler om å lede og ta utgangspunkt i at jeg må
258 gjøre det som jeg kan gjøre, jeg tar tak i det som jeg kan ta tak i. Så får andre ta tak i det
259 som andre kan ta tak i.

260

261 23:19

1

2 Preken 2: Fordømmelsesfri sone

3 Joh 4,4-29 – 22.01.13 – mann, Sørøstlandet – Transkribert fra Mp3

4

5

6 Det er en tekst som, hvert fall når det gjelder meg, kommer veldig høyt opp på en "10 på
7 topp"- liste over ord i Bibelen. Fordi det er noe så radikalt og blottstilt og sterkt om hva
8 Guds nåde egentlig er, i denne teksten (Joh 4, fra vers 4). Slik lyder Herrens ord.

9

10 Jeg syns dette er en fantastisk tekst fordi den viser oss hvordan Jesus er på vandring, og
11 hele tida i bevegelse, og ikke venter på at vi skal komme dit hen at vi har kommet langt
12 nok til å nærme oss han. Men han kommer *oss* i møte.

13

14 Jeg har lyst til å ta dere med inn i en parafase, en liten tanke om denne kvinna. For
15 evangeliet i denne teksten, for meg, ligger skjult i alt det som må ha skjedd, og som må
16 ha godt fore seg i denne kvinna. Som velger det ingen andre velger, nemlig å gå å hente
17 vann på den sjette time. Den sjette time, det er kl. 12 midt på dagen, det, for døgnet
18 startet kl.6 på morgenen etter den tidsregninga. Ingen henta vann kl.12 på dagen; da
19 stod sola høyest og folk holdt seg innendørs. *Siesta* for de av dere som har vært i Syden,
20 ikke sant? Mm, da er vi på nett! (5:00)

21 Vi holdt oss unna. Men ho gjør ikke det. Hvorfor? Jo, ho er så trøtt av å møte blikka, av å
22 møte spotten og av å møte de hånlige orda og forakten. Ho er så trøtt av det! Ho orker
23 ikke mer! Derfor velger ho å hente vann på den tida av døgnet hvor ho sannsynligvis
24 regner med at "Nå slipper jeg å møte folk. Nå slipper jeg å forholde meg til noen."
25 Og så kommer ho dit til brønnen, og så får ho se en mann. Det var det første gærne; feil
26 kjønn. Jøde; feil nasjonalitet. Det kunne ikke blitt verre! Men så er det ett eller annet
27 allikevel, som bare alltid skjer i Jesu nærvær. Nemlig at det fornemmes en godhet og en
28 kjærlighet som gjør at vi føler oss vel.

29

30 Så gjør Jesus nettopp det han alltid har gjort; går over grensene, bryter sedvanen, bryter
31 kutymen. Fordi han ser til hjertet og fordi han ser det enkelte menneske. Og så begynner
32 han å prate med denne kvinna. "Hvordan i all verden kan du snakke til meg?", sier jenta.
33 Han hører ikke på det en gang, men bare fortsetter å prate. Og så er det ett eller annet
34 som skjer der, i den dialogen mellom Jesus og kvinna, hvor ho plutselig kjenner at "Oi,
35 jeg er verdsatt! Jeg er akseptert. Han ser meg og han snakker til meg."

36 Ett eller annet som begynner å foregå i denne kvinnas indre, som alltid har foregått i
37 menneskers indre; når vi får lov til å møte fullkommen kjærlighet; får møte Jesus; det
38 begynner å skje noe på innsida.

39

40 Hvis du virkelig er tørst, sier Jesus, så hadde du *spurt* meg, og så hadde du fått å drikke.
41 Og jeg tror at det første kvinna tenker, når ho får høre om det vannet som ho ikke
42 trenger å bli tørst av, er "Å, så deilig! Da slipper jeg å gå til brønnen *ever more*, liksom. Da
43 er jeg ferdig med den der Canossagangen. Men Jesus sier "Dette er noe annet". *Dette* er

44 noe annet. Og så leste jeg lengre enn det som var preteksten i dag for å peke på det
45 som er så radikalt. At denne kvinne, som starta dagen sin med å velge et tidspunkt på
46 døgnet til å hente vann som ho var sikker på at ho slapp å møte folk, den samme kvinne
47 setter fra seg vannkrukka og løper inn i byen, ut på torget, i møte med alle og sier "Kom,
48 og se og hør om den mannen som har fortalt meg alt om livet mitt! Han skulle vel ikke
49 være Messias?" Det er *liten* forandring, dere? Nei, det er ikke en liten forandring – det er
50 en stor forvandling. Fra å være sky, folkesky og uten ønske for å møte folk, til å springe
51 inn midt ut på torget og si "Kom, og se!"

52
53 Det er den forvandlinga som Jesus gir oss. Det er den forvandlinga som skjer når vi blir
54 utsatt for himmelsk godhet og himmelsk kjærlighet. Å få lov til å komme inn i Jesu
55 nærvær er å få komme inn i en fordømmelsesfri sone. Det er å få lov til å fornemme den
56 atmosfæren som overraska dama også; her var det ingen spott, her var det ingen
57 pekefinger. Her var respekt og kjærlighet som gjorde at jeg kjente meg sett. Det var en
58 atmosfære av glede, det var en atmosfære av fred og det var ingen forutsetninger. Hun
59 kunne være seg sjøl.

60
61 Og dere, i dag har jeg lyst, jeg har bestemt meg for å gi mitt lille vitnesbyrd. Fordi jeg
62 hadde bestemt meg for, eller jeg fikk lov til å ta imot kallet til å bli prest som 16åring, og
63 var brennende og ivrig i kallet noen gymnas-år. Men så turte jeg ikke. Fordi jeg begynte å
64 kikke innover, og så tenkte jeg "Du er ikke verdig dette her. Det er ingenting ved deg som
65 er bra nok for at du kan være prest!" Så jeg ble en Jona. Jeg reiste, og satsa på at Gud ikke
66 var der. Jeg reiste fra hele kallet. Det funka dårlig; Gud var dit jeg reiste og!

67 Og det var det flere som var...ja. Ja. (10:00) Men likevel måtte jeg gå mange skritt før jeg
68 kunne kjenne at "Det handler faktisk ikke om deg. Men det handler om hva jeg kan få lov
69 til å gjøre i deg, med deg og gjennom deg." Og så forteller jeg det til dere, dere, fordi jeg
70 støtt og stadig møter folk her også, som sier at "Nei, jeg er ikke så veldig kristelig i det
71 hele tatt når det kommer til stykke." Men når vi har prata et stykke så kommer det fram
72 at de tror på Jesus, og de ber Fader Vår og de hører på radioandakten kl.9. Nei, ikke ni?
73 Åtte? Jaja, klokkeslett var ikke så viktig, men poenget var viktig.

74
75 Så regner de seg ikke som kristne fordi det er en eller annen indre standard der, en eller
76 annen tanke om hva det vil si å være kristen som gjør at vi stiller oss sjøl på utsida, og
77 sier "Det kan ikke være meg." Det skulle ikke forundre meg hvis det er noen av dere her i
78 dag også som har tenkt i de tankebanene. "Nei, ikke meg. Jeg kan vel gå i kirka av og til
79 men, jeg er ikke kristen jeg." Fordi at?

80
81 Og så har det aldri handla om *deg*. Eller meg. Men om *han* som møter oss og som
82 begynner en vandring sammen med oss. Vår kirke, vet dere, det er enn sånn "Jakobs
83 brønn- kirke", vi har brønnen der bak vi. Det er liksom selve grunntanken bak hele
84 denne kirka, det, og utsmykkinga her, at her skal være en møteplass hvor vi får komme
85 inn til et levende møte med den oppstandne Jesus. Det er vår bønn og vår lengsel at dette
86 rommet skal være så fylt av Guds nærvær at vi fornemmer noe av den atmosfæren som

87   kvinnu fornemma der ved brønnen sammen med Jesus. Så vi begynner å tro at det ikke
88   handler om meg, men om han og hans kjærlyghet i meg og gjennom meg.
89   En fordømmelsesfri sone.
90
91   Dere vet, for Gud har ikke synd vært et problem på lenge. Gud ordna opp med synd for
92   lenge sida han, på korset for 2000 år siden. Det er for oss synd er et problem, fordi det
93   ødelegger livet vårt. Og det er derfor vi trenger Jesus som redningsmann som setter oss
94   fri. Men for han har det aldri vært noen betingelse for å komme inn i hans nærvær. Han
95   møter oss med et kjærlyg blikk, og så begynner han å vandre sammen med oss.
96   Og der, i den atmosfæren av kjærlyghet og godhet, og i vissheten om at vi er elska, der
97   begynner han og der har han gått en vei med meg og. Mange av dere og.
98   Og der begynner han å pakke ut og ta opp i dagen noe i mitt liv som godt kunne vært
99   annerledes. Noe i mitt liv som har ødelagt for meg. Noe av det Guds ord kaller synd, ja.
100   Men synda er jo rett og slett det som ødelegger mellom oss mennesker, og mellom Gud
101   og oss. Der, i den sonen av kjærlyghet, når jeg veit at jeg er elska betingelsesløst, når jeg
102   tror bibelordet om at det finns ingen fordømmelse for meg fordi jeg er i Kristus Jesus, da
103   kan Guds Ånd pakke ut ett og annet ved meg og mitt liv som ødelegger for meg. Og i det
104   øyeblikket det avsløres, så tilgis det.
105
106   Akkurat som kvinnu, som ble møtt med kjærlyghet, men som like etterpå i samtalen ble
107   møtt med ærlighet "Hent mannen din!". "Au!", ja. Der var der det smerta for henne.
108   Avsløring, ikke til fordømmelse men til frihet. Til frihet har Kristus frigjort oss.
109   Tilgivelsen gjelder, og han ønsker å lede oss inn til et liv som er så fritt at det stadig mer
110   ligner på den gode tanke og plan han har hatt med hver og en av oss fra det øyeblikket
111   han gav oss livet. Et møte med Jesus, inn i en fordømmelsesfri sone.
112
113   Jeg tror, fordi jeg hadde en fornemmelse av det i bønn i morges, at en eller flere i dag har
114   kjent på det i dagene framover mot i dag, at kanskje var dette dagen (15:00) jeg skulle få
115   lov å ta fatt på og begynne på den der vandringa sammen med Jesus. Et møtepunkt ved
116   brønnen, og så felles vandring derfra. I så fall så oppmuntrer jeg deg til å bruke
117   bønnemuligheten etter gudstjenesten.
118   Og for noen andre av oss, så er det kanskje at vi lengter etter å få kjenne mer av dette
119   levende vannet som vi trenger flyter gjennom liva våre dag etter dag etter dag. For en
120   gang fikk vi et startpunkt med Jesus, men hver eneste dag trenger vi å ta imot av han. Ny
121   kjærlyghet, ny nåde, ny kraft. Jeg har lyst til å be litt for begge deler nå i det vi runder av.
122
123   Vi ber sammen. *Jesus, takk at du møter oss at du kommer oss i møte. Takk Jesus for at det*
124   *ikke finnes noen fordømmelse for de som er i deg. Takk Jesus, for at rundt deg er det en*
125   *fordømmelsesfri sone, en atmosfære av kjærlyghet og glede og fred. Takk for din kjærlyghet*
126   *til hvert eneste menneske. Jeg ber, Herre Jesus, for den eller de som kjenner at du har*
127   *forberedt hjertene deres. At du kommer akkurat nå og fyller hjertet med din kjærlyghet, og*
128   *med ditt nærvær og din glede. Og så Herre Jesus, så ser du alle oss som ønsker og kjenner*
129   *på en tørst og en lengsel fremdeles. Kom og forny! Kom og la oss få erfare din kjærlyghet og*

130 *fellesskap med deg. På nytt og på nytt. Takk Jesus! Takk at du møter oss. Takk at du aldri*
131 *gir oss opp. Takk for at din tilgivelse er grenseløs og din kjærlighet er evig.*
132 *Amen*
133
134 17:10

1 **Preken 3: Å komme til Gud er som å komme hjem**

2 Luk 17,7-10 – 24.01.10 – kvinne, Østlandet – Preken tilsendt

3

4

5 Å komme til Gud, er som å komme hjem!

6 Det er deilig å komme hjem, ikke sant? Ikke sant? Kanskje ikke alltid like sant. Etter en
7 dag på jobben eller på skolen, skulle det vært deilig å slenge seg på sofaen, finne
8 fjernkontrollen, og slappe helt av. Forhåpentligvis har mor allerede begynt på middagen,
9 så snart skal vi få litt mat også. Da er det bra å komme hjem.

10 Men tenk om mor er en sånn som sier: Nei, i dag orker ikke jeg å lage maten. Du får gjøre
11 det du! Og når du motvillig har fått ordnet et eller annet, og alle i familien får satt seg, så
12 får du høre; Etterpå kan du vaske opp også, siden du er så godt i gang!

13 Kanskje det ikke er så greit å komme hjem bestandig.

14 Hør en fortelling som Jesus fortalte: *Tekst.*

15

16 Uverdige tjenere... Er det slik Gud tenker om oss når vi kommer til hans hus, hit til
17 kirken? Det er ikke slik *jeg* liker å tenke om meg selv. Tvert imot liker jeg å tenke
18 omtrent slik: Jeg er ganske flink og pliktoppfyllende. Og om ingen andre legger merke til
19 det, så regner jeg med at Gud ser det.

20

21 Men Jesus sier at vi verken kan regne med lønn eller takk. Er det slik det skal være i
22 kirken -eller i samfunnet, når vi bruker tiden og kreftene og kunnskapen vår til beste for
23 andre?

24

25 Ærlig talt; Jesus er ikke særlig god på PR når det gjelder det å skaffe folk til å gjøre en
26 innsats i Guds rike. Og leser man litt mer av det han sier til vennene sine, er det nesten
27 sjokkerende. Det er mye snakk om blod, svette og tårer:

28 Den som vil følge meg, må ta sitt kors opp.

29 Den som vil følge meg, må forlate alt.

30 Den som vil følge meg, må regne med å bli forfulgt på grunn av meg!

31

32 Vi er mange som prøver å få med oss flere i arbeidet i kirken. Ute på kirketorget har vi
33 for eksempel lagt noen løpesedler i dag med beskrivelse av alle de forskjellige
34 oppgavene som det trengs at noen tar på seg. Men det står ikke der at det blir et slit, at
35 det er ulønnet og at du ikke kan regne med å få noe særlig ære og berømmelse. Selv om

36 *det kanskje er sannheten. Nei, det står at Det er veldig hyggelig å delta i fellesskapet med*
37 *små og store oppgaver. Har du litt tid til overs en gang i blant, er vi veldig takknemlig om*
38 *du kan melde deg til tjeneste! Det er forresten også sant.*

39
40 Men Jesus lover oss ikke en rosenhage når vi bestemmer oss for å følge ham. Han er
41 ærlig. Og egentlig er det ganske befriende med noen som er helt ærlige for en gangs
42 skyld. For alle som har meldt seg til frivillig tjeneste i en eller annen sammenheng, *vet at*
43 *det krever ganske mye tid og krefter å gjøre noe ordentlig. Og de som får nytte godt av*
44 *det man gjør, tror kanskje at man får lønn for jobben. Derfor tenker de ikke på å takke*
45 *for det. Det kan være fotballtreneren som i tillegg til å trene laget hver tirsdag og*
46 *torsdag, må sende ut mailer og minne foreldrene om å sende barna, og huske på kampen*
47 *på lørdag. I tillegg må han organisere skyss til bortekampene og ordne med det årlige*
48 *loddsalget for å skaffe nok penger i kassa. Og foreldrene synes kanskje den treneren*
49 *maser vel mye, og så blir de sure på ham og glemmer at den stakkars mannen faktisk*
50 *gjør alt dette for barna deres, helt frivillig og uten vederlag.*

51
52 Det hender vel det kan være sånn i kirken også.

53 Likevel er det noen som aldri gir seg. Som møter opp uke etter uke og sørger for å lage
54 koselige samlinger for eldre, eller koke middag for barnefamilier. Nesten alt som skjer i
55 denne kirken i løpet av en uke, utføres ved hjelp av frivillige som synes det er viktig, som
56 gjør det både fordi de synes de skal og kan, *og* fordi de har lyst og synes det er artig at
57 noen setter pris på tiltaket. Hvert år deles det forresten ut en *takk og pris-pris* her i
58 kirken, til et menneske som har gjort en innsats, gjerne i det stille. For vi vil motbevise
59 det Jesus sier: *Vi vil si til den som har gjort en jobb at det verdsettes!* For det er opptil
60 hver enkelt av oss om den som gjør en jobb blir takket eller ikke.

61
62 Vi bygger en kirke her. For vel 30 år siden ble det lagt stein på stein gjennom et helt år,
63 her hvor det før bare var et jorde. Jeg lurer på hva arbeiderne tenkte mens de bygget.
64 Kanskje tenkte de: For en gørr kjedelig jobb. Alle mursteinene er akkurat like store.
65 Hvorfor må det være så digert, så høye vegger? Det kan da ikke være nødvendig når folk
66 flest er under 2 meter! Gjennom hele våren, sommeren og høsten møtte de opp på jobb
67 kl. 7. Gjennom hele arbeidsdagen blandet de sement og la murstein oppå hverandre i
68 snorrette linjer. Et ni-tidig arbeid. Hva sa de når de kom hjem fra jobb og kona spurte:

69 Hvordan var det på jobb i dag da, kjære? Kanskje svarte de: Det har vært et slit, og det er
70 nesten ikke mulig å se forskjell på den kirka fra i går til å dag.
71 Eller kanskje sier mureren: Vet du, i dag har jeg gjort akkurat det samme som i går: Lagt
72 stein på stein - i det som skal bli den fineste katedral!
73
74 Å arbeide i Guds rike er å bygge den fineste katedral. Enten du bruker dine ressurser til
75 å hjelpe til med ungdomsarbeidet, være kirkevert eller hjelpe jordskjelvfrene på Haiti;
76 det du gjør i det stille, det du gir til andre, det gjør du dypest sett for Gud.
77
78 Og alt vi gir til Gud har han allerede gitt til oss. Det er derfor ordene fra 5 Mosebok som
79 ble skrevet ned for kanskje 2500 år siden, fortsatt kan leses i dag som et dagsaktuelt
80 budskap fra Gud til oss: "Når du kan spise deg mett, når du bygger fine hus og får bo i
81 dem, når du får mye gull og sølv og hele din eiendom vokser.. da husk på at det er Herren
82 din Gud som gir deg kraft til å vinne rikdom."
83
84 Alt vi eier, tilhører Gud. Også våre krefter, våre penger og våre liv. Når vi gir livet tilbake
85 til Gud og står i tjeneste for ham, da er det ikke en sur plikt. Tvert imot. Nettopp da er det
86 mange som får erfare at livet får mening og at selv de mest trivielle oppgaver handler
87 om å bygge en katedral for Gud. Gud gir oss ikke *penger* i lønn for strevet, men han gir
88 oss det som er bedre. Det som var sant for dem som ble ledet fra ørkenen og inn i det
89 lovede landet, det skal bli sant for deg og meg også: "Herren din Gud vil føre deg inn i et
90 godt land, et land med rennende bekker, med kilder og vann fra dypet som strømmer
91 fram i dal og på fjell."
92 Amen.

1 **Preken 4: Skapt til fellesskap**

2 Matt. 12, 46-50 – 03.09.12 – mann, Nord-Vestlandet – Preken tilsendt

3
4

5 Bent Skammelsrud hadde spelt sin siste kamp for Rosenborg. Ei lang karriere var over.
6 Han blei intervjua etterpå og då sa han noko som eg beit meg merke i, han blei spurt kva
7 han ville savne? *”Det er ikke savnet av å spille kamper som har svidd mest i kroppen, men*
8 *frykten for å miste tilhørigheten til et fellesskap, kontakten med gutta og miljøet.”*

9 Fellesskapet betydde så mykje meir enn det å vinne fotballkamper. Vi lengtar etter
10 fellesskap. Vi trur kanskje innimellom at vi kan klare oss med materielle goder, men
11 djupt nede i oss er det eit savn, ein lengsel.

12

13 Så strever vi samtidig med å finne ut av dette, følelse av einsemd er kvardagen for stadig
14 fleire. Facebook har ikkje gjort det lettare, der verkar det som om alle har massevis av
15 venner og stadig gjer noko kjekt, men det er ein fasade, bak fasadane kan vi føle oss
16 einsamme og åleine. Der fins ei bok der elevar i barneskulen prøver å løyse nokon av
17 verdens mest innvikla problem. Ozonlaget, krig/fred, korleis hjelpe folk til slutt å røyke .
18 Men her er kanskje det tøffaste problemet: «Med milliarder av mennesker i verden
19 burde en eller annen finne ut et system slik at ingen er ensomme. Hva vil du foreslå?»

20 Her er noen svar:

21 Kalani, 8 år:

22 Folk bør finne ensomme mennesker og spørre om navn og adresse. Så kan man be
23 mennesker som ikke er ensomme om deres navn og adresse. Når du har passe mange av
24 hver, kan du fordele ensomme og ikke ensomme mennesker til hverandre i avisen.

25 Max, 9 år:

26 Lag mat som snakker til deg mens du spiser. For eksempel kan den si: ”Hvordan står det
27 til?” og ”Hva har du opplevd i dag?”

28 Matt, 8 år:

29 Vi kunne gi folk et kjæledyr eller en mann eller kone og ta dem med til noen steder.

30 Men kanskje det mest rørende svaret:

31 Brian, 8 år:

32 Syng en sang. Tramp med føttene. Les en bok. Av og til tror jeg at ingen er glad i meg, så
33 da gjør jeg en av disse tingene.

34 «Med milliarder av mennesker i verden burde en eller annen finne ut et system slik at
35 ingen er ensomme». Der er ein smerte i einsemd som er langt større enn vi våger å
36 innrømme. Ei spaltist i ei stor avis bekjente på trykk for nokon år siden: «Jeg er ensom.
37 Denne ensomheten gjør meg trist,» skrev hun. "Hvordan kan det ha seg at jeg er blitt 42
38 år og likevel ikke har nok venner?" Ho spurte mannen sin om det var noko galt med
39 henne. Ho lurte på om folk hadde det for travelt til å ha venner. Det utrolige var den
40 responsen ho fikk – på gata, på skulen der ungane gikk, overalt. Folk stoppa henne og sa:
41 «Du også? Eg trudde eg var den einaste». Artikkelen ga 7 ganger så mykje respons i
42 forhold til det vanlige antallet brev ho fekk gjennom spalta si.

43
44 Vi føler oss åleine, men vi liker ikkje å snakke om det. Ei psykiater som heiter Jacqueline
45 Olds, professor ved Harvard, har skreve ei bok: «The lonley American – Drifting apart in
46 the 21st Century» - skriv: "Ingen ønsker å innrømme at de er ensomme. Ensomhet er
47 noe folk assosierer med tapere."

48
49 «Med milliarder av mennesker i verden burde en eller annen finne ut et system slik at
50 ingen er ensomme». Ikkje lett å finne ut et slikt system. Og vi kjenner oss åleine. Vi kan
51 føle oss utanfor i vår eigen familie. Eller føle oss utanfor i det at alle andre synes så
52 vellykka. Eller midt i venneflokkten tenker vi: er det nokon som ser meg her? Som hadde
53 savna meg om eg var borte?

54
55 Då Gud skapte verden - så såg han at det var godt. Slik står det. Etter kvar skapardag –
56 «Gud såg at det var godt». Men midt inni skaparberetninga kjem det ei merkeleg setning:
57 «Då sa Herren Gud: Det er ikkje godt . . .» . Kva? Jau, Gud hadde skapt det første
58 mennesket - Alt var perfekt, bortsett frå ein ting: Adam var åleine. «Då sa Herren Gud:
59 Det er ikkje godt for mennesket å vera åleine».

60 Merk: Adam hadde han trengte av materielle ting, han levde i et paradys, men var likevel
61 ikkje fornøyd. Gud såg det og sa at det er ikkje godt for mennesket å være åleine. Og han
62 skapte Eva. Vi er skapt til fellesskap.

63
64 Der er ein djup tanke i det at Gud er ein treenig Gud. Korleis tenker du deg Gud før han
65 skapte verda? Som ein gammal, kvithåra mann som sit der og ser ut i tomromet? Som
66 etter 400 milliardar år sukker, og sei til seg sjølv, «nei, eg må visst finne på noko – eg

67 trur eg skaper verden!» Då har du eit heilt feil bilde av Gud – for i all evighet er Gud ein
68 Gud som lever i fellesskap – Fader, Son, Heilag Ande – treenigheta handlar ikkje om
69 teologi, men om fellesskap, kjærleik, nærhet – tilhørighet, et evig, perfekt, leikande,
70 kjærleg fellesskap. SÅ: Hvis Gud då har skapt oss i sitt bildet –så er vi skapt til fellesskap
71 – ikkje skapt som ei øde øy. Men dette med fellesskap er ikkje så lett. Det koster å bygge
72 fellesskap. Vi vil helst ha det rekande til oss. Utan omkostningar. Vi klager heller over
73 fellesskapet enn å ofre noko for det. Folk vil ikkje binde seg. «Eg kjem hvis eg kan, eller
74 hvis eg har lyst!» Det blir ikkje gode fellesskap av slikt.

75

76 Og eg trur samfunnet vi lever i påvirker oss. I negativ retning. Der er ein aukande
77 individualisme, ein aukande materialisme – som er krefter som virker i mot tanken om
78 et forpliktende fellesskap.

79

80 Vi lengter etter fellesskap, også i kyrkjelyden – men vi får det ikkje til. Nokre grunner:

81 1. Vi kjem for å få – ikkje for å gi. Samfunnet er blitt prega av haldningar som gjer
82 noko med oss: «Kva er det i det for meg?» «Fordi jeg fortjener det» Men det å gi, er
83 eit heilt sentralt ord, finn ordet i heile 816 vers i Bibelen. Gud er ein Gud som gir. . .
84 Og Jesus seier: Luk 6:38 «*Gjev, så skal de få: Eit godt mål, stappa, rista og overfylt,*
85 *skal de få i fanget. For med det målet de sjølve måler med, skal det òg målast opp til*
86 *dykk.*»

87 2. Vi investerer ikkje tid i fellesskapet, i dei andre. Vi gir oss ikkje til dei andre.
88 Individualismen handlar om meg, om å sette meg sjølv i sentrum, min egen nytelse.
89 Lukka blir å koble av, slappe av, nyte. Men Jesus sei: «Det er ei større lykke å gi enn
90 å få». Å gje seg til fellesskapet – det Bibelen utfordrar oss til – Paulus skriv om
91 kyrkjelydane i Makedonia, og der skriv han ei fantastisk setning: 2.Kor. 5, 8: *Nei, seg*
92 *sjølve gav dei, først til Herren og så til oss, som Gud vil det.*

93 Dei ga seg selv – først til Gud – så til kvarandre.

94 3. Vi forstår ikkje at kjærleik handlar om å gjere, ikkje om å føle.
95 Individualismen er opptatt av spørsmålet: «kva føler du no?» Vi får høyre at vi skal
96 vere tru mot våre følelser. Og det er noko viktig i det. Men det er ikkje heile biletet
97 når det gjeld kjærleik. Jesus seier at det handlar om eit nytt bod!

98   *«Eit nytt bod gjev eg dykk: De skal elska kvarandre. Som eg har elska dykk, skal de*
99   *elska kvarandre. På det skal alle skjønna at de er mine læresveinar: at de har kjærleik*
100   *til kvarandre.»* Ikkje det vi føler for – men eit nytt bod.
101
102 Kva slags fellesskap lengtar eg etter å bygge her i kyrkjelyden?
103 Ordet for fellesskap i Bibelen er ordet KOINONIA – rota: Koino – som betyr felles, så
104 ordet koinos betyr ein som er ein partner, kononia – betyr å dele. Kva er det vi deler? Det
105 bibelske fellesskap deler ei felles tru, ei felles teneste, eit felles liv.
106
107 Felles tru – OPP mot Gud.
108 Som kristne har vi noko mykje meir saman enn at vi har felles interesse, eller at vi likar
109 kvarandre, eller at vi held på med dei same aktivitetane. Nei, vi deler eit mykje
110 djupare fellesskap, vi er ein ny familie, leste vi om i teksten frå Matteus, vi er Jesu brødre
111 og søstre.
112
113 «. . .de har fellesskap med meg i nåden», skriv Paulus i Fil. 1,7.
114 På grunn av at vi har eit fellesskap med Gud, så har vi også eit nytt fellesskap med
115 kvarandre. Sterkast merker vi dette i nattverden, slik skriv Paulus i 1. Kor. 10, 16-17:
116 «Velsigningsbegeret som vi velsignar, gjev det ikkje del i Kristi blod? Brødet som vi bryt,
117 gjev det ikkje del i Kristi kropp? Fordi det er eitt brød, er vi alle éin kropp. For vi har alle
118 del i det eine brødet.» Dette er noko heilt anna, nytt – eit fellesskap i ei felles tru, i ein
119 felles ny familie, vi er søsken – på ein heilt ny måte.
120
121 Felles teneste – UT i teneste
122 Fellesskapet er ein plass der eg ikkje kjem for å få, men for å tene. Der er bruk for meg,
123 Mine nådegåver. Mine evner. Bibelen kallar det kristne fellesskapet for ein kropp – der
124 kvart lem har sin plass og si oppgåve. Vi har ei felles teneste, der vi saman er kalla til å
125 gjere godt, til å spre den gode budskapet ut til alle. «For heilt frå første dagen og fram til
126 no har de hatt del med meg i evangeliet», skriv Paulus i Fil. 1, 5. Ordet Paulus bruker –
127 koinonoi – dei var partnerar med han. Andreas, Peter, Jakob, Johannes – var kollegaer,
128 dei var partnerar i fiskebusinessen på Genesaretsjøen – men Jesus kjem forbi, kaller dei
129 til å bli partnerar i ein ny business: Å bli menneskefiskarar.
130

131 I gudstensta i dag har vi innsett og ynskt velkomen ei ny ansatt, ein
132 trusopplæringsmedarbeider. Men vi har ikkje ansatt ei som no skal drive trusopplæringa
133 i kyrkjelyden, men vi har ansatt ein ny partner i den felles tenesta vi alle står i og alle har
134 eit ansvar for.

135

136 Felles liv – SAMAN i kjærleik

137 Vi er satt inn i ein ny familie – det betyr at å vere i eit kristent fellesskap er å leve saman,
138 der vi deler liv saman. Viser kjærleik, ikkje berre i ord, men i handling. Få vere oss sjølve,
139 utan masker, utan å førestille oss som om vi er betre enn vi er.

140 Kunne sagt mykje om dette – og vi skal ha 3 gudstenester til no i haust der vi skal utvikle
141 og snakke om dette i praksis.

142

143 Men heilt til slutt: Vi er skapt til fellesskap – med kvarandre – og med Gud.

144 Gud kaller oss til fellesskap med seg. Der det begynner.

145 I taket på det sixtiske kapell i Roma fins ei av verdens mest kjente fresker: Adams
146 skapelse av Michelangelo. Hvis du ser på dette bildet, så ser du korleis Gud strekker seg
147 etter mennesket, han vrir kroppen for å komme nærast mulig, hovudet er vendt mot
148 han, blikket er fiksert på han, arma er strakt ut, fingeren. Gud strekker seg mot
149 mennesket.

150

151 Gud er nærare enn du trur. Han er aldri lenger unna enn ei bønn. Alt som skal til er ei lita
152 handling, å løfte ein finger. Bibelen si historie handlar ikkje først og fremst om menneska
153 sin lengsel etter Gud, men om Guds lengsel etter å vere hjå oss, og ha fellesskap med oss.

154 Eit fellesskap som byrjar her – og som skal vare i all æve.

1 **Preken 5: Den draumen**

2 *Joh 20,1-10* – 31.03.13 – mann, Østlandet – preken tilsendt

3
4

5 Jorden skjelver! Et kraftig skjelv i det en engel flerrer himmelen og bryter lydturen....
6 for deretter å rulle steinen bort fra Jesu grav...

7 Kongens vakter reagerer med sjokk – kaster seg til bakken, livredde, og hører vantro den
8 skinnende skikkelsen som har satt seg på den bortrullede steinen si: «Frykt ikke!»

9

10 To andre er akkurat like skrekkslagne som soldatene: Maria Magdalena og den andre
11 Maria, de som har hatt den store skjelven i kroppen helt siden det forferdelige skjedde
12 på fredag. De klarer omsider å stabbe seg på beina – hva er det den skinnende
13 skikkelsen mener med at Jesus ikke er der. «Stått opp?» «Går i forveien for dere?» De
14 som nettopp kjente seg helt utenfor sans og samling, de som nettopp befant seg midt i
15 sitt livs verste krise, de er helt i villrede. Hva er det som skjer, skal vi gråte? Skal vi le?
16 hva er denne gåtefulle talen: «Han er stått opp fra de døde og går i forveien for dere.»

17

18 Da står han der plutselig og sier: «Vær hilset!» Det er ikke til å ta feil av. Det er bare én
19 som kan si de ordene på akkurat den måten. Det er Jesus. HAN LEVER!.

20

21 Har du blitt oppringt i dag?

22 Er det ingen som har ringt deg... fra Norsk tipping.

23 Jeg våknet i dag til nyheten om at 53 nordmenn ble millionærer i superlotto-trekningen i
24 går, og at disse vil bli oppringt tidlig i dag....

25 Det kan jo hende at du har forlagt telefonen din, så de ikke har fått tak i deg ennå...

26

27 Ja, hadde jeg bare satset på Lotto. Hadde jeg bare vunnet en million. Hadde jeg bare vært
28 litt heldigere ved den og den anledningen i livet. Hadde bare ikke det skjedd... Hadde jeg
29 bare ikke sagt det jeg sa... Hadde jeg bare vært et annet sted, til et annet tidspunkt...

30 **(Den draumen – Olav H. Hauge)**

31 *Det er den draumen me ber på*

32 *at noko vidunderleg skal skje,*

33 *at det må skje -*

34 *at tidi skal opna seg,*

35 *at hjarta skal opna seg,*

36 *at dører skal opna seg,*
37 *at kjeldor skal springa -*
38 *at draumen skal opna seg,*
39 *at me ei morgonstund*
40 *skal glida inn*
41 *på ein våg me ikkje har visst um.*
42
43 Hva er det vi lengter etter og søker... vi menneskebarna?
44 Og hva er resepten eller inngangsbilletten vi velger å satse på? Kan drømmen vår kjøpes
45 for penger?
46
47 Jesus sa en gang til sine disipler «Kom med meg til et øde sted hvor vi kan være alene, og
48 hvil dere litt!»
49
50 For meg har lenge salme 23 gitt meg et bilde av dette hvilestedet, Guds kildested, til meg
51 og alle mennesker: Han lar meg ligge i grønne enger, han leder meg til vann der jeg
52 finner hvile. Han gir meg nytt liv.
53
54 For snart et år siden ble det vedtatt en ny gudstjenesteordning her i landet, og denne
55 ordningen har vært fulgt av tre ord som beskriver hva som nå er blitt det nye:
56 stedegengjøring, involvering og fleksibilitet. Og kanskje vel så viktig er de visjonære
57 begrepene som følger reformen: Hellig handling. Hellig tid. Hellig rom.
58 For meg er det noe kvalitativt helt annet å tre inn i et gudstjenesterom som syder av
59 forventning enn å skulle bla opp noen hundrelapper på super'n på hjørnet for å få bli
60 med på super-lotto.
61
62 For her i kirken min vet jeg at GUD er tilstede. Den treenige Gud – Fader, Sønn og Hellig
63 Ånd... Vår Skaper, Frelser og Livgiver, som er fra evighet og til evighet, og som har et
64 hovedønske for våre liv: at vi skal slå følge, at vi skal få høre sammen, at vi skal få gå side
65 om side... Følg meg, sa Jesus, HAN VET VEIEN for Han ER veien!
66
67 Og nå sier han til Maria Magdalena og den andre Maria: «Frykt ikke!» Gå og si til mine
68 brødre at de skal dra til Galilea. Der skal de se meg.»
69
70 Hvem er disse brødrene Jesus snakker om? Det var disse som Jesus hadde fulgt på kloss
71 hold i tre år, ikke hans kjødelige brødre, men hans åndelige søsken – disiplene, de som

72 nå hadde forskanset seg bak stengte dører i den storslåtte og til dels skremmende
73 hovedstaden, Jerusalem, der makteliten hadde tatt livet av oppvigleren fra Nasaret .
74 Når nå Jesus skulle møte dem igjen, ville han at det skulle skje i mer kjente omgivelser...
75 Tettere på deres trygge hverdag, er min tolkning...

76
77 Gudstjenestereformen er en reform der vi kommer tettere på – og derfor har en del
78 menigheter begynt å sette opp et flyttbart alter nærmere menigheten enn det vanlige
79 alteret, for å gjøre Himmelen og Ordet og gavene viktigere for oss og mer gripbare for
80 oss – og synliggjøre for oss at Gud i Jesus Kristus har kommet oss helt nær.
81 Og fra vi begynte å gå ned i skipet for å dele ut nattverdets gave, så er det ikke tvil om at
82 nattverdstatistikken har vist en økende tendens her i kirken. Flere og flere som kommer
83 til gudstjeneste griper det: «Krist kropp og Kristi blod.... Gitt for meg!»

84
85 Det er den samme tenkningen om hellig nærvær som ligger bak dette at vi i dette siste
86 året i nesten alle landets kirker har prøvd hvordan det er å bære Bibelordet ned til
87 midten av menighetens forsamling,
88 Ordet som i begynnelsen var hos Gud og som var Gud, og som ved Jesu fødsel kom oss
89 helt nær: «Og Ordet ble menneske og tok bolig iblant oss, og vi så hans herlighet.»
90 Derfor bærer vi nå som et av gudstjenestens utvilsomme høydepunkt Ordet inn i
91 fellesskapets midte, slik at det lettere kan ta bolig iblant oss. Og da er det Hellig handling.
92 Hellig tid. Hellig rom.

93
94 Men det ligger en slags forutsetning for at denne draumen skal gå i oppfyllelse, denne
95 draumen at vi får se og høre Jesu stemme, at vi får ta imot Guds rike gaver, at vi får
96 kjenne Åndens nærvær og rustes ut til hellig tjeneste: disiplene fikk beskjed om å dra til
97 Galilea. Hva om de ikke hadde dratt?

98 Vi har fått beskjed om å møtes om ordet og bordet. Hva om vi ikke hadde møttes?

99
100 Nøkkelen til vår hellige handling, vår hellige tid og vårt hellige rom, er at vi ikke bare
101 sender stafettpinnen videre til noen andre. «Ikke tenk på meg – jeg er for gammel, eller
102 jeg er for ung, jeg er for travelt opptatt eller jeg tror ikke jeg prioriterer dette akkurat
103 nå....»

104 Da kirken først begynte å bre om seg, og bli viktig for folk, da var det fordi det skjedde
105 som en folkebevegelse: dette var noe man helt utvilsomt prioriterte. I Apg. 2 hører vi at
106 «De holdt seg trofast til apostlenes lære og fellesskapet, til brødsbrytelsen og bønnene.

107 Hver og en ble grepet av ærefrykt, og mange under og tegn ble gjort av apostlene. Alle de
108 troende holdt sammen og hadde alt felles. De solgte eiendommene sine og det de ellers
109 eide, og delte ut til alle etter som hver enkelt trengte det. Hver dag holdt de trofast
110 sammen på tempelplassen, og i hjemmene brøt de brødet og spiste sammen med
111 oppriktig og hjertelig glede. De sang og lovpriste Gud og var godt likt av hele folket. Og
112 hver dag la Herren til nye som lot seg frelse.»

113
114 Hellig handling. Hellig tid. Hellig rom – ikke bare for noen få særskilt utvalgte, men for
115 alle de som trodde på Jesus og hørte til «Veien», som de kristne ble kalt.

116
117 I tillegg til dette at folk prioriterte å møtes, er jeg sikker på at det var en forutsetning til
118 som var på plass i den tidlige kristne gudstjenestefeiringen, som gjorde at de mange ville
119 være med, og det var formen på hvordan dette foregikk: ikke som noe solospill, der en
120 eller to eller toppen tre hadde sittet sammen og planlagt fiks ferdig gudstjenesten fra A
121 til Å – nei, dette var noe man skulle få oppleve og være skapende tilstede i, kall det
122 gjerne et organisk gudstjenesteliv:

123 1. Korinterbrev 14. har i vår norske Bibel fått overskriften «rettledning om
124 gudstjenesten», og der heter det i vers 26: «Hva mener jeg da, søsken? Jo, når dere
125 kommer sammen (sier Paulus), har én en salme, en annen et ord til lærdom, én har en
126 åpenbaring, én har tungetale, en annen har tydingen. Men la alt tjene til å bygge opp.»

127
128 Denne, skal vi kalle det deltaker-metodikken, er faktisk lagt til grunn for
129 gudstjenestelivet i Den norske Kirke framover. Det er ikke lenger presten og organisten
130 som alene bestemmer hvilke valg som skal tas foran en gudstjeneste. Nei, det er i høy
131 grad de folkevalgte og de deltakende, på den måten at mange overgripende valg skal
132 gjøres av menighetsrådet, og så er det lagt inn som en kjerneverdi at ulike stemmer og
133 representanter for ulike aldergrupper og ulike «kulturer» bør gis tid og rom når vi
134 sammen forbereder, gjennomfører og i etterkant evaluerer gudstjenestene våre lokalt.

135
136 «Sammen for Guds ansikt» er navnet på hele reformen.

137 Og jeg vet ingen bedre vei for at *at hjarta skal opna seg,*
138 *at dører skal opna seg, at kjeldor skal springa...*

139 Enn at vi alle nå tar imot utfordringen og blir med på sammen å forme denne hellige
140 handling, dette hellige rommet, denne hellige tiden.... sammen for Guds ansikt.